

KRONIKA

30 lat

Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej (1975-2004)

IB
338.48
RO/Reg

KRONIKA

30 lat Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej

(1975-2004)

Opracowana pod redakcją

ZDZISŁAWA GASZA

Jelenia Góra 2004

Wydano ze środków Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
– Oddział w Jeleniej Górze

Opracowanie pod redakcją ZDZISŁAWA GASZA

Zdzisław Gasz

Wenata
Stawicka-Czerska

Paweł Kasprzyk

1B 338,48 KRO/Rej
KSIĄŻNICA KARKONOSKA
58-500 Jelenia Góra, ul. Bankowa 27

100147552

Zdjęcia – z archiwów prywatnych działaczy PTSM, LOP

Skład komputerowy
WENATA STAWICKA-CZERSKA
PAWEŁ KASPRZYK

Poligrafia AD REM, Jelenia Góra, ul. 1 Maja 60

Pozycja wydana z okazji 30-lecia Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej
– najstarszej tego typu imprezy zorganizowanej niegdyś
przez tzw. małe województwa

Patronat honorowy nad obchodami jubileuszowymi przyjęli:

Poseł na Sejm RP (wielokrotny uczestnik Rajdu):
MICHAŁ TURKIEWICZ

Poseł na Sejm RP:
OLGIERD PONIŹNIK

Prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych
aktualnie Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu:
HENRYK GOŁĘBIEWSKI

Starosta Jeleniogórski:
JACEK WŁODYGA

Przewodniczący Rady Powiatu Jeleniogórskiego:
ZBIGNIEW JAKIEL

Dziekan Akademii Ekonomicznej w Jeleniej Górze
RYSZARD BRÓL

Burmistrz Piechowic
STANISŁAW EJNIK

Przewodniczący Rady Miejskiej Piechowic:
JAN GASZ

1010103-3

I WSTĘP

Najlepsze bywają z reguły rozwiązania i pomysły najprostsze, skojarzenia – najbliższe.

I dlatego, kiedy mówimy o turystyce, o całym skomplikowanym kompleksie spraw z nią związanych, o marketingu, finansach, promocji, produkcie turystycznym, to wizja grupy piechurów jawi się wówczas jako najbardziej oczywisty symbol.

W pieszym rajdzie bowiem kondensuje się wszystko, co w turystyce najbardziej pociąga.

- *Wolność wyboru drogi, ograniczona tylko naszą ciekawością i wolą poznania.*
- *Koleżeństwo i chęć niesienia sobie pomocy, czasami pokazania komuś bliższemu tego, co nas zachwycało*
- *Odpowiedzialność za innych, którzy też chcą wędrować z nami, a nie dotrzymują kroku*
- *Ambicja, by poznać więcej, możliwie najwięcej*
- *W końcu – fizyczny relaks i radość ze zmęczenia*

Oczywiście, w takim rajdzie można doszukać się więcej elementów wartościowych, bo w środowisku młodzieży bywa to z reguły jedna z pierwszych prób organizacji czegoś dla kolegów, tu sprawdza się środowiskowa charyzma kilkunastoletnich liderów, zdolności mediacji w trudnych sytuacjach, itp.

Małe grupki wędrowców dotrą wszędzie tam, gdzie nie dojedzie wycieczkowy autokar, a turyści, którzy w taki sposób poznają Kotlinę czasami zapragną zobaczyć świt ze szczytu Szrenicy, czy zachód słońca z miejsca, gdzie ich zdaniem nikt nigdy tego nie widział. Fantazja tego rodzaju jest przypisana wędrowcom, nie tylko zresztą najmłodszym.

Dla nas, żyjących w Kotlinie Jeleniogórskiej takie imprezy są nieocenioną formą promocji regionu. Kto za młodu tu przyjedzie i trafi w piękne miejsca i między życzliwych gospodarzy, ten tutaj będzie wracał przez całe lata, później z własnymi dziećmi, z przyjaciółmi, z zakładem pracy.

Kwestie turystyki pieszej, przede wszystkim młodzieżowej, można też rozpatrywać w innych kategoriach, sublokacji. Mieszkamy w tak atrakcyjnym i malowniczym terenie, że jeśli udanie zachęcimy młodzież do uprawiania wycieczek, to nie tylko budzimy poczucie tożsamości i więzi z miejscem urodzenia i zamieszkania, poczucie szacunku dla dorobku, obyczaju i ludzi, ale stwarzamy jednocześnie naturalną alternatywę już nie tylko dla używek,

ale dla niezdrowego trybu życia. Nie tylko komputer i internet, video, czy DVD, ale spacer, podczas którego można zrobić zdjęcia nie gorsze, niż te oglądane w sieci.

Wędrówki i rady są, a przynajmniej z pewnością mogą być – znakomitym początkiem wielu dobrych zdarzeń. Jedni uczestnicy, zafascynowani górami, będą wracać, by wspinać się, czy jeździć na nartach, drudzy – fotografować, czy malować, trzeci zbudują w sobie motywację dla osobistego udziału w ochronie przyrody. W grupie młodzieży są i tacy, którzy – rozpoczynając wędrówkę w Karkonoszach, będą ją kontynuować w Alpach, na Kaukazie, czy w górach Azji. Takich prywatnych dróg do budowania wartościowych osobowości, których początkiem jest beztroski, gromadny spacer jest wiele. Nie ma potrzeby, by je odkrywać przed młodzieżą, bo młodzi wędrowcy na własny użytek znajdują bez trudu swoją. Znajdą, o ile...

Początek zawsze należy bowiem do opiekuna. Do kogoś starszego, dojrzałego, który pokaże pierwszą drogę i zachęci do poszukiwania następnych.

W gronie naszych krajoznawców jest niemała grupa takich osób, skupionych w środowisku Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych, Ligi Ochrony Przyrody, w Polskim Towarzystwie Turystyczno-Krajoznawczym i wielu innych organizacjach. Przypominam, jak wielką popularnością, trwającą kilkadziesiąt lat cieszyły się bezpretensjonalne wypadki z cyklu „W niedzielę nie ma nas w domu”, czy różne imprezy organizowane dla młodzieży szkolnej w Kamiennej Górze, Lubaniu, Jeleniej Górze czy Lwówku Śl. To oznacza, że takie pomysły są cenne, skoro nieustannie na szlaki turystyczne Karkonoszy powracają ludzie, by wciąż wędrować tymi samymi szlakami, ale każdego dnia – odmiennymi.

Jacek Włodyga
Starosta Jeleniogórski

II O RAJDZIE NAPISALI...

Był sobie (nie...) jeden rajd

Od wielu już lat jestem opiekunem Szkolnego Koła Krajoznawczo-Turystycznego. Turystyka i krajoznawstwo odgrywają więc ważną rolę w mojej pracy i życiu. I to nie tylko jako atrakcyjny sposób spędzania wolnego czasu, ale również możliwość wzbogacania własnej osobowości oraz realizacji celów edukacyjnych poprzez poznawanie regionu, kraju i siebie. Turystyka jest też formą aktywnego zdobywania wiedzy pozwalającą na prowadzenie samodzielnych obserwacji. Kształtuje postawy młodzieży, jej samodzielność i odpowiedzialność, a także umiejętność współżycia i współdziałania w zespole. Wzbudza zainteresowanie przeszłością, tradycją i kulturą - „Uczy, bawi i wychowuje”. Szczególną formą działalności turystycznej, realizującą wszystkie cele stawiane przed turystyką, jest na pewno rajd. W wielu takich imprezach wraz z młodzieżą brałam udział. Jednak najlepiej wspominały chyba Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej, nazywany popularnie „kuratorką”, w którym to kilkakrotnie startowaliśmy. Formuła rajdu, proponowane trasy, konkursy i organizacja zawsze były bardzo dobrze przygotowane. Współzawodnictwo i rywalizacja przebiegały w przyjaznej i wesołej atmosferze, sprzyjającej większemu zaangażowaniu wszystkich uczestników. Nawet pogoda zawsze dopisywała ubarwiając nasze poczynania jesiennymi pejzażami. Najświeższe wspomnienia mamy oczywiście z ubiegłorocznej, XXIX edycji „kuratorki”. Wybraliśmy wówczas trasę nr 4, która zaczynała się w Lwówku Śląskim. Trasa była dosyć trudna, ale jej pokonanie dało nam wiele satysfakcji, a poznanie wielu ludzi, mających podobne zainteresowania, przyczyniło się do wytworzenia sympatycznej atmosfery. Niespodzianką było też dla nas zakończenie w Karpaczu, gdzie po podsumowaniu wyników okazało się, że nasza drużyna zwyciężyła w kategorii szkół gimnazjalnych. Ale przecież nie wynik jest najważniejszy. Czas spędzony wspólnie z młodzieżą, trudy i zabawa wytworzyły specyficzną więź, która spowodowała, że zniknął dystans między nami i pojawiła się atmosfera sprzyjająca wzajemnemu poznaniu i zaufaniu. O poziomie imprezy świadczą również deklaracje uczestników, którzy zapowiedzieli swój udział w przyszłorocznej edycji rajdu. Zresztą najlepszą oceną będą chyba zamieszczone poniżej opinie i wspomnienia samych uczestników.

Katarzyna Krawczenko, Publiczne Gimnazjum nr 1 w Bogatyni.

* * *

W ubiegłym roku po raz pierwszy wzięłam udział w trzydniowym, XXIX Jeleniogórskim Rajdzie Młodzieży Szkolnej „Karpacz 2003”. Zawsze chciałam wybrać się na taką imprezę, lecz nigdy przedtem nie miałam okazji. Kiedy tylko dowie-

działałam się, że są wolne miejsca w drużynie, reprezentującej nasze gimnazjum, nie traciłam czasu i szybko pobiegłam zapisać się, aby nie stracić szansy wyjazdu. Z oferowanych przez organizatorów tras, po uzgodnieniu z pozostałymi uczestnikami, wybraliśmy trasę nr 4. Czas przygotowań minął bardzo szybko.

26 września z pełnym wyposażeniem i książeczkami GOT stawiliśmy się na starcie „gotowi do boju”. Mimo, że trasa nie była zbyt łatwa, a na plecach dźwigałliśmy ciężkie plecaki, to i tak nie traciliśmy dobrych humorów i w całkiem niezłej kondycji dotarliśmy do schroniska we Wleniu. Organizatorzy zadbali o nas! Wygodne łóżko i gorąca kąpiel - to wszystko czego wtedy potrzebowaliśmy. Byliśmy bardzo zmęczeni, jednak starczyło nam sił, aby zapoznać się z przedstawicielami innych drużyn. Przegadaliśmy prawie całą noc! Przyznam, że było warto.

Drugiego dnia było jeszcze weselej. Przez całą drogę śpiewaliśmy, opowiadaliśmy legendy i wesołe historie, poznawaliśmy najciekawsze miejsca na trasie. Czas upływał bardzo szybko a droga do przebycia stawała się coraz krótsza. Kolejny nocleg mieliśmy w Jeleniej Górze. Spędzonego tam wieczoru nigdy nie zapomnę. Każda z drużyn prezentowała przygotowany program artystyczny. Śmiechu było co niemiara, „tańce, hulanki i swawole”. Nikt nie chciał iść spać. Nie pamiętam, żebym kiedykolwiek tak wspaniale się bawiła! Niestety, czas mijał zbyt szybko i nadszedł ostatni dzień rajdu. Nasz wspaniały nastrój zakłócała świadomość faktu, że niedługo będziemy musieli rozstać się ze wszystkimi fantastycznymi ludźmi poznanymi na trasie. Pocieszała nas jednak myśl, że jeszcze nie raz spotkamy się na turystycznych imprezach i wędrownkach. Wszystkich też rozbawiła moja przysłowka: buty nie wytrzymały trudów wędrowki i odkleiła się w nich podeszwa. Ale co tam buty! Zwłaszcza, że koledzy natychmiast zaoferowali swoją pomoc i chcieli zanieść mnie na metę. Na szczęście zapasowa para obuwia pozwoliła mi dotrzeć do końca o własnych siłach.

Zakończenie rajdu odbywało się w Karpaczu, gdzie organizatorzy przygotowali na powitanie gorący posiłek. Po pokrzepieniu nadwątłych sił, rozłożyliśmy się na placu i wraz ze wszystkimi uczestnikami czekaliśmy na ogłoszenie wyników oraz oficjalne zakończenie rajdu.

Ogromne wrażenie zrobiła na mnie zarówno ilość osób biorących udział w imprezie, jak i zaangażowanie organizatorów. Niespodzianką zaś było miejsce, jakie zdobyła nasza drużyna. Jednak nie smak zwycięstwa, ale wspaniała atmosfera, krajobrazy, organizacja i nieprzespane noce na długo pozostaną w mojej pamięci.

Chciałabym podziękować wszystkim osobom, które przyczyniły się do przeprowadzenia imprezy i pozwoliły mi przeżyć tak cudowne chwile.

Hania Czarnecka, Bogatynia

* * *

Rajd ... Pierwsza myśl po starcie: „Ciężki plecak ...”

Co będzie dalej?

Zadawałam sobie pytanie: „Dlaczego zdecydowałam się na udział w tym „czymś” ?”

To były chwile słabości, które szybko mijały.

Potknęłam się o niejeden kamień, ale nie żałuję.

Co jeszcze tkwi w moich wspomnieniach ?

Kawałeczek świata, wspaniali ludzie ...

Może dla kogoś to niewiele, ale dla mnie tak nie jest.

Już nie mam żadnych wątpliwości.

Wiem, po co znalazłam się na XXIX Rajdzie Młodzieży Szkolnej,
Zrozumiałam, co w życiu jest ważne.
Zapamiętam to do końca świata i o jeden dzień dłużej!!!

Agata Borówko, Bogatynia

* * *

„Przybyliśmy, zobaczyliśmy i zwyciężyliśmy” – tak najprościej można byłoby opisać nasz udział w XXIX Jeleniogórskim Rajdzie Młodzieży Szkolnej. Dla nas jednak takie stwierdzenie jest niewystarczające. Jedno krótkie zdanie to za mało, by przekazać nasze odczucia i wrażenia po tej niezapomnianej imprezie. A naprawdę jest co opowiadać! Przez trzy dni z ciężkimi plecakami na ramionach dzielnie pokonywaliśmy trasę, wyznaczoną przez organizatorów. Trzeba przyznać, że była ona bardzo urozmaicona, gdyż w ciągu jednego dnia mogliśmy podziwiać różne krajobrazy: pola, lasy, góry a nawet miasta. Zdarzało się, że opadaliliśmy z sił, ale widok jaki wokół nas się rozciągał, rekompensował zmęczenie, dostarczając jednocześnie niezapomnianych wrażeń. Podczas odpoczynek opowiadaliśmy sobie różne historie, śpiewaliśmy piosenki lub słuchaliśmy legend i podań ludowych o miejscach, które mijaliśmy. Przez cały czas na naszych twarzach gościł uśmiech. W czasie marszu obserwowaliśmy przyrodę i rozpoznawaliśmy różne gatunki roślin i zwierząt. Szczególnie interesujące były te rzadko spotykane. Wieczory w schroniskach urozmaicone mieliśmy przez różne zabawy i konkursy. Bardzo chętnie braliśmy w nich udział i doskonale się bawiliśmy. Wraz z innymi drużynami śpiewaliśmy piosenki turystyczne. Dobra atmosfera sprzyjała nawiązywaniu nowych przyjaźni. Kontakty z niektórymi rajdowiczami utrzymujemy do dziś.

Do rywalizacji podchodziliśmy na wesoło. Zależało nam nie tyle na wygranej, co na miłym spędzeniu czasu. W przyjemnej atmosferze nawet nauka wydaje się radosna. Do dzisiaj pamiętamy legendy i piosenki, jakie wtedy poznaliśmy. Bez problemu rozpoznajemy i nazywamy różne gatunki roślin i zwierząt. Ta wiedza zostanie nam jeszcze na długie lata. Równie długo będziemy pamiętać wspaniałe spędzone na rajdzie czas. Na pewno weźmiemy też udział w następnym!

Agnieszka i Basia Sokalskie, Bogatynia

* * *

O Kuratorce kilka refleksji

Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej, a właściwie „Kuratorka” bo tak nazywaliśmy zawsze tą największą imprezę turystyczną województwa jeleniogórskiego. Aż nie chce się wierzyć, że minęło już trzydzieści lat jak pierwszy raz na szlaki turystyczne ówczesnego województwa jeleniogórskiego wyruszyli młodzi turyści aby poznawać uroki naszego regionu. Gdy Pan Zdzisław Gasz poprosił mnie abym przelał na papier kilka swych wspomnień związanych z tą imprezą najpierw poczułem się wyróżniony, ale tuż potem przyszła myśl „czy ja aby na pewno powinienem znaleźć się w gronie tych, którzy mogą już wspominać?”. Ale chyba tak.

Teraz kiedy siedzę przy komputerze, a na zegarze wybiła północ nachodzą mnie różne myśli, pojawiają się pytania. Po pierwsze to kiedy tak naprawdę zetknąłem się z „Kuratorką”? Pamiętam tylko jeden fakt – zakończenie Rajdu w szkole we Wleniu. Zaczynam wertować różne materiały i znajduję – wpis w książeczce GOT:

23.09.1989 Piechowice PKP – Wodospad Szklarki – Michałowice – Grabowiec (teraz wiem, że powinno być Grzybowiec) – Jagniątków,

24.09.1989 Pilchowice Nielesto – Klecza – Wleń

Obok adnotacja: *XV Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej – Przewodnik GOT nr 4991 Maria Drozd.*

I tak oto ustaliłem początek. Przeglądając poźółkłą kronikę udało się przywołać jeszcze kilka wspomnień. Na zdjęciu z zakończenia Rajdu rozpoznaję Piotra Norko (Kierownika trasy), Mirosława Kobiałkę (opiekuna naszej drużyny), Tomasz Zabłockiego, Andrzeja Biegałę, Agnieszkę Ślusarską – połączoną drużynę Szkoły Podstawowej w Płuczkach Górnych (teraz nawet nazwę Płuczki piesze się przez „ó”) i Klubu Turystyki Pieszej „Niutek” w Lwówku Śląskim. Była to pierwsza wycieczka na jaką pojechaliśmy po utworzeniu „Niutka”. Choć drużyna była już z tradycjami. Wcześniej w SP2 we Lwówku Śląskim jeździliśmy na wycieczki w ramach Kółka Miłośników Ziemi Lwóweckiej, ale po ukończeniu „podstawówki” każdy wybrał inną szkołę i tak koniecznym stało się założenie „Niutka”.

Wertując dalej książeczkę GOT znalazłem jeszcze kilka wpisów z Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej. Bo z imprezą związałem się na kilka kolejnych lat, przechodząc z czasem do grona organizatorów Rajdu. Kilkakrotnie prowadziłem samodzielnie jako kierownik trasy Rajdu (raz nawet kolarską), zdarzyło się także, że byłem zastępcą Komandora (chyba podczas XX Rajdu). To była dla mnie ogromna nobilitacja. Jeszcze jako uczestnik Rajdu zawsze z podziwem patrzyłem na wszystkich kierowników tras. Marzyłem aby kiedyś stanąć tam na środku placu wśród nich i móc złożyć raport z przebiegu swej trasy. I stało się. Zaczynając studia w Jeleniej Górze pojawiłem się w oddziale PTSM. Pan Gasz zaproponował mi abym został zastępcą kierownika trasy. Mało nie podskoczyłem w biurze do góry z radości. Kierownikiem trasy miał być Roman Baniewski. Na odprawie przedrajdowej okazało się, że Roman nie może poprowadzić trasy i tak oto zostałem sam na placu boju. Pierwszy raz na Rajdzie w gronie organizatorów i od razu „na głęboką wodę”. Wtedy nie dostałem nawet zastępcy. Ale wszystko się udało. I tak trafiłem na kilkanaście lat do grona organizatorów – „Ludzi Gasza” jak o nich mawialiśmy. Marzenia czasem się spełniają!

Wspominając jesienne rajdowe wędrowki jedno wydarzenie automatycznie przychodzi mi na myśl. Było to jakieś trzy, może cztery lata temu. Trasa, którą prowadziłem przebiegała najwyższymi partiami Karkonoszy. Nocowaliśmy w schronisku „Strzecha Akademicka”. Drugiego dnia wędrowki planowane było wejście na Śnieżkę. Na dole przy „Śląskim Domu” pogoda nie wyglądała za ciekawie. Mgła okropna i od czasu do czasu deszcz. Większość drużyn zrezygnowała z wejścia na górę, ale znaleźli się tacy, którzy postanowili mimo przeciwności losu i pogody zdobyć „Królową Sudetów”. Mi jako kierownikowi nie wypadało zostać w schronisku dlatego też zaciskając zęby poszedłem po raz ...dziesiąty na Śnieżkę. Po kilkunastu minutach okazało się, że pogoda staje się coraz ładniejsza, a my wspinając się do góry wychodzimy ponad chmury. Stając na szczycie wszystkim zaparło dech - nie ze zmęczenia, ale na widok tego co ukazało się naszym oczom. Pod nami morze chmur, nad nami słońce i piękna pogoda. I wtedy stało się to na co niektórzy czekają całe życie chodząc po górach – po raz pierwszy i jak do tej pory jedyny zobaczyłem

widmo Brockenu. To niesamowite uczucie widzieć swój cień rzucony na chmury, a nad nim aureola w kształcie tęczy. Dla takich chwil warto żyć. Chyba nigdy bym sobie nie darował gdybym tego dnia został w „Śląskim Domu”!!! To chyba najpiękniejsze przeżycie związane z Rajdem.

Teraz z perspektywy piętnastu lat z żalem wspominam tamten czas – okres kiedy „uczyłem się” turystyki, kiedy „uczyłem się” gór. Będąc zawodowym przewodnikiem i nauczycielem akademickim zdaje sobie sprawę jak wiele zawdzięczam tamtym wędrownikom, przygotowaniom do konkursów krajoznawczych na trasie, rywalizacji rajdowej. Żal tylko, że obowiązki zawodowe nie pozwalają mi nadal uczestniczyć w „Kuratorce”. Mam jednak nadzieję, że Panu Zdzisławowi wystarczy chęci i zapału do organizacji XXXI Rajdu. Wtedy zrobię wszystko aby ponownie stanąć na starcie i może tym razem zobaczyć „Ognie św. Elma”.

Piotr Gryszel

* * *

Moje spotkania z „Kuratorką”

Po raz pierwszy wziąłem udział w XI Jeleniogórskim Rajdzie Młodzieży Szkolnej w 1985r. i to chyba przez „mały przypadek”. Byłem „świeżym” absolwentem Nauczycielskiego Kursu dla Kandydatów na Przewodników Turystyki Górskiej, kiedy we wrześnieu zadzwonił do mnie komandor rajdu – mgr Zdzisław Gasz i poprosił o poprowadzenie jednej z tras tego rajdu.

Na przedrajdowej odprawie kierowników tras otrzymałem przydział na trasę 3-dniową, materiały rajdowe dla drużyn oraz dla siebie, a także, co było bardzo ważne, poznałem mojego zastępcę – słuchacza Studium Turystyczno-Hotelarskiego z Jeleniej Góry, który w odróżnieniu ode mnie miał już doświadczenie, gdyż uczestniczył w poprzedniej „kuratorce”.

Już w pierwszym dniu rajdu, gdy wyszliśmy na trasę z Gryfowa opowiadał mi o swoich ubiegłorocznych doświadczeniach oraz zasadach obowiązujących podczas trwania rajdu. Nie ustrzegłem się jednak błędów, gdyż na pierwszym noclegu w SSM „Halny” w Kamieniu poprosiłem jedną z ekip aby przygotowała ognisko – i to był mój „duży błąd”. Jedna z opiekunek drużyny ze szkół średnich „zwróciła mi uwagę”, że nie powinienem proponować takich zadań żadnej z uczestniczących drużyn a tylko obserwować oraz oceniać poszczególne działania i zachowanie się młodych turystów. W tym momencie zostałem przez życie wprowadzony w arkaną „rajdowej rywalizacji”, którą poznawałem przez kolejne dni trwania rajdu. Kolejnym doświadczeniem było uczestniczenie w odprawie kierowników na mecie rajdu w Mysłakowicach, gdzie kierownicy poszczególnych tras omawiali ich przebieg i wyniki na swoich trasach oraz przyznawali, poprzez głosowanie, puchary przechodnie dla najlepszych drużyn w poszczególnych pionach. Po odprawie zrozumiałem sens wypowiedzi opiekunki drużyny ZSE-T z Jeleniej Góry z pierwszego dnia rajdu. Jej drużyna w końcowej klasyfikacji wygrała „moją” trasę, ale nie zdobyła pucharu.

Pierwsze rajdowe doświadczenie nie zniechęciło mnie do uczestnictwa w „kuratorce”, chociaż przez kilka następnych edycji rajdu prosiłem sekretarza Komitetu Organizacyjnego Rajdu, aby raczej na trasę, której będę kierownikiem nie przyjmowała zgłoszeń ekip reprezentujących szkoły ponadpodstawowe.

Bardzo miłe wspominać drużyny uczestniczące na „mojej” trasie podczas XIV Jeleniogórskiego Rajdu Młodzieży Szkolnej „Stara Kamienica 1988”. Wśród drużyn, oczywiście ze szkół podstawowych, była także świetnie przygotowana, z wielkim zaangażowaniem, ekipa gospodarzy. Kierownik SSM „Nad Złotną” w Jarkowicach, na odchodne ze schroniska powiedział mi, że tak wysprzątanego schroniska, jak to uczyniły dziewczęta ze Starej Kamienicy „jeszcze nigdy nie miał”. Dziewczęta miały jednak bardzo dobrych konkurentów do pierwszego miejsca na trasie. Wydarzenia, które przyniósł drugi dzień rajdu spowodowały, że „mój faworyt” niestety nie wygrał rywalizacji na trasie.

Podczas konkursu krajoznawczego, w SSM „Liczyrzepa” w Karpaczu, dziewczęta miały ogromnego pecha losując, moim zdaniem, najtrudniejsze pytania z przygotowanego zestawu pytań krajoznawczych, co przy obowiązującym regulaminie i bardzo wyrównanym poziomie drużyn, pozbawiło ich szans na zwycięstwo, a szkoda.

Druga z uczestniczących na trasie szkół – drużyna z SP nr 3 w Kamiennej Górze otrzymała z kolei punkty karne za poważne uchybienie zasadom bezpieczeństwa wspólnej wędrówki. Opiekunka drużyny, „przeżywała mały kryzys” kondycyjny i na Budniki doszła dopiero po 15-20 minutach za swoimi turystami. Drużyna w ten sposób pogrzebała swoją szansę na zwycięstwo na trasie. Sprawdziło się więc przysłowie, które mówi „gdzie się dwóch bije, tam trzeci korzysta” i pierwsze miejsce zdobyła trzecia z drużyn – reprezentująca SP nr 1 w Wojcieszowie. Drużynie ze Starej Kamienicy „na pocieszenie” pozostała nagroda dla najlepszego reprezentanta gminy, gdyż na trasie zajęła trzecie miejsce.

Już po rajdzie opiekunka z SP nr 3 w Kamiennej Górze pokazała mi kronikę rajdową, w której widniał m. in. zapis, że „drużyna straciła 5 punktów za pozostawienie opiekunki na trasie”, które skutkowało zajęciem dopiero drugiego miejsca.

Ta przegrana była chyba jednak „matką” sukcesu już w kolejnej edycji rajdu, gdyż we Wleniu okazali się nie tylko zwycięzcami trasy, ale także zdobyli upragniony puchar przechodni Kuratora Oświaty i Wychowania. Mogę mieć tylko małą nadzieję, że miałem w tym sukcesie młodych kamiennogórskich turystów również czaścickę udziału.

Po raz ostatni na trasach Jeleniogórskiego Rajdu Młodzieży Szkolnej brałem udział w 1998 roku z zakończeniem w Wojcieszowie. Byłem wtedy zastępcą kierownika trasy nr 9 – dziecięcej kol. Pawła Kasprzyka z Lubawki. Współpraca z nim układała się bardzo dobrze, a uczestniczący w rajdzie młodzi adepci turystyki oraz gospodarze noclegu – Dom Dziecka w Kaczorowie – spisali się bez zarzutu. Aktualnie kol. Paweł jest od kilku lat „prawą ręką” komandora rajdu.

Ja jednak nie odszedłem na przysłowiową „turystyczną emeryturę”. Zdobyte podczas wieloletniego udziału w pracach Komitetu Organizacyjnego tegorocznego „Jubilata” doświadczenie obecnie wykorzystuję w trakcie organizowania licznych imprez turystyczno-krajoznawczych i ekologicznych na terenie powiatu kamiennogórskiego, w których współpracuję z szerokim gronem działaczy turystycznych oraz opiekunów drużyn, którzy swoje turystyczne szlify również zdobywali podczas Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej.

Jeleniogórski Rajd Młodzieży Szkolnej, chociaż już nie jest „Kuratką” zawsze będę wspominał z wielkim sentymentem za miłą atmosferę stwarzaną zarówno podczas prac organizacyjnych jak i przebiegu poszczególnych jego edycji.

Jerzy Rubach

To już tyle lat?

A wydawałoby się, że niedawno spotkaliśmy się na odprawie, gdzie Komandor II Rajdu Zdzisław Gasz przydzielał nam zadania, przedstawiał kierownikom tras ich zastępców, informował o mogących się pojawić problemach.

Dla mnie był to pierwszy Rajd w roku 1976.

Przez te wszystkie lata w większości prowadziłem trasy 3, 4-dniowe. Dokumentowałem Rajdy na fotografiach. Oczywiście na początku czarno-białych. W latach 90-tych straciły one na znaczeniu. Wielu uczestników było już w posiadaniu aparatów fotograficznych, każdy mógł sobie zrobić zdjęcie i to kolorowe. Potem uwieczniałem wydarzenia na video.

Co zapamiętałem z tych lat? Nie sposób napisać o wszystkim: tyle tras, grup dzieci i młodzieży, szkół, miejsc, znajomych i nowo poznanych ludzi. I historie: mądre, zabawne, pełne zaskakujących niespodzianek, czasami mniej sympatycznych.

Opowiem historię, która przydarzyła się na jednym z nich. Moim zastępcą na trasie był miły młody człowiek, który od kilku lat wędrował na trasach Rajdu jako uczestnik. Po ukończeniu szkoły średniej pełnił funkcję zastępcy kierownika trasy. Była głęboka noc. Ze snu zbudził mnie dziwny dźwięk. Nie bardzo potrafiłem go zlokalizować i określić. Coś jak mruczenie, jednostajna recytacja. Zapaliłem światło. Jakież było moje zdziwienie, gdy ujrzałem mojego zastępcę, klęczącego przy łóżku z twarzą w dłoniach. Modlił się. Okazało się, że jest studentem seminarium duchownego. A zdziwiło mnie to dlatego, gdyż nie spodziewałem się takiego życiowego wyboru po chłopaku, którego zapamiętałem jako wesółka i duszę towarzysza rajdowego.

Z tych niby zabawnych, ale irytujących pamiętam do dzisiaj nauczyciela-opiekuna drużyny, z którym co roku były jakieś kłopoty. W miejscu noclegu drużyna rozrosła mu się do nieprzepisowych 14 osób. Ulegając prośbie, pozwoliłem zanocować nadprogramowym gościom pod warunkiem, że będą zachowywali się spokojnie. W nocy się zaczęło: krzyki, wyjścia przez okno, odwiedziny u innych drużyn. Długo plućem sobie potem w obfitą brodę!

Innym razem ten sam opiekun dopuścił się złamania Regulaminu, który nie pozwala korzystać ze środków lokomocji przy pokonywaniu trasy. Na punkcie kontrolnym nie doczekałem się drużyny, więc ukryty dyskretnie za pobliskim przystankiem PKS, wypatrywałem wspomnianych uczestników. Autokar się zatrzymał. Zauważyłem w nim delikwentów, którzy zobaczywszy mnie, błyskawicznie położyli się na podłodze autobusu. Autobus odjechał, a leniwi rajdowicze musieli pojechać dalej i wracać pieszo, co znacznie wydłużyło ich drogę do schroniska i oczywiście spóźnili się na kolację.

Po kilku takich historiach ubłagałem Komandora Rajdu, aby uwolnił mnie od towarzystwa pomysłowego Dobromira ze szkoły w Jeleniej Górze.

Zawsze bardzo surowo sprawdzałem wyposażenie drużyny przed wyruszeniem na trasę. Teraz po latach dowiaduję się od byłych uczestników, obecnej kadry Rajdu, w jaki sposób oszukiwali mnie. Np. sztucce i garnuszki wędrowały z tyłu za plecami uczestników, podawane szybko z rąk do rąk tak, że nie zdążyłem się zorientować, iż wyposażenie niektórych jest niekompletne.

*

Miłość do wędrowek po górach i zainteresowanie krajoznawstwem zaszczerpił mi nie kto inny, tylko mój nauczyciel geografii w szkole podstawowej i średniej... Zdzisław Gasz, Komandor *Kurator*ki (tak skrótowo określaliśmy ówczesny *Jele-*

niogórski Rajd Młodzieży Szkolnej). Za namową Komandora po II Rajdzie rozpocząłem kurs przewodników sudeckich. Po jego ukończeniu stałem się wykwalifikowaną siłą w kadrze Rajdu.

Dzisiaj wzruszające są przypadkowe spotkania z uczestnikami rajdów, którzy po wielu latach mnie rozpoznają. Obecnie poważne panie i panowie z dumą przedstawiają swoich współmałżonków i pociechy. Wyciągają na wspominki i przypominają żarty, kawały oraz opowieści, których nie szczędziłem po męczącej wędrówce i dotarciu na nocleg. I co dziwniejsze: krążą one wśród następnych pokoleń do dziś. Ostatnio taka niespodzianka zdarzyła się na tegorocznym *Agatowym lecie* we Lwówku Śląskim, gdzie wśród kłębiącego się tłumu w ciągu dwóch godzin wypatrzyło mnie troje byłych uczestników Rajdów.

Moje życie jest bogatsze o doświadczenia i wspomnienia związane z Rajdem.

Także te utrwalone na zdjęciach i taśmie filmowej.

Znajomości i przyjaźnie tam zawarte trwają do dziś. Dane mi było poznać wiele pięknych miejsc, których nigdy nie zobaczyłbym, gdybym nie pełnił przez tyle lat funkcji kierownika trasy. I wciąż nie mogę się nadziwić, że minęło już kilkadziesiąt lat od chwili, gdy kończyłem swój pierwszy Rajd w Janowicach Wielkich.

Marek Bergrau

* * *

Ostatni weekend września

Wrzesień każdego roku jest dla ludzi związanych ze szkołą miesiącem szczególnym – rozpoczyna się nowy rok szkolny ze wszystkimi tego konsekwencjami. Trzeba wypełnić nowy dziennik lekcyjny, przedstawić dyrekcji rozkłady i pozostałą dokumentację, przeprowadzić zebrania z rodzicami, zbierać pieniądze na ubezpieczenie uczniów... A często nauczyciel, przygnieciony zawodowymi obowiązkami, żyje jeszcze wspomnieniami z wakacji i nie bardzo potrafi się z tym wszystkim uporać... Ale jest coś, co pozwala na chwilę oddechu w wirze pracy na początku roku.

Oto nadchodzi ostania sobota i niedziela września, wtedy rusza Rajd Kuratorski – można bezkarnie zostawić na dwa lub trzy [dawniej nawet na cztery!] dni szarą szkolną rzeczywistość i iść w góry! Chyba jest to jeden z powodów popularności tej imprezy, że daje możliwość ucieczki w inny świat. Każdy, kto chodzi po górach wie, że na szlakach spotyka się prawie wyłącznie sympatycznych i ciekawych ludzi. Inni praktycznie nie występują powyżej pewnej wysokości nad poziomem morza. Tak też jest na Jeleniogórskich Rajdach Młodzieży Szkolnej!

Moje kontakty z „Kuratorką” sięgają ostatnich kilkunastu lat. Kiedyś zastanawiałem się, dlaczego poznałem tę imprezę dopiero jako nauczyciel, a nie wcześniej jako uczeń? Odpowiedź jest prosta: nie miałem szczęścia tak w podstawówce, jak i w technikum – nie trafiłem na nauczycieli zajmujących się turystyką. Co z tego, że z okien na lekcjach można było podziwiać Śnieżne Kotły albo rejon Śnieżki, gdy nikt w szkole nie organizował wycieczek i rajdów... Obchodząc szacowny jubileusz warto podkreślić decydujące znaczenie nauczycieli – opiekunów drużyn, bez których tak wielka impreza nie przetrwałaby kilkadziesiąt lat, a tysiące uczniów nie przeżyłyby wielu przygód na szlakach. Uczniowie odchodzą z szkoły, przycho-

dzą następną, zmienia się skład drużyn i nic więcej. Jednak gdy [z nieważne jakich powodów] odejdzie opiekun – często jest to koniec turystyki w placówce, choćby nie wiem jakie sukcesy wcześniej odnosiła!

W historii Rajdu blisko 1500 opiekunów poświęciło swój czas wolny w ostatnią sobotę i niedzielę września rezygnując m. in. z życia rodzinnego, a czasami też pokonując po drodze opór ze strony dyrektorów szkół [choć to wydaje się niemożliwe, jednak się zdarza – trasa trzydniowa od piątku, więc nie ma w pracy nauczyciela i jest problem z zastępstwami!]. „Kuratorka” daje co prawda możliwość zdobycia prestiżowych w naszym środowisku pucharów, ale chętnych jest znacznie więcej niż trofeów i jeżeli ktoś poszedł na trasę wyłącznie po sukces, popsuje zabawę nie tylko swoim uczniom, ale także pozostałym rajdowiczom. Coś innego wyciąga tych ludzi z domów od 1975 roku – na szlakach spotyka się prawie wyłącznie sympatycznych i ciekawych ludzi. Tym bardziej na Jeleniogórskich Rajdach Młodzieży Szkolnej!

Doskonale widać to w środowisku nauczycieli na Rajdzie. Uczestnicząc w „Kuratorce”, po kilku latach znamy już wielu sobie podobnych pasjonatów z różnych stron byłego województwa jeleniogórskiego. Bez udziału w tej imprezie człowiek z Lubawki pewnie nie miałby znajomych ze Świeradowa, Płóczek, Bogatyni, Płakowic, Opolna czy Świerzawy. Szkoda tylko, gdy spotykamy się dopiero podczas zakończenia i nie ma czasu na rozmowę.

Przez trzydzieści lat, dzięki pracy komandora Rajdu – Zdzisława Gasza i Kierowników Tras, pod opieką swoich Nauczycieli blisko 1500 drużyn – ponad 12 tysięcy młodych ludzi wędrowało jesienią każdego roku po Sudetach Zachodnich. W tym roku również – tak uczestnicy, jak i ich opiekunowie – mieli możliwość poznania naszych gór i to nie tylko najwyższych szczytów Karkonoszy. Odwiedzili wiele miejsc oddalonych od „oklepanych” szlaków i już wiedzą, gdzie leżą Łupki lub Niedamirów, a nawet Rychorska bouda! Podsumowując efekty trzydziestu „Kuratorek” nie wolno zapominać o ich walorach poznawczych!

Od kilku lat widzę uczestników nie na trasie, lecz dopiero na mecie Rajdu. Są zmęczeni wędrowką i innymi przeżyciami [np. nocleg na nowym miejscu, może pierwszy raz w życiu z dala od domu, nie do końca pozwolił na regenerację sił?!], ale w ogromnej większości zadowoleni. Szczególne powody do radości mają zwycięzcy – zdobywcy Pucharów i innych nagród. Po uroczystym zakończeniu uczestnicy pospiesznie odjeżdżają w różne strony, ale na odchodnym niejednen nie zapomni powiedzieć: „Dziękujemy, Do zobaczenia!”

Przygotowanie i przeprowadzenie tak dużej imprezy turystycznej dla dzieci i młodzieży wymaga wiele pracy – co do tego nikt nie ma chyba żadnych wątpliwości. Komandor pewnie już niedługo, najpóźniej na początku zimy, zacznie myśleć i działać, aby nie zabrakło pieniędzy na następny Rajd, aby zaplanować atrakcyjne trasy i noclegi w odpowiednich miejscach... Potem będzie rozmawiał z Kierownikami Tras, a przed wakacjami wszystko powinno być gotowe. Wszystko po to, aby na początku września w szkołach już czekały informacje dotyczące XXXI Jeleniogórskiego Rajdu Młodzieży Szkolnej, bo nauczyciele, a i lepiej zorientowani uczniowie będą pytać. Po co to wszystko? Powód jest prozaiczny: dlaczego nagle kilkaset osób w różnym wieku ma szukać sobie zajęcia na ostatnią sobotę i niedzielę września, skoro można im przygotować – tradycyjnie od lat trzydziestu – coś ciekawego na te dni?!

Paweł Kasprzyk

Moje fascynacje przyrodą i jeleniogórskie rajdy

Większość ludzi ma swoje fascynacje. Są one często bardzo różne. Znam wiele osób, które posiadają bardzo oryginalne zainteresowania, zamiłowania, hobby, czy też pasje. Dla mnie w treści powyższych sformułowań kryje się fascynacja żywą górską przyrodą. Od wielu lat pasja ta zajmuje większość mojego wolnego czasu.

Człowiekiem, który docenił moje zainteresowania jest Pan Zdzisław Gasz. Nasza współpraca od wielu lat dała mi szansę rozwoju i podzielenia się swoją wiedzą, doświadczeniami i przekonaniem z innymi. Praca z młodzieżą o zainteresowaniach turystyczno-przyrodniczych dostarcza mi wiele radości. Od 1991 roku corocznie prowadzę dwutygodniowy obóz wędrowny młodych przyrodników organizowany przez Zarząd Okręgu Ligi Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze. Wcześniej kilkakrotnie, a od roku 1992 corocznie prowadzę trasę ochrony przyrody w Jeleniogórskich Rajdach Młodzieży Szkolnej.

Czym jest dla mnie ten rajd ?

Pierwszym skojarzeniem z „wrześniem”; dającą wiele radości jesienną wędrowką po przyrodniczych szlakach Sudetów Zachodnich; spotkaniem z wieloma wspaniałymi ludźmi; poznaniem nowych, młodych przyrodników; bodźcem do głębszego poznania atrakcji krajoznawczych naszego regionu; przekonaniem, że szczęścia nie trzeba daleko szukać; podziwianiem przepięknych, jesiennych pejzaży górskich; odkrywaniem zaskakujących ciekawostek i tajemnic przyrody.

Praca i obowiązki kierownictwa trasy, przy zachowaniu czystego sumienia i obiektywizmu, w tym zestawieniu, wcale nie są uciążliwe. Mam przekonanie, że niniejsza publikacja, to również doskonała okazja na przekazanie kilku praktycznych uwag dla tych, którzy zechcieliby bliżej poznać świat przyrody. Niestety praktyczna znajomość otaczającego nas środowiska przyrodniczego jest powszechnie znikoma. Mogłem to również zaobserwować w czasie rajdów, dlatego chciałbym przekazać kilka wskazówek jak można to zmienić. Obserwujemy więc nasze otoczenie - wiele w nim ciekawostek. Rozpoznajmy drzewa, krzewy, rośliny zielne po liściach, łodydze /pniu/, kwiatach, owocach, nasionach. Określajmy gatunki zwierząt, zaczynając od ptaków. Zróbmy to po wyglądzie, sylwetce, sposobie lotu, głosie wabiącym lub śpiewie. Używajmy atlasów, kluczy, rysujmy, fotografujmy. Najwięcej można zaobserwować wcześniej rano, zachowując się bardzo cicho. Gdy tego posmakujemy, będziemy o wiele bogatsi. Obcowanie ze światem naturalnej przyrody, to najprostsza recepta na zdrowie psychiczne i fizyczne.

Miłośnicy przyrody, to wspaniali, życzliwi ludzie. Każde spotkanie z byłymi uczestnikami rajdów i ich opiekunami jest zawsze niezwykle miłe.

Wszystkim uczestnikom rajdu, byłym i przyszłym, życzę choć części takiej radości z wędrowania, jaką przeżyłem sam i „ długich, zielonych szlaków.

Piotr Norko

**„...Wchodzi się tu jak do chatki na kurzej łapce,
a mieszka jak w domku z piernika....”**

Turysta

Szkolne Schroniska Młodzieżowe w rejonie Jeleniej Góry są właśnie takimi skromnymi obiektami, w których czasami udaje się zaszczepić chęć w odwiedzających je – do powrotu.

Mało istotne są tu luksusowe warunki obszernych apartamentów. Dla młodego turysty ważna jest atmosfera, dusza. Tworzą je pracownicy schronisk (kierownik i obsługa). Każdy dzień, każdy miesiąc, każda pora roku wymaga od personelu schroniska spełniania innych zadań, ale zawsze są to zadania skierowane na młodego turystę i jego potrzeby.

Wiedza z zakresu pedagogiki, krajoznawstwa i turystyki oraz organizacji i zarządzania kierownika schroniska, wsparcie w tworzeniu klimatu przez współpracowników są elementami charakteryzującymi specyfikę poszczególnych obiektów.

W ciągu 30 lat wędrówek na trasach popularnej „Kuratorki” uczestnicy niejednokrotnie charakteryzowali nasze schroniska; to tekstem piosenki, to sposobem podziękowania, czy też skojarzeniem zawartym w mottcie niniejszej refleksji...

„Skalnik” w Bukowcu – to dworek, przebywając tam turyści odkrywają arkaną artystyczną swojej duszy, o czym świadczą licznie pozostawione po plenerach malarskich obrazy.

„Liczyrzepa” w Karpaczu – to cicha i ciepła stacja witająca zziębniętych pachnącym posiłkiem i stylową świetlicą.

„Wojtek” w Szklarskiej Porębie zawsze osuszy przemoknięte obuwie, pozwoli odpocząć nogom po trudach marszów.

„Sokolik” w Strzuniicy przywita ciepłem kaflowego pieca i zrelaksuje szmerem górskiego potoku.

„Złoty Widok” w Michałowicach zadba o pogłębienie naszych wrażeń poprzez kontakt z artystami osiadłymi w tej górskiej enklawie Piechowic.

„Halny” w Kamieniu przytuli nas po trudach na szlakach, zadba o naszą wygodę... i trochę rozleniwi.

„Bartek” w Jeleniej Górze zziębniętego i zmokniętego witał ciepłem wnętrza, uśmiechem i życzliwością personelu...

„Nad Złotną” w Jarkowicach pachniało zawsze majowym miodem i arcydzięglem.

„Dolomit” w Rędzinach ogrzewał zbłąkanych po przejściu przez Przełęcz i zbierał zapachy grzybobrania.

„Łużyce” w Łagowie kusily nas pięknym ogrodem i refleksyjną ciszą.

Jest rok 1990 – wyciąg z kroniki...

...zbliża się termin XVI Rajdu Młodzieży Szkolnej. Pogoda płata figle. Wrzesień jest chłodny, wietrzny, i deszczowy. Schronisko przygotowuje się na przyjęcie zmokniętych i zziębniętych uczestników. Tymczasem... niespodzianka, sobotni ranek przywitał młodych turystów słońcem i odbitymi w nim wszystkimi barwami jesieni. Zmęczeni – weseli, zdyszani – pełni wrażeń, ogorzali słońcem i wiatrem, chętni do podejmowania dalszych wyzwań zjawili się uczestnicy „Kuratorki”. Po spożyciu – samodzielnie przez drużyny przygotowanego – rajdowego posiłku, kierownik trasy, pan profesor Teofil Ligenza vel Ozimek zarządził – zgodnie z regulaminem rajdu -przeprowadzenie konkursów: „Krajoznawczego” i „Znajomości zabytków na trasie”. Przedstawiciele drużyn odpowiadali, przypominali, zapoznawali drugich z ciekawostkami swoich tras. ... I choć tylko jedna drużyna mogła wygrać w każdym z konkursów, wygranymi byli wszyscy – cel edukacyjny tak wędrówek jak i pobytu w schronisku – został osiągnięty, po konkursach rajdowa brać się rozspiewała. Gitara oddając swoje dźwięki w schronisku pozostawiła w nim wrażenia z przebytych szlaków, pozostawiła część swojej duszy. Niechętnie tego wieczora szli wszyscy spać... sny mieli śpiewające... rano z zapalą ruszyli na ostatni etap – ku zakończeniu rajdu, do Sobieszowa.

W schronisku rozbrzmiała cisza... ale nie... w jego ścianach pozostały treści piosenek i dźwięki gitary, pozostały, by witać następnych turystów, by zaszczepiać w nich potrzebę szukania i odkrywania... i czegoś jeszcze.

Minęło 14 lat, młodzi z roku 1990 dziś – jako dorośli – wędrują po górach z kolejnym pokoleniem, wracają do naszych „chaterek na kurzych łapkach i czują się w nich jak w domkach z piernika”...

*Elżbieta Krausiewicz
były wieloletni
kierownik SSM „Bartek”*

* * *

Z warsztatu komandora wspomnień kilka...

Kiedy w 1975r. jako świeżo upieczony wizytator turystyki, krajoznawstwa i geografii również świeżo powołanego jeleniogórskiego Kuratorium Oświaty i Wychowania zainicjowałem, a następnie przy współpracy z moimi kolegami po fachu – Barbarą Lesiak, Franciszkiem Frydrykiem i Andrzejem Morawskim oraz „Profesorem” (Teofil Ligenza vel Ozimek) zrealizowałem I Rajd nigdy nie przypuszczałem, że doczekam jego trzydziestej edycji. Z moich pierwszych współpracowników nikt już nie działa przy organizacji Rajdu, najdłużej bo aż 25 lat dotrwał najstarszy z nich – „Profesor”.

I gdyby mi ktoś zadał pytanie, czy łatwiej się kiedyś organizowało, czy dzisiaj miałbym wielki kłopot z daniem jednoznacznej odpowiedzi. Zaczynaliśmy w niewielkiej grupce, mieliśmy dużo zapału a znacznie mniej doświadczenia szczególnie tego organizacyjnego, chociaż byliśmy kwalifikowanymi turystami. Ubogie było nasze zaplecze kadrowe wśród nauczycieli, w szkołach jeszcze nie znano imprezy. Z trudem skompletowaliśmy obsadę kierowniczą na 6 tras. Trochę łatwiej było z pozyskiwaniem środków szczególnie tych państwowych. No i znacznie lepiej było z publiczną komunikacją, przede wszystkim PKP, która umożliwiała dosyć swobodnie planowanie różnych tras, dowozów na start i odjazdów z mety Rajdu. Dzisiaj tę lukę po PKP uzupełniają częściowo busiki.

Mijały lata, Rajd się stabilizował, obrastał w tradycję, pozyskiwał coraz szersze grono zwolenników. Z wolna upowszechniała się popularna nazwa „Kuratorka”, nie bardzo nawet wiadomo przez kogo wylansowana. Osobiście przypuszczam, że przez bardzo wtedy aktywne środowisko bolesławieckie, dzisiaj prawie nie uczestniczące w Rajdzie. Z Bolesławca przychodziły wspaniałe przygotowane drużyny kierowane m. in. przez Kazimierza Małką, Romka Binkiewicza, Lucynę Dygas czy Janinę Rydz. Szkoda, że ten etap historii Rajdu już się od paru lat zakończył.

Życie ma jednak swoje prawa i toczy się dalej. Dziś mogę z satysfakcją powiedzieć, że wspaniałych bolesławiaków godnie zastąpili ich następcy m. in. ze środowiska bogatyńskiego (Marek Łabędź, Kasia Krawczenko, Janusz Błażkow), zgorzeleckiego (Ulka Białach, Tadeusz Prawelski), zawidowskiego (Robert Wochna), lubaweckiego (Ewa Bienias, Anna Pękała i Mariusz Kowalczyk z pobliskich Miszkowic). Aktywne od szeregu lat jest środowisko lwóweckie (Mirosław Kobialka i inni), kowarskie i od początku Rajdu niezawodne szkoły piechowickie prowadzone przez wielu opiekunów. Sztandarową postacią wśród szkół jeleniogórskich był w tym roku zmarły Józef Czurka. Dzięki tym ludziom i wielu innym z imienia nie wyliczonym Rajd funkcjonuje pokonując różne progi i bariery.

Tych zaś nie brakowało. Były nimi głównie przełomowe momenty w naszej historii. Lata 1980-81 i 1989-91 wyraźnie odbiły się na frekwencji rajdowej, a nam organizatorom przysporzyły wiele kłopotów. Innym, z którym borykamy się do dziś to postępujące zubożenie społeczeństwa, ale mniej niekorzystne jest również coraz większe

wygodnictwo, uciekanie od wysiłku fizycznego, które objęło znaczną część środowiska szkolnego. Nauczyciele powiedzą zaś, że kiedyś płacono za zajęcia pozalekcyjne.

Najbardziej kryzysowym dla Rajdu okazał się rok 1999, kiedy to dokonano w Polsce reformy administracyjnej likwidując tzw. małe województwa, a wprowadzając powiaty i województwa – giganty. Główny do tej pory organizator – obok ZOW PTSM – Kuratorium Oświaty w Jeleniej Górze przeniosło się do odległego Wrocławia. Nie udało się niestety nowego Kuratorium zainteresować naszym Rajdem i gdyby nie pomoc Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze historia Rajdu zakończyła by się na 24 edycji. Obu starostom – Ryszardowi Brołowi (I kadencja) i obecnemu Jackowi Włodydze jestem osobiście wdzięczny za okazaną życzliwość.

Rajd po krótkim kryzysie 1999r. (XXV edycja w Michałowicach) wrócił niemal do dawnej formy. Jednak poszatkowanie terenu byłego województwa na niewielkie powiaty działa w pewnym sensie negatywnie do dziś. Wspomniałem już o odejściu szkół bolesławieckich, to samo można powiedzieć o szkołach lubańskich i częściowo kamiennogórskich (z wyjątkiem Lubawki). Zatracają się dawne więzi, nowe powiaty tworzą własne imprezy, jednym słowem dawny wojewódzki monolit rozluźnia się.

Moim zdaniem ogromnym osiągnięciem Rajdu jest wytworzenie wokół niego szerokiego, zaangażowanego grona działaczy. I są to działacze coraz wyżej kwalifikowani turystycznie. W ostatnich latach już regułą staje się to, że niemal wszyscy kierownicy tras są przewodnikami sudeckimi, a i wśród zastępców też można znaleźć sporo przewodników czy przodowników turystyki górskiej. Jest to między innymi efekt prowadzonej od ponad 20 lat akcji szkoleniowej dla nauczycieli w postaci ogólnopolskich kursów przodowników turystyki górskiej czy organizacji jedynej tego typu w Polsce akcji zdobywania tytułu „nauczyciel – krajoznawca” podczas kursów drugiego stopnia (do tej pory 72 absolwentów). Dla wielu z nich Rajd jest okazją do autentycznego przeżycia przygody turystycznej. Wszystkim im jestem niezmiernie wdzięczny za zaangażowanie swojego czasu i entuzjazmu. Tym najbardziej wytrwałym – Danusi Bartosiewicz, Markowi Bergtraumowi, Marii Drozd, Krzysioowi Walusiakowi i „Profesorowi” chcę szczególnie podziękować. Cieszy mnie również to, że towarzyszy mi coraz liczniejsza grupa tych, którzy później zaczęli, ale potrafili to robić nieraz z wielką klasą a często dużą specjalizacją np. Piotr Norko na trasach ochrony przyrody, czy Adam Rodziewicz na trasach imprez na orientację. Wspominając tak ciepło obsługę tras byłbym bardzo niewdzięczny zapominając o roli jaką w każdym Rajdzie odgrywają członkowie sztabu. To ich mrówczej, wielogodzinnej pracy – szczególnie osób pełniących funkcję sekretarza Rajdu – zawdzięczamy dobre przygotowanie tego wszystkiego, co składa się ogólnie na właściwe przeprowadzenie imprezy. Wśród nich na szczególne uznanie zasługują nie żyjąca już Krystyna Januskiewicz oraz Elżbieta Bilska i Irena Sokółowska.

Nieraz pytają mnie turyści, ale także ludzie z turystyką nie związani, czy nie mam już dosyć tyluletniej organizacji, czy nie odczuwam znużenia. Przecież to Pana kosztuje ogromnie dużo wysiłku i czasu, który mógłby Pan przeznaczyć np. na podróżowanie, które przecież jest Pana pasją czy na organizowanie mniej czasochłonnych imprez. I muszę przyznać, że coraz trudniej jest mi na te pytania odpowiadać. Z Rajdem jestem silnie związany uczuciowo, a przywiązanie to bierze się z poniesionego trudu i przeżyć, których przez te 30 lat nie brakowało. Z drugiej strony racją jest, że miałbym uwolnione dziesiątki, a nawet setki godzin przeznaczonych corocznie na przygotowanie niemal każdego fragmentu imprezy. Z tylu ludźmi – organizatorami i uczestnikami się zżyłem i szkoda mi od tego wszystkiego odejść. Boję się chyba pustki, która może się wytworzyć. W efekcie nie umiem sobie dać rady z dylematem i ludzę się nadzieją, że jakieś wydarzenia pomogą mi w podjęciu ostatecznej decyzji. Gdyby nie ta moja systematyczność, zamiłowanie do tradycji i turystyki sprawa była by prosta.

Zdzisław Gasz

Ze wspomnień uczestników

Pamiętam...

W Rajdach o jednoczłonowych, kolejnych numerach, był także konkurs wiedzy o samarytance. Gdy pytania układał p. dr Stanisław Sobiński, jedno z nich brzmiało:

– Co to jest resuscytacja, podaj przykłady?

Odpowiedzi nie znał nikt, dobrze, że była zapisana. Chodziło o udrożnienie dróg oddechowych u nieprzytomnego. Do dziś pamiętamy tę naukę.

Przyjacielu

Przez wiele lat wspaniałą drużynę rajdową stanowili uczniowie Zespołu Szkół Górniczych w Bolesławcu, pod opieką p. Kazimierza Małka. Uśmiechnięci, chętni do pomocy, rozśpiewani i z gitarą. Przyjaźnili się ze wszystkimi turystami na szlaku, zwracając się do nich przyjacielu. Szczególnie wyróżnieni taką przyjaźnią młodszy koledzy czuli się znakomicie. Gdzie dziś jesteście wspaniali bolesławieccy turyści, czy można Was spotkać na szlaku...?

Azymut

Przez wiele lat opiekunką drużyny rajdowej z LO w Kamiennej Górze, była pani profesor Werno. Wtedy prawie „koronną” dyscypliną rajdową było wykonanie szkicu wyznaczonej trasy. Uczniowie P. Werno w tej dyscyplinie byli najlepsi, zwyciężali także w konkursach wiedzy: o trasie, województwie. Drużyny, które spotkały się na trasie z reprezentacją kamiennogórką z góry przewidywały zwycięzcę.

*Ze wspomnień kierownika trasy
Danuty Bartosiewicz*

I Rajd „Piechowice 75”, nagrody dla zwycięzców

VII Rajd „Marciszów 81”, zakończenia

VIII Rajd „Karpacz 1982”, drużyna SP1 Piechowice

X Rajd „Piechowice 1984”, drużyna SP 4 Zgorzelec

XI Rajd „Mysłakowice 1985”, przemawia naczelnik gminy

XII Rajd „Szkłarska Poręba 1986”, ZSET z Jeleniej Góry zdobywa statuetkę „Ducha Gór – nagrodę prezesa ZOW PTSM

XV Rajd „Wleń 1989”

III CZY WIECIE, ŻE...

- W czasie I Rajdu (3-5 X 1975r.) zakończenie odbyło się na boisku Szkoły Podstawowej nr 1 w Piechowicach, a uczestnicy wędrowali na 7 trasach .I przy tak niewielkiej ilości tras organizatorzy mieli spore kłopoty ze znalezieniem wystarczającej liczby kierowników do ich prowadzenia.
- Pierwszym zdobywcą nagrody głównej – pucharu przechodniego Kuratora Oświaty i Wychowania w Jeleniej Górze (a był nim wówczas mgr Karol Lisowski ze Zgorzelca) była drużyna z LO w Cieplicach (obecnie II LO Jelenia Góra). Cieplice były jeszcze wtedy samodzielnym miastem.
- Teofil Ligenza vel Ozimek zwany „Profesorem” był przez cały czas trwania Rajdu najstarszym organizatorem. Związany z nim od początku działał do XXV edycji (1999 r.). Odchodząc miał 87 lat. „Profesor” był także autorem pełnej nazwy Rajdu. Mimo swoich 92 lat nadal interesuje się turystyką.
- W sztabie organizatorów I Rajdu znaleźli się świeżo powołani przez Kuratora Oświaty i Wychowania w Jeleniej Górze wizytatorzy turystyki, krajoznawstwa i geografii. Barbara Lesiak z Jeleniej Góry została sekretarzem Rajdu, Franciszek Frydryk z Lubania – kwatermistrzem, Andrzej Morawski z Jeleniej Góry – skarbnikiem, a kierujący zespołem wizytatorów Zdzisław Gasz z Piechowic – komendantem a także inicjatorem zorganizowania imprezy. Ten zespół stanowił, z niewielkimi zmianami, trzon komitetu organizacyjnego do VIII Rajdu.
- Od szeregu lat jesteśmy przyzwyczajeni, że Rajd kończy się w ostatnią niedzielę września. Nie zawsze tak było, bo do VII Rajdu „Marciszów 81” terminy zakończenia dobierano różnie. Najpóźniej skończył się II Rajd „Janowice Wlk. 76” (8-10 X).
- Stopniowo rosła liczba tras, od II Rajdu było już ich po 8, od VII – 9, rekord 14 tras osiągnięto podczas XXI Rajdu „Lubawka 95”. Przybywało uczestników, od 300 na I Rajdzie do 509 podczas XIX Rajdu „Janowice Wlk.”. Podczas III rajdu „Kowary 77” wprowadzono po raz pierwszy trasę 4 – dniową przeznaczoną głównie dla szkół średnich. W jej prowadzeniu specjalizował się przez wiele lat Marek Bergtraum z Piechowic. Ciekawym może być fakt, że pierwsza czterodniówka zaczynała się w Lubomierzu, gdzie jeszcze wtedy kursowały pociągi na trasie Gryfów Śl. – Lwówek Śl.
- ZOW PTSM w Jeleniej Górze pojawia się jako główny współorganizator Rajdu od 1976r. (w roku 1975 dopiero zaczynał działalność). Od 1999r. PTSM jest głównym organizatorem, ponieważ po reformie podziału administracyjnego Kuratorium znalazło się w odległym Wrocławiu i straciło zainteresowanie imprezą. Nadal jednak funkcjonuje popularna nazwa „Kuratorka”.
- LO z Kamiennej Góry (opiekun – nie żyjąca już prof. Pelagia Werno) było pierwszym zdobywcą pucharu Kuratora Oświaty na własność, a dokonało tego po jego trzykrotnym zdobyciu na V Rajdzie „Miłków 79”.

- Redakcja miesięcznika krajoznawczego „Poznaj swój kraj” kilkakrotnie związała się z naszym Rajdem. W 1977 roku zorganizowano tzw. trasę obserwowaną, opisaną potem obszernie w miesięczniku. W 1978 r. (IV Rajd „Sobieszów 78”) nasza impreza była jednym z końcowych akcentów jubileuszu XX-lecia pisma. W 1994 r., podczas jubileuszowej XX edycji naszego Rajdu redaktor Marek Wiśniewski przez 2 dni odwiedzał trasy rajdowe (ten sam, który jako dr geografii był potem przez kilka lat prezerentem prognozy pogody w TV 2).
- Po raz pierwszy specjalistyczną trasę ochrony przyrody wprowadzono podczas IV Rajdu w 1978 r. Wygrała ją wtedy SP 1 z Piechowic (opiekun Jolanta Małecka). Trasa ta działa do dziś (z przerwą w czasie XXVI Rajdu „Siedlęcín 2001”) i cały czas korzysta z opieki Ligii Ochrony Przyrody (Zarządu Wojewódzkiego, a od 1999r. – Zarządu Okręgu w Jeleniej Górze). Od wielu lat kieruje tą trasą Piotr Norko ze Świerzawy – przewodnik sudecki, przodownik turystyki górskiej, zamilowany przyrodnik i działacz LOP.
- Tylko podczas jednego Rajdu ogłoszono konkurs na proporzec (IV Rajd „Sobieszów 78”). Wygrał projekt SP 1 Piechowice, a jego autorem był Stanisław Zajac.
- Wyjątkowo dużą grupę (jak na Rajd nie jubileuszowy) dostojnych gości miało zakończenie IV Rajdu w Zespole Szkół Rolniczych w Sobieszowie. Znaleźli się wśród nich m. in. wizytator Ministerstwa Oświaty i Wychowania Kazimiera Grabowiecka, przedstawiciel Kwatery Głównej ZHP, wicekurator Zdzisław Babkiewicz, wizytatorzy turystyki i krajoznawstwa ościennych województw, redaktorki „Poznaj swój kraj”.
- Na V Rajdzie „Miłków 79” wprowadzono jednorazowo trasę specjalistyczną PCK z konkursem z zakresu udzielania pierwszej pomocy. Zwyciężył zespół „Grotolaz” z MDK w Jeleniej Górze prowadzony przez Romualda Rębę.
- V-ty Rajd został oceniony jako jeden z najlepiej przygotowanych przez gospodarzy zakończenia. Byli nimi dyrektor SP w Miłkowie Kazimierz Kędroń i opiekun SKKT Danuta Kaszuba.
- Podczas VI Rajdu „Jeżów Sudecki 80” wprowadzono po raz pierwszy trasę ochrony zabytków. Wygrała ją wtedy SP 1 Piechowice (opiekun Maria Makarewicz). Trasa ta istniała do XX Rajdu (z roczną przerwą), korzystała z pomocy merytorycznej wojewódzkiego konserwatora zabytków (szczególnie Kazimierza Śliwy), a wielokrotnie prowadził ją „Profesor”. W startach na tej trasie specjalizowały się dwie szkoły – SP 1 Piechowice i I LO Jelenia Góra (opiekun Jerzy, a potem Maciej Łokaj).
- Od VII Rajdu „Marciszów 81” aż do XXVI Rajdu „Karpniki 2000” z roczną przerwą organizowano trasy kolarskie. Pierwszym zwycięzcą była drużyna MDK „Grotolaz” z Jeleniej Góry. Niestety w miarę jak przybywało w Polsce rowerów turystycznych, w tym znakomitych górskich, malało zainteresowanie startem w tej trasie i od XXVII Rajdu trasy kolarskie zlikwidowano.
- Kolejnym gospodarzem zakończenia, który zasłużył na duże uznanie był dyrektor gminny szkół w Marciszowie – Ryszard Niedzielski. Zadanie zaś należało do wyjątkowo trudnych, bo był to pamiętny rok pustych półek sklepowych.. Szkoda, że od kilkunastu lat nie ma Go wśród nas.
- Od VII Rajdu wprowadzono 2 nagrody główne – puchar Kuratora Oświaty dla najlepszej szkoły podstawowej i statuetkę „Ducha Gór” jako nagrodę ZOW PTSM dla najlepszej szkoły ponadpodstawowej. Pierwszymi ich zdobywcami byli: SP 2 Piechowice (opiekun Krystyna Żakowska) i ZS Górniczych z Bolesławca (opiekun Kazimierz Małek).

- Podczas VIII Rajdu „Karpacz 82” wprowadzono funkcjonujące do dziś trasy dziecięce (kl. IV-VI). Pierwszym zwycięzcą okazała się szkoła rzadko uczestnicząca w Rajdzie – SP 1 Jelenia Góra.
- Po raz pierwszy nie przyznano nagrody głównej podczas VIII Rajdu. Uznano, że żadna ze szkół średnich na nią nie zasługuje. Puchar Kuratora dla szkół podstawowych przyznano SP 1 Piechowice (opiekun Maria Makarewicz).
- Przy minimalnym zainteresowaniu pracowników szkoły odbyło się zakończenie IX Rajdu „Cieplice 83”. Do roli gospodarzy poczuli się w SP 3 dyrektor szkoły, woźny i obsługa kuchni.
- Tylko raz zdarzyło się, że główna nagroda Rajdu przypadła zwycięzcy trasy kolarskiej. Sztuki tej dokonała podczas IX Rajdu drużyna z SP Tomisław, kierowana przez Marka Sadowiego.
- W zakończeniu X Rajdu „Piechowice 84” wzięło udział wielu gości, a wśród nich sekretarz generalny PTSM dr Marek Szpecht, redaktorzy czasopism ogólnopolskich („Przyroda Polska”, „Poznaj swój kraj”), gospodarze poprzednich zakończeń i szeroki aktyw miejscowych działaczy.
- Na X Rajdzie wręczono kilka głównych nagród za osiągnięcia 10-ciu lat:
  - najlepszej w punktacji generalnej szkół podstawowych – SP 1 Piechowice- puchar Zarządu Głównego PTSM
  - najlepszej w punktacji generalnej szkół ponadpodstawowych – LO Kamienna Góra – puchar miasta Piechowice
  - najlepszej na trasach ochrony przyrody – SP 2 Piechowice- statuetkę zubra – nagrodę Zarządu Wojewódzkiego Ligii Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze
  - najlepszej na trasach ochrony zabytków – SP 1 Piechowice – paterę numizmatyczną od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Jeleniej Górze.
- Wśród wyróżnionych z okazji 10-cio lecia opiekunów znaleźli się: Kazimierz Małek (ZS Górniczych Bolesławiec), Elżbieta Kowalska (SP 4 Zgorzelec), Krystyna Otfinowska (SP Lubawka), Jan Smolira (SP Janowice Wlk.), Grażyna Juszczyk (SP 2 Szklarska Poręba), Janina Jaworska (SP Olszyna), Jerzy Laskowski (SP 1 Lubañ), Piotr Norko (SP Świerzawa), Pelagia Werno (LO Kamienna Góra). Wyróżnionym wręczono medale pamiątkowe, proporce i dyplomy uznania. Otrzymali je także gospodarze i organizatorzy dotychczasowych edycji oraz wyróżniające się szkoły.
- W 10-ciu Rajdach uczestniczyło 116 szkół, w tym 13 spoza woj. Jeleniogórskiego. Najbardziej systematyczni uczestnicy to: SP 1 Piechowice ZSET Jelenia Góra – 10 razy, po 9 razy – SP Lubawka, LO Kamienna Góra i ZS Rolniczych Sobieszów.
- W rankingu ogłoszonym wśród uczestników X Rajdu na najciekawszy znaczek 10-cio lecia zwyciężył znaczek X Rajdu – autor Monika Grzesik (uczennica SP 1 Piechowice).
- XI Rajd „Mysłakowice 85” stał się okazją do podsumowania innej wielkiej imprezy turystyki szkolnej – 10-cio lecia Turnieju Turystyczno- Krajoznawczego w woj. jeleniogórskim.
- Od XI Rajdu poczynając wprowadzono flagę rajdową zaprojektowaną przez Stanisława Zająca z Piechowic, a wykonaną przez Romualda Rębę. Od tej pory flaga jest przekazywana kolejnemu organizatorowi Rajdu podczas uroczystości zakończenia imprezy.
- Od tego samego XI Rajdu wprowadzono do rywalizacji trzecią nagrodę główną – puchar (prywatny) Komandora Rajdu Zdzisława Gasza dla najlepszej drużyny dziecięcej. Pierwszym jej zdobywcą była SP z Łomnicy (opiekun Anna Zwada).

- Po raz pierwszy zakończenie pod dachem zorganizowano w SP 5 w Szklarskiej Porębie podczas XII Rajdu w 1986r. Na szczęście nie padało.
- Puchar Kuratora stał się po XII Rajdzie własnością SP 1 Piechowice (opiekun Józefa Konopka). Tej samej opiekunce wręczono pierwszą w województwie łotą odznakę z laurem Przyjaciela Schronisk Młodzieżowych.
- XIII Rajd „Kamienna Góra 87” był rzeczywiście pod kilkoma względami feralny. Była kiepska pogoda, szczególnie w dniu zakończenia, zdarzały się awarie środków transportu i kilka innych nie zawsze przyjemnych niespodzianek.
- W zakończeniu XIII Rajdu wzięło udział aż 2 wicekuratorów – Marian Jabłoński i Władysław Morman (jednocześnie prezes ZOW PTSM). Całe szczęście, że zarówno goście jak i uczestnicy znaleźli schronienie przed siapającym deszczem w sali wf w SP 1. Było niesamowicie ciasno, bo nikomu się chyba nie śniło, że można tam zmieścić ponad 500 osób w dodatku z plecakami.
- Nie było odpowiedniej sali, a padał deszcz, podczas zakończenia XIV Rajdu „Stara Kamienica 88”. Na całe szczęście opad był przelotny, ale zakończenie na wszelki wypadek przeniesiono ze stadionu w bezpieczniejsze miejsce obok szkoły.
- Stara Kamienica powołała do organizacji zakończenia Rajdu szeroki aktyw społeczny składający się z 12 najważniejszych osób w gminie. Kierował jego pracami bardzo pręźnie Zbigniew Jakiel – ówczesny inspektor oświaty i wychowania, wspomagała go Halina Mężyk – dyrektor szkoły.
- Z powodu wielkiego natłoku zgłoszeń zmniejszono na XIV Rajdzie liczebność drużyn z 10-ciu osób do 8-miu, ale i tak odesłano z „kwitkiem” 14 drużyn (przyjęto 61).
- Od XIV Rajdu wprowadzono trasę nr 11, której niemal etatowym kierownikiem stał się od tej pory Krzysztof Walusiak z Piechowic.
- Organizatorzy XV Rajdu „Wleń 89” napotkali na wielkie trudności spowodowane kryzysową sytuacją zaopatrzeniową i ogromnym wzrostem cen (szalejąca inflacja).
- Na XV Rajd zgłosiły się po raz pierwszy zespoły dziś już znane w turystyce szkolnej regionu – SP Płóczki Górne kierowane przez dyrektora Mirosława Kobiałkę i SP Opolno Zdrój pod opieką Marka Łabędzia.
- W zakończeniu XV Rajdu wzięło po raz pierwszy udział nowy wicekurator jeleniogórski, później wielokrotny uczestnik zakończeń i kurator – Janusz Wrzał.
- Na XVI Rajdzie „Sobieszów 90” pojawiła się kolejna trasa specjalna – imprez na orientację. Prowadzi ją do dziś z powodzeniem znany w Polsce specjalista Adam Rodziewicz. Na niektórych Rajdach uruchamiano po 2 trasy InO.
- Podczas tego samego Rajdu zorganizowano konkurs „Wychowanie w trzeźwości”, którego inicjatorami byli Eugenia Niewęglowska i Michał Kowalski – działacze Społecznego Komitetu Przeciwalkoholowego, a zarazem członkowie prezydium ZOW PTSM w Jeleniej Górze.
- Jednym z kierowników tras XVI Rajdu był Zbigniew Żądło z Bolesławca, wielokrotny reprezentant szkoły (ZS Górniczych) i województwa w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym. Zmarł 2 lata później, tuż po święceniach kapłańskich.
- Podczas XVI Rajdu pierwszy raz zdyskwalifikowano za rażące uchybienia regu-laminowe 2 zespoły jeleniogórskie – MDK i ZS Budowlanych.

- Dobre przygotowanie organizacyjne zakończenia XVI Rajdu to przede wszystkim zasługa z-cy dyrektora SP 15 w Sobieszowie – Danuty Rynkiewicz.
- XVII Rajd „Łomnica 91” zapisał się niespotykanym od wielu lat spadkiem liczby zgłoszeń, co zaowocowało koniecznością likwidacji 2 tras. Los ten spotkał trasę ochrony zabytków nr 3 i trasę nr 4 przeznaczoną dla szkół średnich. Wśród przyczyn zmniejszonej ilości zgłoszeń wymieniano najczęściej załamanie się realnych dochodów ludności. Dzisiaj po latach to potwierdzamy.
- Zakończenie XVII Rajdu upamiętniło się piękną, słoneczną pogodą. Sama zaś uroczystość odbyła się w ładnym amfiteatrze miejscowej szkoły podstawowej, jednej z najnowocześniejszych w województwie.
- Wielkim zaskoczeniem była postawa ZS Rolniczych z Bolkowa kierowanej przez Andrzeja Kaczmarczyka, który mało znany w dotychczasowych edycjach wywalczył główną nagrodę Rajdu – statuetkę „Duch Gór”.
- Na XVIII Rajdzie „Łomnica92” pojawiła się drużyna SP 6 z Bolesławca prowadzona przez Romana Binkiewicza, jednego z najbardziej zasłużonych opiekunów SKKT w województwie. Zadebiutowała i od razu sięgnęła po puchar Komandora (trasy dziecięce).
- Na tym samym Rajdzie nie przyznano nagrody głównej dla szkół podstawowych, natomiast statuetkę „Ducha Gór” zdobył doskonale się spisujący ZS Elektronicznych z Jeleniej Góry (opiekun Anna Mysona).
- Uczestnicy trasy nr 4 mieli okazję oglądać pokazy wspinaczkowe, a nawet poprobować swoich sił, a wszystko to dzięki GOPR-owi i Szkole Górskiej Przewodnictwa w Karpaczu (kierowanych przez Jerzego Pokoja), które w ten sposób pomagały Rajdowi. Ci sami sponsorzy zafundowali młodzieży jeszcze jedną atrakcję – jazdę na rowerach górskich na trasie Jarkowice – Przeł. Okraj i z powrotem.
- XIX Rajd zaczął się od przykrej niespodzianki. SP w Sosnowce planowana na gospodarza zakończenia wycofała się z organizacji. Nie podjęła się tej roli żadna ze szkół na terenie tej samej gminy, czyli Podgórzyna i sytuację uratowała dopiero dyrektor SP w Janowicach Wlk. Leonarda Kułacz przyjmując rolę gospodarza.
- Janowice Wielkie drugi raz w historii Rajdu były miejscem zakończenia. W II Rajdzie w 1976 r. Startowało 360 uczestników wędrując po 8 trasach, w 1993 r. W XX edycji wzięła udział rekordowa ilość 570 uczniów i opiekunów wędrujących po 13 trasach.
- W XIX Rajdzie pierwszy raz gościliśmy zespoły z Wielkopolski – SP 6 z Wrześni i Ośrodek Kultury z Krotoszyna. Prowadzili je absolwenci kursu przodowników turystyki górskiej „Sudety 93” zorganizowanego przez jeleniogórskie Kuratorium Oświaty.
- Flagę rajdową przejęła jako gospodarz XX Rajdu drużyna SP 1 Piechowice; organizatorzy i dyrektorzy piechowickich szkół uzgodnili, że XX Rajd odbędzie się w SP 2 posiadającej aktualnie lepsze warunki bazowe i dogodniejszy teren przy-szkolny.
- Organizatorzy XX Rajdu „Piechowice 94” rozesłali zaproszenia do kilkudziesięciu osób zasłużonych dla tej imprezy w jej 20-letniej historii. Najdalej wysłano zaproszenie do Kalifornii do Janiny Frys – gospodarza zakończenia I Rajdu. Zaproszono też Jadwigę Saczkowską z Niemiec – wielokrotnego kierownika tras i wielu innych, nieraz z odległych miejsc w kraju.

- Bardzo sprawna organizacja zakończenia XX jubileuszowego Rajdu to przede wszystkim zasługa kadry SP 2 w Piechowicach inspirowanej i kierowanej przez dyrektora Antoniego Olszewskiego i współpracującą z nim nauczycielkę Joannę Ożarską.
- Wśród gości uroczystego zakończenia znaleźli się m. in. poseł na Sejm RP Marcin Zawila, prezes ZG PTSM, a zarazem wojewoda wałbrzyski Henryk Gołębiowski, przedstawiciele Kuratorium i dyrekcji Karkonoskiego Parku Narodowego, władze samorządowe miasta Piechowice.
- Z okazji 20-lecia Rajdu wręczono wyróżnienia za wielokrotne sukcesy:
  - najlepszej szkole podstawowej – SP 1 w Piechowicach – puchar HSK „Julia”
  - najlepszej szkole ponadpodstawowej – ZSET w Jeleniej Górze – puchar miasta Piechowice
  - puchary ufundowane osobiście przez Komandora Rajdu Zdzisława Gasza dla:
    - SP 2 Piechowice – najlepszej na trasach przyrodniczych
    - SP 1 Piechowice – najlepszej na trasach ochrony zabytków
    - SP 6 Jelenia Góra-Cieplice – najlepszej na trasach dziecięcych
    - MDK „Grotolaż” Jelenia Góra – najlepszy na trasach kolarskich
  - Dyplomy honorowe za wieloletnie lub wybitne osiągnięcia otrzymało:
    - 14 szkół
    - 10 organizatorów (gospodarzy) zakończeń
    - 12 wieloletnich opiekunów drużyn
    - 15 organizatorów Rajdu
    - 5 kierowników schronisk młodzieżowych
    - 6 wieloletnich sponsorów.
- XXI Rajd „Lubawka 95” po uroczystym rozmachu XX Rajdu był skromniejszy, ale sprawnie zorganizowany. Startowało 521 uczestników, ale za to na 14 trasach.
- Na XXI Rajdzie nie udało się zorganizować trasy ochrony zabytków. Sytuacja powtórzyła się w kolejnej edycji i zrezygnowaliśmy z tej niewątpliwie ciekawej i kształczącej formy.
- Głównym animatorem organizacji zakończenia XXI Rajdu w SP 1 w Lubawce był z-ca dyrektora, a jednocześnie z-ca Komandora Paweł Kasprzyk.
- W konkursie –plebiscycie zorganizowanym na mecie w Lubawce tytuł znaczką 20-tu Rajdów uzyskał znaczek XIX Rajdu „Janowice Wlk. 93” projektu Cecylii Gasz z Piechowic (141 na 200 oddanych głosów).
- Najwspanialszą oprawę w szkole, a szczególnie w mieście miał XXII Rajd „Świeradów 96”. Zasługa to przede wszystkim dyrektora szkoły (Eugenia Kudera) i opiekuna SKKT (Danuta Bartosiewicz), a także z-ty dyrektora (Zofia Andrzejewska).
- Dzięki dużej operatywności gospodarzy członkowie sztabu organizacyjnego mieli okazję zanocować gratis w wysokiej klasy hotelu „Malachit”.
- Rosnące trudności komunikacyjne (likwidacja tras PKP, ograniczenie kursów PKS) spowodowały, że organizatorzy Rajdu zostali zmuszeni do powołania specjalnej funkcji szefa d.s. transportu, szczególnie ważnej przy organizacji odjazdów z mety. O randze tej funkcji świadczy to, że z reguły jest to z-ca Komandora Rajdu. Ostatnie 5 lat pełni tę rolę z powodzeniem Wiesław Polański z Piechowic, znany niektórym jako wieloletni szef kwatermistrzostwa popularnego Rajdu Działwy Szkolnej „Piechotka” organizowanego od 20 lat przez piechowickie środowisko turystyczne.

- Nie było XIX Rajdu w Sosnowce, ale dotarliśmy tam przy nowej już dyrekcji szkoły w XXIII edycji. Dyrektor Anna Zębik i przewodnicząca Rady Gminy Podgórzyn Ina Sagirow zrobili wszystko, co możliwe, aby godnie przyjąć rajdowiczów, zamawiając nawet piękną, słoneczną pogodę.
- Ciekawym może być podsumowanie kwalifikacji turystycznych obsługi 13 tras rajdowych XXIII Rajdu. Z 13 kierowników tras 11 to przewodnicy sudeccy, w tym 9 ma też uprawnienia przodowników turystyki górskiej. Pozostali 2 to przodownicy turystyki górskiej. Z 13 zastępców 2 to przewodnicy, 7 przodowników turystyki górskiej, 4 ma inne uprawnienia (kierownicy wycieczek szkolnych, organizatorzy turystyki PTTK, działacze ZHP). Wszyscy pracują społecznie.
- W sztabie Rajdu XXIII nastąpiła zmiana na stanowisku „ministra skarbu”, czyli skarbnika. Po wielu latach odchodzi Danuta Jagiełło, a jej miejsce zajmuje Czesława Stawska (obie z Jeleniej Góry i główne księgowo ZOW PTSM).
- Tylko Świeradów w 1996 r. był w miarę równorzędny z trudnościami komunikacyjnymi jakie przyniosła lokalizacja zakończenia XXIV Rajdu 1998r. w Wojcieszowie. W związku z zapowiedzianą likwidacją województwa jeleniogórskiego miała to być ostatnia „Kuratorka”.
- Sam XXIV Rajd przebiegał sprawnie, przy dogodnej pogodzie, możliwości zwiedzenia ciągle jeszcze mało znanych Gór Kaczawskich i sprawniej organizacji zakończenia. Odbyło się ono w SP 1 w Wojcieszowie, a głównym organizatorem był dyrektor szkoły Włodzimierz Ziemiak.
- W czasie XXIV Rajdu rozegrano na trasach 2 nietypowe konkursy (nie wliczane do punktacji generalnej). Konkurs wiedzy o PTTK odbył się na trasie nr 4, a przygotował go Zenon Kędziora – sekretarz ZO PTTK „Sudety Zachodnie”. Konkurs z zakresu udzielania pierwszej pomocy na trasie nr 11 przeprowadzili uczniowie wydelegowani przez Mariana Stebelskiego – wizytatora d. s. przysposobienia obronnego w Kuratorium Oświaty.
- Od XXIV Rajdu do dzisiaj działa w sztabie na niezwykle ważnym i pracochłonnym stanowisku sekretarza Irena Sokołowska (pracownik Biura PTSM), która zastąpiła działającą przez kilka poprzednich lat Elżbietę Bilską.
- XXV Rajd „Michałowice 99” miał jubileuszowy charakter, ale wszystko było zorganizowane w zminiaturyzowanej wersji. Zorganizowano tylko 7 tras dla 272 uczniów i 37 opiekunów. Zabrakło jeleniogórskiego Kuratorium. PTSM jako główny organizator otrzymał wsparcie Starostwa Powiatowego w Jeleniej Górze. Mimo różnych przeszkód Rajd odbył się.
- Miejscem zakończenia tego nietypowego Rajdu było po raz pierwszy szkolne schronisko młodzieżowe, a nie jak dotąd szkoła. Gospodarzem zakończenia była Romana Dobosz – kierownik SSM „Złoty Widok”, która wraz z nielicznym personelem bardzo dobrze przygotowała bazę na przyjęcie turystów.
- Honorowy patronat nad XXV Rajdem przyjął Starosta Jeleniogórski prof. dr hab. Ryszard Bról, który mimo późniejszej zmiany funkcji pełni tę rolę do dzisiaj. To on zaproponował wtedy w Michałowicach, aby nazwę „Kuratorka” zmienić np. na „Starostówka”. 25 lat tradycji trudno jednak zmienić.
- Z okazji 25-lecia Rajdu Z. Gasz opracował 8-mio stronicowe zestawienie (ciekawostki, liczby, interesujące osoby), które stanowiło kontynuację wydanej na 20-lecie „Gazety Rajdowej”
- Za wieloletnie osiągnięcia w 25-cio leciu Rajdu wyróżniono:

- Teofila Ligenę vel Ozimka i Zdzisława Gasza pucharami prezesa Zarządu Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Jeleniej Górze za 25 lat pracy przy organizacji imprezy.
- Pucharem Starosty Jeleniogórskiego najlepszą szkołę na trasach dziecięcych SP 6 w Jeleniej Górze- Cieplicach (z zaznaczeniem ogromnej roli opiekuna Józefa Czurki).
- Pucharem Burmistrza miasta Piechowice najlepszą szkołę 25-lecia SP 1 w Piechowicach.
- Nagrodę indywidualną dyrekcji Karkonoskiego Parku Narodowego – Zofię Grabias-Baranowską (dyrektora SP 1 Piechowice).
- Organizatorzy XXV Rajdu zdecydowali, że w związku z likwidacją woj. jeleniogórskiego wszystkie dotychczasowe puchary przechodnie zdobyte do XXIV Rajdu włącznie pozostaną własnością ich aktualnych posiadaczy.
- XXVI Rajd „Karpniki 2000” – ostatni organizowany w XX wieku – wrócił nieco do dawnej świetności, bo uruchomiono 10 tras, przez które przeszło 41 drużyn z 367 uczestnikami. Znowu gościliśmy Wielkopolan z Wrześni i okolic.
- Lokalizacja zakończenia Rajdu w Karpnikach okazała się pod każdym względem korzystna. Ciekawy układ tras, nieskomplikowana komunikacja, a szczególnie wzorowi gospodarze zakończenia z dyrektorem Andrzejem Dąbkiem na czele to jej główne plusy.
- Po definitywnym wycofaniu się Kuratorium z jakiegokolwiek współpracy pozyskałyśmy w to miejsce Starostwo Powiatowe i za pośrednictwem Zarządu Okręgu Ligi Ochrony Przyrody – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Oddział w Jeleniej Górze.
- Od Rajdu w Karpnikach obserwujemy duże zainteresowanie imprezą ze strony władz samorządowych. W Karpnikach honorowy (i nie tylko) patronat nad zakończeniem przyjął wójt gminy Mysłakowice – Zdzisław Pietrowski.
- Pierwszy Rajd w III Mileniu i w XXI wieku kończył się w niewielkim, chociaż znanym turystom Siedlęcinie. Miejscem zakończenia była szkoła podstawowa tzw. mniejsza – położona nad Bobrem.
- Lokalizacja zakończenia w stosunkowo nisko położonym obiekcie okazała się pułapką dla Komandora Rajdu, który nie mógł nawiązać kontaktu telefonicznego z kierownikami tras, a specjalnie na tę okazję kupił sobie telefon komórkowy. Zasięg był dopiero ok. 150 m za szkołą.
- W czasie XXVII Rajdu musiano zlikwidować 2 trasy, po raz pierwszy w historii – trasę ochrony przyrody, chociaż (a może dlatego) przebiegała ciekawymi, a mało uczęszczanymi odcinkami Gór Kaczawskich oraz trasę kolarską, dla której była to ostatnia próba zatrzymania jej na Rajdzie.
- Organizacja zakończenia siedleńskiego Rajdu to głównie zasługa dyrektora Henryki Mikołajczak, wsparcia udzielonego przez wójta gminy Jeżów Sudecki Edwarda Dudka, a także pań z Komitetu Rodzicielskiego szkoły, które przygotowały na podsumowanie wspaniałe ciasta.
- To samo liceum kowarskie gościło uczestników Rajdu dwukrotnie – w 1977r. na III i w 2002r. na XXVIII Rajdzie. W obu przypadkach mieliśmy do czynienia z dobrą współpracą między dyrekcją szkoły, a władzami miejskimi. Dyrektor Grażyna Krakowiak i jej z-ca Ryszard Nowosielski wzorowo przygotowali imprezę zakończeniową, a Burmistrz Kowar Tadeusz Bierowski wspomógł znacząco fundusz aprowizacyjny.

- Wśród gości zakończenia XXVIII Rajdu znalazł się m.in. Janusz Pezda – wice-marszałek Sejmiku Dolnośląskiego i jako specjalny gość honorowy – Teofil Ligenza vel Ozimek – 90-cio letni organizator wielu imprez turystycznych, w tym przez 25 lat także „Kuratorki”. Podczas uroczystości zakończenia wręczono popularnemu „Profesorowi” najwyższe odznaczenie PTSM nadany przez Zjazd Krajowy w dniu 7 IV 2002 r. – tytuł „Członka Honorowego”
- Od kowarskiego Rajdu funkcjonują 4 nagrody główne – puchary przechodnie. Są to:
  1. Dla tras dziecięcych – puchar ZO ZNP w Jeleniej Górze
  2. Dla szkół podstawowych (poza dziecięcymi) – puchar Prezydenta Jeleniej Góry.
  3. Dla szkół gimnazjalnych – puchar Komandora Rajdu.
  4. Dla szkół ponadgimnazjalnych – puchar Starosty Jeleniogórskiego.
 Wszystkie w. w. puchary mają charakter przechodni.
- XXIX Rajd „Karpacz 2003” został zorganizowany z zakończeniem w Zespole Szkół Licealnych i Mistrzostwa Sportowego, a organizatorom zakończenia przewodziła z bardzo dobrym rezultatem dyrektor Ewa Stefaniak-Bergtraum.
- Problemem XXIX Rajdu stały się, obserwowane dotąd sporadycznie, drużyny o zdekompletowanym składzie lub nagle rezygnujące. Niepełny skład przekreślił niektórym zespołom walkę o utrzymanie zdobytego wcześniej pucharu.
- Rajd w Karpaczu miał dwu patronów honorowych – byłego Starostę Jeleniogórskiego, a obecnie Dziekana Akademii Ekonomicznej w Jeleniej Górze – prof. dr hab. Ryszarda Broła i aktualnego Starostę Jeleniogórskiego – Jacka Włodygę
- Flagę rajdową od gospodarzy przejęła drużyna reprezentująca Zespół Szkół Technicznych i Licealnych w Piechowicach, a dyrektor Jan Gasz zaprosił wszystkich do Piechowic na zakończenie XXX jubileuszowego Rajdu 2004 roku. Wybór Piechowic na miejsce realizacji zakończenia jubileuszowej edycji wiąże się ściśle z historią Rajdu, bo tutaj impreza ta się narodziła przez 30 laty i tutaj odbyły się jubileusze 10 i 20- lecia Rajdu.
- Organizatorzy XXX Rajdu napotkali w maju 2004 r. na nieprzewidziane przeszkody, a były nimi:
  1. Likwidacja z dniem 1 VI przez Starostwo Powiatowe w Kamiennej Górze zastrzeżonego SSM „Nad Żłotną” w Jarkowicach (działało od 1978 r. i od kilku lat było jedynym schroniskiem szkolnym w powiecie, w którym dużo się mówi o potrzebie rozwoju turystyki).
  2. Rezygnacja z funkcji dyrektora szkoły złożona 31 V przez Jana Gasza, a więc człowieka który miał kierować działaniami organizacyjnymi gospodarzy zakończenia Rajdy, czyli ZSTiL w Piechowicach.
- Nowo wybrany w wyniku konkursu dyrektor szkoły Lech Gancarek zadeklarował pełną gotowość organizowania zakończenia, a wspierać go będzie kilkuosobowy komitet organizacyjny złożony z nauczycieli szkoły – Krzysztof Raczek, Robert Lipawski, Anna Korenkiewicz, Barbara Jaśniewicz i inni.
- Organizatorzy jubileuszowego XXX Rajdu dla uświetnienia imprezy powołali szeroki Komitet Honorowy. Zaproponowano w nim udział, a wszystkie propozycje zostały sympatycznie potwierdzone, dwóm posłom na Sejm Rzeczpospolitej – Michałowi Turkiewiczowi z Lubania (wielokrotnemu uczestnikowi Rajdu) i Olgierdowi Poniżnikowi z Gryfowa Śląskiego znanemu z inicjatywy i realizacji Festiwalu Polskich Filmów Komedyjnych w Lubomierzu. Zaproponowano też udział Henrykowi Gołębskiemu – prezesowi Zarządu Głównego PTSM, Jac-

kowi Włodydze – staroście jeleniogórskiemu, Zbigniewowi Jakielowi – przewodniczącemu Rady Powiatu Jeleniogórskiego, Ryszardowi Brołowi – dziekanowi Akademii Ekonomicznej w Jeleniej Górze, Stanisławowi Ejnikowi – burmistrzowi Piechowic i Janowi Gaszowi – przewodniczącemu Rady Miejskiej Piechowic.

- Na XXX Rajdzie pojawiło się kilka nowych miejsc noclegowych: szkolne schronisko młodzieżowe w Łupkach k. Wlenia, hotel nadleśnictwa w Szklarskiej Porębie – „Kora” w Michałowicach oraz hotelik „Pod szczęśliwą 7” w Jarkowicach (zamiast nieodżałowanego SSM „Nad Złotną”).
- Do opracowania zaplanowanej z rozmachem „Kroniki trzydziestu Rajdów” głównej jej twórcza zaangażował szereg osób proponując im napisanie krótkich wspomnień lub refleksji. Propozycje takie przyjęli: Danuta Bartosiewicz ze Świeradowa, Marek Bergtraum z Piechowic, Roman Binkiewicz z Bolesławca, Paweł Kasprzyk z Lubawki, Piotr Norko ze Świerzawy, Jerzy Rubach z Kamiennej Góry, Katarzyna Krawczenko z Bogatyni, Paweł Gryszel, ELżbieta Krausiewicz z Jeleniej Góry. Nie wszyscy z deklaracji się wywiązali.

XXI Rajd „Lubawka 1995”, na mecie (Elektronik i LO Kamienna Góra)

XXII Rajd „Świeradów Zdrój 1996”

XXIII Rajd „Sosnówka 1997”, ogłoszenie wyników

XXIII Rajd „Sosnówka 1997”, podsumowanie

XXV Rajd „Michałowice 1999”, organizatorzy po pracy

*XXVI Rajd „Karpniki 2000”,
KTK „Tramp” Wleń zdobywa puchar Starosty Jeleniogórskiego*

*XXVI Rajd „Karpniki 2000”, w śroku (jasna marynarka) wójt gminy Mysłakowice
Z. Pietrowski*

XXVII Rajd „Siedlęcin 2001”, wicekomandor wśród nagród

XXVIII Rajd „Kowary 2002”, przemawia J. Pezda - wicemarszałek dolnośląski

XXVIII Rajd „Kowary 2002”, puchar tras dziecięcych dla SP Miskowice

XXVIII Rajd „Kowary 2002”, puchar szkół podstawowych dla SP Gryfów Śl.

XXIX Rajd „Karpacz 2003”, oficjele – były Starosta R. Bról i aktualny J. Włodyga

*XXIX Rajd „Karpacz 2003”,
puchar dla I LO Jelenia Góra od Starosty Jeleniogórskiego J. Włodygi*

IV CIEKAWY SYLWETKI „KURATORKI”

Baniewski Roman z Piechowic w „Gazecie Rajdowej” z 1994r. określony jako jeden z „trójki muszkietierów z Piechowic” był przez szereg lat jednym z najbardziej niezawodnych organizatorów. Zaczął swój udział w Rajdzie w VII edycji, zakończył w XXVI pełniąc w tym czasie 12 razy funkcję kierownika trasy i już pod koniec 3 razy z-cy. Szkoda, że nasze drogi się rozeszły z doskonale jemu znanych powodów.

Bartosiewicz Danuta kieruje trasami Rajdu od 1976r. i z drobnymi przerwami spowodowanymi względami zdrowotnymi działa w imprezie do dziś należąc zawsze do tego trzonu organizatorów, od którego zaczyna się kompletowanie obsady kadrowej tras. Nauczyciel, wieloletni przewodnik sudecki to wyznaczniki jej dużej fachowości działania, a jeżeli jeszcze do tego dodać duże poczucie odpowiedzialności i solidność przygotowania wszystkich zadań otrzymamy obraz bardzo wartościowego działacza turystycznego.

Bauer Michał nauczyciel z Kamiennej Góry, przodownik turystyki górskiej, zamiłowany turysta przez 7 kolejnych lat kierował trasami rajdowymi (XVIII- XXIV Rajd), a wspierała go przez 4 lata jako jego z-ca córka Bogusława. Ten rodzinny duet specjalizował się w prowadzeniu tras 2-dniowych, a robił to bez zarzutu. Chyba, że jako taki traktować ogromną ilość papierosów wypalanych przez Michała, którego nie były w stanie wzruszyć jakiegokolwiek argumenty o szkodliwości nałogu.

Bergtraum Marek, zwany przez niektórych Rumcajsem z racji noszonej od wielu lat potężnej, czarnej brody i słusznej postury, należy do najbardziej znanych i zasłużonych postaci Rajdu. Bierze w nim udział z drobnymi przerwami od II edycji do dziś. Jest wyjątkowo uniwersalny, prowadził bardzo różne trasy z różnymi uczestnikami i zawsze dawał sobie doskonale radę między innymi dzięki dużemu poczuciu humoru, ale także konsekwencji w działaniu i wreszcie odpowiednim kwalifikacjom turystycznym (jest długoletnim przewodnikiem sudeckim).

Białach Urszula ze Zgorzelca, nauczyciel SP 5, a obecnie Gimnazjum Nr 1. Od szeregu lat należy w swoim mieście do czołowych działaczy turystyki szkolnej angażując się m. in. w organizację kilku imprez robionych przez miejscowy Oddział PTSM. W Rajdzie uczestniczy od szeregu lat przyprowadzając zawsze dobrze przygotowane dzieci. Przez kilka lat przygotowywała również drużyny występujące pod nazwami MOS Zgorzelec i MKT „Manhattan” Zgorzelec.

Bienias Ewa nauczyciel geografii w Gimnazjum w Lubawce, a poprzednio w SP 2. Jest przodownikiem turystyki górskiej i od wielu lat organizatorem życia turystycznego w szkole. Z Rajdem związana jest od wielu lat. Jej pierwsza szkoła – SP 2 w rankingu udziału w naszej imprezie zajęła III miejsce w 25-cio leciu. Największy sukces osiągnęła jako opiekun drużyny gimnazjalnej zdobywając podczas XXVIII Rajdu „Kowary 2002” puchar w swojej kategorii.

Binkiewicz Roman z Bolesławca, nauczyciel w kilku kolejnych szkołach podstawowych. Dzisiaj już od kilku lat nie startuje, zaangażowany w swoje biuro turystyczne, ale był niegdyś prawdziwym człowiekiem sukcesu. Drużyny przez niego prowadzone – SP 5 i SP 6 aż 7 razy zdobywały główne nagrody wyprzedzając następnych rekordzistów na liście o 4. Jeszcze większe sukcesy osiągał w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym zdobywając kilkakrotnie tytuł mistrza Polski. Przez parę lat był głównym organizatorem Rajdu Krasnali w Bolesławcu.

Dąbek Marek z Jeleniej Góry, przodownik turystyki górskiej, kandydat przewodnicki, jest związany z Rajdem od XVI edycji, z roczną przerwą do dziś. Należy do tych organizatorów, którzy gotowi są do podjęcia różnych ról i nie przeszkadzają im dotychczasowe zasługi. Był 7-miokrotnie z-cą kierownika trasy i tyleż samo razy pełnił odpowiedzialnie funkcję kierownika. Potrafi sobie radzić z trudnymi nieraz problemami wychowawczymi. Przede wszystkim jednak jest człowiekiem skromnym, a przy tym bardzo uczynnym i życzliwym.

Drozd Maria – kierownik trasy, który wszystkim bywalcom Rajdu jednoznacznie kojarzy się z trasami dziecięcymi. I to prawda. Pani Maria, jak ją popularnie nazywamy, emerytowany nauczyciel szkół średnich, przewodnik sudecki i przodownik turystyki górskiej, zaczęła działać na Rajdzie w 1983r., czyli wtedy kiedy wprowadzono trasy dziecięce i od tego czasu bez żadnej przerwy działa do dziś. O jej ogromnym zaangażowaniu niech świadczy fakt, że od blisko 10-ciu lat przyjeżdża na naszą imprezę z odległego Krosna nad Wisłokiem.

Gryszel Piotr wywodzący się z Lwówka Śl. Jeden z najzdolniejszych działaczy młodego pokolenia. Obecnie dr ekonomii o specjalizacji turystycznej na Rajdzie pojawił się najpierw jako uczestnik, twórca KTP PTSM „Niutek” osiągając wraz z zespołem kilka wartościowych rezultatów. Od XXI do XXVI Rajdu wchodził już w skład komitetu organizacyjnego jako kierownik trasy i dwukrotnie jako z-ca Komandora. Jest aktualnie najmłodszym w Polsce prezesem Koła Przewodników Górskich, ma uprawnienia przodownika turystyki górskiej na obszar Sudetów, należy do czołowych działaczy Oddziału PTSM w Jeleniej Górze.

Hormańska Aldona z Lubawki, przodownik turystyki górskiej, działacz młodego pokolenia. Z Rajdem jest związana jako organizator od XXI edycji i z niewielkimi przerwami angażuje się do dziś. Siedmiokrotnie pełniła obowiązki z-cy kierownika trasy i w ogromnej większości były to trasy ochrony przyrody. Jest sumienna w wykonywaniu swoich obowiązków, ale niekiedy zaabsorbowana jakąś ciekawostką krajoznawczą potrafi oddać się tej pasji bez reszty.

Kasprzyk Paweł z Lubawki, nauczyciel, przewodnik sudecki i przodownik turystyki górskiej na wszystkie góry Polski związany jest z Rajdem od XXI edycji (wcześniej uczestniczył jako opiekun drużyny). Dał się poznać jako doskonały organizator zakończenia (Lubawka 1995), potem kilkakrotnie kierował trasami rajdowymi, a od XXV edycji jest członkiem sztabu i z-cą Komandora Rajdu. Pozytywnie mobilizuje do współpracy turystycznej szkolne środowisko Lubawki.

Kobiółka Mirosław z Lwówka Śl., ale w Rajdzie znany od XV edycji, kiedy to zadebiutował z drużyną z SP w Płóczkach Górnych. I z tą szkołą, jako jej dyrektor, organizował życie turystyczne biorąc udział w wielu edycjach Rajdu. Podczas XXV Rajdu zdobył puchar prezesa ZO PTSM w Jeleniej Górze dla najlepszej szkoły podstawowej i gimnazjalnej. Obecnie prowadzi młodzież turystyczną z innej szkoły – SP 2 w Lwówku Śląskim.

Koprowski Leszek z Piechowic, przodownik turystyki górskiej i zawodowy przewodnik sudecki, przez wiele lat należał do najbardziej docenianych kierowników tras. Pełnił tę funkcję 9 razy, u niego praktykowali jako z-cy późniejsi kierownicy tras. W szybkim tempie podwyższał swoje kwalifikacje turystyczne wykazując przy tym dużo zapału i wytrwałości. Po zdobyciu uprawnień przewodnickich stopniowo odchodził od udziału w Rajdzie przechodząc do zawodowego oprowadzania turystów.

Korman Agnieszka hobbystka turystyki o trudnym do precyzyjnego określenia miejscu pracy. Za to dokładnie można określić kogo przyprowadzała na kolejne Rajdy i imponujące pasmo sukcesów jakie odnosiła. Najpierw była to drużyna o nazwie KTK „Tramp” z Wlenia. Takie jak ona hobbystki z wielu szkół średnich przez 4 lata z rzędu zdobywały nagrodę główną dla szkół średnich. Potem panny wyrosły, drużyna przestała istnieć, a Agnieszka rozpoczęła przygotowania z SP 1 Piechowice. Efekt – 2003r. – puchar szkół podstawowych dla SP 1 Piechowice.

Kowalczyk Mariusz z Miskowic, nauczyciel miejscowej szkoły, przodownik turystyki górskiej, od kilku lat jeden z czołowych działaczy turystyki szkolnej regionu kamiennogórskiego. Z Rajdem związany w ostatnim 10-cio leciu, podczas którego zanotował wiele sukcesów. Kierowane przez niego drużyny 4 razy zdobywały nagrody główne, trzykrotnie jako SKKT PTSM „Muflonik”, raz jako SP. Daje to M. Kowalczykowi 3 miejsce w liście rankingowej 29 lat. Od szeregu lat należy też do czołówki Dolnego Śląska w Turnieju Turystyczno- Krajoznawczym.

Krawczenko Katarzyna z Bogatyni, nauczyciel Gimnazjum Nr 1, od roku przodownik turystyki górskiej z uprawnieniami na Sudety. Z Rajdem związana od kilku lat, z turystyką znacznie dłużej. Przywoziła na imprezę zawsze dobrze przygotowane drużyny, ale na główny sukces czekała do XXIX Rajdu „Karpacz 2003”, kiedy to po zdecydowanym zwycięstwie na swojej trasie została wytypowana do nagrody głównej – pucharu Komandora Rajdu dla najlepszej szkoły gimnazjalnej. K. Krawczenko odnosi duże sukcesy w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym.

Krępska-Psujek Elżbieta z Piechowic, obecnie po wyjściu za mąż mieszka w Lublinie. Działaczka młodego pokolenia o wyjątkowo dużym związku uczuciowym z Rajdem. Do tej pory 12 razy uczestniczyła w jego organizacji, w tym 6 razy jako kierownik trasy, 6 razy jako zastępca. W tym czasie podwyższała swoje kwalifikacje zdobywając uprawnienia przewodnika sudeckiego i przodownika turystyki górskiej. Mimo zmiany miejsca zamieszkania i sytuacji rodzinnej – wychowuje małe dziecko, czynnie pracuje – zadeklarowała dalszą współpracę podczas XXX Rajdu.

Ligenza vel Ozimek Teofil popularnie zwany „Profesorem”, jeden z najbardziej zasłużonych działaczy turystycznych w Polsce, zdobywca większości możliwych do zdobycia uprawnień i odznaczeń turystycznych. Z Rajdem związany od jego początku aż do 25-tej edycji (odchodząc miał 87 lat). Nigdy, mimo zaawansowanego wieku, nie chciał pracować w sztabie dopominając się zawsze o kierownictwo trasy. Tam zaś potrafił być doskonałym i wymagającym obserwatorem, co jeszcze wiele osób doskonale pamięta. Lubił prowadzić trasy specjalistyczne, szczególnie ochrony zabytków. Nie tolerował palenia papierosów.

Łabędź Marek z Opolna Zdroju, mieszkaniec Bogatyni, nauczyciel geografii i przyrody, lider turystyki szkolnej w mieście i gminie Bogatynia. Z Rajdem związany od XV edycji do dziś. Jego drużyny należą zawsze do bardzo dobrze przygotowanych i odnosiły do tej pory wiele sukcesów. SP Opolno zdobyło puchar dla tras

dziecięcych, a MKKT Opolno dwukrotnie otrzymało najwyższe wyróżnienie pucharowe w grupie szkół ponadpodstawowych. Duże sukcesy odnoszą zespoły przez niego przygotowywane w Turnieju Turystyczno- Krajoznawczym.

Makarewicz Maria nauczyciel geografii z Piechowic, obecnie na emeryturze. Ma swój znaczący udział w wielkim paśmie sukcesów odnoszonych na Rajdzie przez SP 1 Piechowice. Przygotowywała drużyny do konkursów od strony merytorycznej i najczęściej sama z nimi przemierzała trasy rajdowe. Pierwszy raz zdobyła puchar w 1980r. wygrywając wtedy w dobrym stylu świeżo wprowadzoną trasę ochrony zabytków. Potem było kilka zwycięstw na trasie ochrony zabytków i ponownie puchar na VIII Rajdzie „Karpacz 1982”.

Małecka Jolanta z Piechowic, nauczyciel, a potem z-ca dyrektora szkoły SP1. Jej największą zasługą było inspirowanie, a następnie organizowanie udziału w rajdzie reprezentacji szkoły. A robiła to skutecznie, o czym świadczy bilans udziału w 25-ciu Rajdach: 25 startów, 67 zdobytych punktów, I miejsce w klasyfikacji generalnej, 7 razy zdobyty puchar Kuratora. Sama dwukrotnie prowadziła drużynę, która zdobyła puchar. Oczywiście sukcesu szkoły były możliwe dzięki zgodnej współpracy wielu osób i atmosferze rywalizacji turystycznej jaka panuje w szkole od początku „Kuratori”.

Małek Kazimierz z Bolesławca, obecnie mieszkający w Czarnicy na Kieleczyźnie. Przez wiele lat prowadzone przez niego zespoły reprezentujące ówczesny Zespół Szkół Górniczych w Bolesławcu były na każdym Rajdzie niemal pewnym kandydatem do najwyższych wyróżnień. I rzeczywiście je zdobywały, o czym świadczą liczby! 3 razy statuetka „Ducha Gór” (VII, X, XI). Równie wielki sukcesy osiągał w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym. Po jego odejściu szkoła przestała się liczyć w turystyce jeleniogórskiej. Wychował wielu zamiłowanych turystów.

Migacz-Gwiaździńska Sylwia z Kamiennej Góry uczestniczyła w Rajdzie tylko czterokrotnie jako z-ca kierownika trasy, ale dała się poznać z jak najlepszej strony. Wszyscy kierownicy tras chwalili jej duże zaangażowanie, solidność i dużą zaradność w wykonywaniu obowiązków. Podczas XXVI Rajdu słysząc od nas o dużych kłopotach finansowych z jakimi się borykamy samorzutnie podjęła na terenie Kamiennej Góry akcję zbiórki nagród i pieniędzy, które potem przekazała do sztabu organizacyjnego. Przejściowo wycofała się ze współpracy ze względu na obowiązki macierzyńskie.

Mysona Anna z Jeleniej Góry, wieloletni opiekun SKKT w Zespole Szkół Elektronicznych. Przez szereg lat drużyny przez nią przyprowadzane na Rajd uchodziły za bardzo dobrze przygotowane i liczące się w rywalizacji o główne nagrody. Trzykrotnie w latach 1990, 1992-1993 szkoła zdobyła nagrodę główną w kategorii szkół ponadpodstawowych – statuetkę „Ducha Gór”. Potem było jeszcze kilka zwycięstw na trasach, które skończyły się z odejściem A. Mysony z działalności.

Norko Piotr to także jedna ze znaczących postaci Rajdu. Większości z nas kojarzy się przede wszystkim z kierowaniem trasami ochrony przyrody. Od 1992r. prowadzi je do dziś i realizuje na nich swoją fachowość przewodnika sudeckiego i przodownika turystyki górskiej, a także nauczyciela, zamiłowanego przyrodnika i działacza Ligi Ochrony Przyrody. Jest zamiłowanym fotografikiem i chętnie prezentuje swoje zdjęcia przyrodnicze, a szczególnie bardzo dobrze opracowane diapory. Ostatnio opracował popularny przewodnik po Górach Kaczawskich

Parfianowicz Ewa z Jeleniej Góry, nauczycielka geografii w I LO im. Stefana Żeromskiego od szeregu lat wraz z młodzieżą z zapałem realizuje geografie w praktyce krajoznawczej. Z drużynami – z reguły bardzo dobrze przygotowanymi – przychodzi na Rajd od kilkunastu lat, początkowo jako nauczyciel szkoły w Wojciszowie. Trzykrotnie zdobywała nagrodę główną Rajdu. Osiąga też dobre rezultaty w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym, przeglądzie Piosenki Turystycznej i Zimowych Rajdach Pieszko-Narciarskich.

Polańscy Małgorzata i Wiesław z Piechowic są na Rajdzie dosyć krótko, ale zaznaczyli się w nim pozytywnie. Małgosia – przewodnik sudecki, najpierw terminowała przez 3 lata jako z-ca u Eli Krępskiej, od XXVII Rajdu kieruje trasami samodzielnie, a robi to fachowo, z dużym poczuciem odpowiedzialności, a także z humorem. Tata Wiesław nie jest kwalifikowanym turystą, ale za to dobrze sobie radzi nawet z trudnymi sprawami organizacyjnymi. Znałem go z wielu lat współpracy przy organizacji Rajdu „Piechotka” i dlatego od XXV Rajdu zaproponowałem objęcie wprawdzie honorowej, ale chwilami bardzo stresującej funkcji z-cy Komandora d.s. transportu. Jak do tej pory Wiesiek bardzo dobrze sobie radzi z wszelkimi problemami komunikacyjnymi.

Raczek Krzysztof z Piechowic, nauczyciel geografii, przewodnik turystyki górskiej, związał się z Rajdem jako opiekun drużyny SP 1 Piechowice, ale także kilkakrotnie jako organizator. Jako opiekun dwukrotnie zdobywał nagrody główne Rajdu (1996 1997r.), jako organizator również dwukrotnie pełnił odpowiedzialną funkcję z-cy Komandora (1998 i 1999r.). Znaczne sukcesy osiągał również w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym doprowadzając swoich podopiecznych do IV miejsca w Polsce.

Rodziewicz Adam z Jeleniej Góry, ceniony w Polsce fachowiec od organizacji imprez na orientację, rzutki organizator i propagator tej specyficznej formy turystyki w regionie jeleniogórskim. Z Rajdem związany od początku uruchomienia na nim specjalistycznej InO, czyli od 1990r. Był zresztą jednym z inicjatorów tej innowacji. Od tego czasu przez całe 14 lat kieruje trasą angażując do współpracy wielu młodych turystów.

Rubach Jerzy z Kamiennej, lider turystyki szkolnej w tamtym regionie. Jest związany z Rajdem od XI edycji z przerwami do dziś. 10 razy pełnił obowiązki kierownika trasy, podczas XX Rajdu był jednym z z-ców Komandora. Jurek jest rasowym, o pełnych kwalifikacjach turystą. Ma uprawnienia przewodnika turystyki górskiej, ale przede wszystkim jest aktywnym i niezmordowanym organizatorem wielu imprez turystycznych dla młodzieży szkolnej, w tym również dla młodzieży specjalnej troski.

Rybczyńscy Marek i Rafał z Piechowic, bracia o dosyć różnej historii swego udziału w Rajdzie. Marek ma długi staż, bo od 1996r. i przez cały czas trzyma się wiernie jednej zasady. Pełni funkcję z-cy kierownika trasy i stale współpracuje na trzydniówkach dziecięcych z Marią Drozd. I trzeba przyznać, że takie rozwiązanie przynosi duże korzyści organizacyjne i wychowawcze. Młodszy Rafał działa w Rajdzie od XXVI edycji pełniąc rolę zastępcy u różnych kierowników. Obaj bracia z dużym zapałem angażują się w organizację imprezy.

Smolira Jan z Janowic Wlk. jest postacią, która przewija się przez historię Rajdu co najmniej w dwojaki sposób. Jako wieloletni opiekun drużyny janowickiej zapisał się wielokrotnym udziałem podsumowanym na 20-lecie Rajdu 4 miejscem

jego szkoły (16 startów). Potem występował jako opiekun szkoły średniej z Jeleniej Góry. I wreszcie ostatnia rola – jako prezes Zarządu Okręgu Związku Nauczycielstwa Polskiego w Jeleniej Górze jest od kilku lat fundatorem jednej z nagród głównych, a doraźnie także innych.

Sobieski Sławomir, dawniej Jolibski z Jeleniej Góry to jedna z ciekawych postaci młodego pokolenia. Turysta o wysokich kwalifikacjach – przewodnik turystyki górskiej i pieszej, przewodnik sudecki. Pojawił się na XII Rajdzie najpierw jako z-ca kierownika trasy, a potem jako wielokrotny kierownik (9 razy) specjalizujący się w trasach kolarskich. Wniósł duży wkład pracy przy redagowaniu „Gazety Rajdowej” podsumowującej 20-lecie Rajdu. W ostatnich latach mniej czynny z powodu wyjazdów zarobkowych do Niemiec.

Treter-Kłyszynska Agnieszka z Piechowic, nauczycielka miejscowej szkoły podstawowej współpracuje z Rajdem od XXI edycji z przerwami do dziś. Nie jest kwalifikowaną turystką, ale pracując w sztabie Rajdu lub utrzymując kontakt organizacyjny oddała spore przysługi. Przede wszystkim jako utalentowany nauczyciel plastyki zaprojektowała kilka znaczków rajdowych, dyplomów i wypisała swoim pięknym piśmem setki dyplomów, listów gratulacyjnych i innych. Znaczący był jej udział w projektowaniu i organizowaniu okolicznościowych ekspozycji.

Walusiak Krzysztof określony w „Gazecie Rajdowej” wydanej z okazji 20-lecia Rajdu jako jeden z piechowickiej „trójki muszkieterów” od tamtego czasu pozostał jako jedyny wierny imprezie. Działa jako organizator bez przerwy od X Rajdu do dziś pełniąc prawie przez cały czas obowiązki kierownika trasy. Przez kilka lat był niemal etatowym szefem trasy nr 11. Chociaż nie ma wyższych kwalifikacji turystycznych ani nie jest pedagogiem doskonale radzi sobie z kierowaniem trasami. Można go wysłać na każdą z nich i z pewnością nie zawiedzie. Jak to robi? Zapytajcie rajdowiczów.

Sekretarze Rajdu to jedna z najbardziej pracochłonnych i odpowiedzialnych funkcji. Rolę tę pełniły: najdłużej – nieżyjąca już dziś **Krystyna Januszkiewicz**, potem przez kilka lat (XVIII-XXII Rajd) **Elżbieta Bilska** z Karpnik, a od XXIII Rajdu do dziś **Irena Sokółowska** z Sobieszowa. O wszystkich można powiedzieć, że wywiązały się z trudnego zadania bardzo dobrze i to dzięki nim przyjmowanie zgłoszeń, przygotowywanie i rozliczanie dokumentacji rajdowej, a wreszcie najbardziej stresujące zajęcie, czyli rozdysponowywanie podczas zakończenia nagród i dyplomów odbywało się sprawnie. To właśnie im wyrażam najwyższe uznanie za harmonijną współpracę i odporność psychiczną w trudnych momentach.

XXIX Rajd „Karpacz 2003”, wielokrotnie projektant znaczków rajdowych Agnieszka z rodziną na mecie Rajdu

XXX Rajd „Piechowice 2004”, zakończenie na boisku ZSTvL

XXX Rajd „Piechowice 2004”, poważne rozmowy sztabowców

XXX Rajd „Piechowice 2004”, tradycyjny raport kierowników tras

XXX Rajd „Piechowice 2004”, zwycięzcy trasy i nagrody

V BYLI Z NAMI, ALE JUŻ ODESZLI...

Krystyna Januszkiewicz pierwszy kierownik Biura Oddziału Wojewódzkiego PTSM w Jeleniej Górze. Z Rajdem była związana od II do IX edycji pełniąc niezmiernie ważną rolę organizacyjną – sekretarza i kierownika biura. Zadanie to mimo braku jakiegokolwiek doświadczenia turystycznego wykonywała bardzo dobrze. Imponowała skrupulatnością prowadzenia dokumentacji, ale także rzutkością organizacyjną. Wyróżniona za działalność turystyczną Srebrnym Krzyżem Zasługi i Złotą Odznaką PTSM. Zmarła nagle 14 III 1998 r. i została pochowana w Wałbrzychu.

Aleksander Sobierajski z Jeleniej Góry, przewodnik sudecki, przodownik TG i TP, instruktor krajoznawstwa, pedagog. Działał w Rajdzie od I edycji do XVI edycji angażując się 13 razy jako kierownik trasy. Przez wiele lat specjalizował się w prowadzeniu tras kolarskich imponując uczestnikom nie tylko techniką jazdy, ale i wzorową kondycją. Znakomity i w pełni fachowy turysta, znany też był Olek, bo tak go najczęściej nazywano, z wielkiego poczucia humoru. Był prawdziwą skarbnicą dowcipów. Za swoją działalność turystyczną i zawodową był wielokrotnie odznaczany i wyróżniany m. in. Krzyżem Kawalerskim. Zmarł po długiej chorobie w październiku 2003 r. w Cieplicach i tam też został pochowany na nowym cmentarzu.

Andrzej Morawski z Jeleniej Góry, nauczyciel geografii, wieloletni wizytator geografii, a przez pewien czas także turystyki i krajoznawstwa w jeleniogórskim Kuratorium. Należał do grupy działaczy, która zapoczątkowała historię Rajdu. Był członkiem sztabu rajdowego do XVI edycji włącznie, najczęściej pełniąc rolę skarbnika. Tę samą funkcję pełnił przez wiele lat w prezydium ZOW PTSM, która to organizacja praktycznie niemal od początku Rajdu kierowała jego stroną wykonawczą. Za swoją działalność społeczną i zawodową był wielokrotnie odznaczany i wyróżniany w tym Krzyżem Kawalerskim. Zmarł nagle w kwietniu 1997 r. w Jeleniej Górze.

Pelagia Werno z Kamiennej Góry, wieloletni nauczyciel geografii w tamtejszym liceum. Była dla nas zawsze wzorcowym przykładem nauczyciela geografii, a jednocześnie wspaniałego krajoznawcy i turysty. Uczyla przez obserwację w terenie, wyrabiała w uczniach zamiłowanie do kraju ojczystego. W Rajdzie uczestniczyła od jego pierwszej edycji. Jej podopieczni byli pierwszymi zdobywcami pucharu Kuratora na własność, a LO Kamienna Góra dzięki niej okazała się najlepszą szkołą średnią pierwszego 10-cio lecia. Była człowiekiem bardzo życzliwym i niezmiernie towarzyskim. Wielokrotnie nagradzana i wyróżniana. Zmarła w Rawiczu 27 czerwca 1995 r. i tam została pochowana.

Ryszard Niedzielski nauczyciel, gminny dyrektor szkoły w Marciszowie, kiedy odbywał się tam VII Rajd „Marciszów 81”. Nie był nam znany jako turysta, ale w Marciszowie w trudnym roku 1981, kiedy to brakowało w sklepach niemal wszystkiego, pokazał swój talent organizacyjny. Zakończenie było przygotowane bez za-

rzutu zarówno od strony programowej jak i aprowizacyjnej. Oglądaliśmy nawet ciekawy program gimnastyki artystycznej zaprezentowany przez uczniów marci-zowskiej szkoły. Interesował się turystyką i za jego dyrekcji szkoła z Marciszowa często uczestniczyła w Rajdzie. Zmarł po długiej i ciężkiej chorobie w Jeleniej Górze 22 II 1995 roku.

Zbigniew Żądło z Bolesławca, urodził się 1 VII 1966r., jedyny kapłan katolicki wśród organizatorów Rajdu. Zanim został organizatorem kilkakrotnie uczestniczył w Rajdzie jako członek drużyny Zespołu Szkół Górniczych z Bolesławca przygotowywanej przez Kazimierza Małka. Należeli wtedy do ścisłej czołówki rajdowej. Potem podjął studia w seminarium duchownym we Wrocławiu i w tym czasie zgłosił chęć współpracy jako organizator. Trzykrotnie pracował w obsłudze tras, ostatni raz na XVI Rajdzie jako kierownik. Zmarł na ciężką, nieuleczalną chorobę – 2 lata później tuż po przyjęciu święceń kapłańskich 20 VI 1992r., pochowany w Bolesławcu.

Zdzisław Babkiewicz wieloletni wicekurator oświaty i prezes ZOW PTSM w Jeleniej Górze w latach 1975-84, a więc w tym czasie kiedy Rajd stawiał pierwsze kroki i krzepł organizacyjnie. Jego życzliwy stosunek do Rajdu, chociaż sam nigdy nie był turystą, pomagał w rozwiązywaniu wielu problemów organizacyjnych, a przede wszystkim finansowych, był bowiem odpowiedzialny w Kuratorium za sprawy ekonomiczne. Mimo ustania formalnego związku z PTSM jeszcze po latach wspomógł je skutecznie podczas organizacji jubileuszowego XX Rajdu. Był wielokrotnie odznaczany m. in. Krzyżami Oficerskim i Kawalerskim. Zmarł w 1995 r. i spoczywa na piechowickim cmentarzu.

Jerzy Laskowski z Lubania, dziś w tym rejonie postać niemal legendarna za sprawą odbywającego się od 1988 rajdu szkolnego jego imienia. W naszym Rajdzie startował wielokrotnie jako opiekun drużyn z SP 1 w Lubaniu odnosząc kilka sukcesów, które zaowocowały jego wyróżnieniem z okazji podsumowania 10-ciu Rajdów w 1984r. Należał w środowisku lubańskim do grupy najaktywniejszych działaczy PTSM i PTTK. Organizował wiele imprez, wycieczek i obozów wędrownych, zdobył większość możliwych do osiągnięcia uprawnień turystycznych i wyróżnień. Zmarł 2 maja 1987r. i został pochowany w Lubaniu.

Krystyna Żakowska-Matusiak z Piechowic, skromna nauczycielka wf w SP2 związana była przez kilka lat z Rajdem jako opiekun drużyny. Cechowała ją duża wytrwałość w realizacji podjętych zadań, a także wielki takt pedagogiczny. Dzięki tym zaletom, chociaż nigdy nie osiągnęła jakiegoś znaczącego poziomu własnych kwalifikacji turystycznych, potrafiła doskonale przygotować podopiecznych do skutecznej walki o wysokie lokaty na Rajdzie. Potwierdzeniem tego jest fakt dwukrotnego zdobycia głównej nagrody rajdowej w VII i X edycji. Zmarła po długiej i ciężkiej chorobie 17 V 2000r. i została pochowana na starym cmentarzu w Cieplicach.

Józef Czurka wieloletni opiekun SKKT w cieplickiej „6” zmarł niedawno, bo 30 IV 2004r. i został pochowany na nowym cmentarzu w Cieplicach. Był bez wątpienia jedną z najbardziej zasłużonych postaci w historii Rajdu. Był niezmordowany w corocznym przygotowaniu swoich podopiecznych do udziału w kolejnych edycjach. Mocno przeżywał sukcesy i niepowodzenia. Tych pierwszych było zdecydowanie więcej. Trzykrotnie zdobywał nagrody główne Rajdu, wygrał z dużą przewa-

gą rywalizację na trasach dziecięcych w przekroju 20-tu edycji i potwierdził to zwycięstwem w rywalizacji 25-lecia otrzymując dla szkoły puchar Starosty Jeleniogórskiego z wyraźnym podkreśleniem jego ogromnej roli. Niestety nie można powiedzieć, że jego ogromne zaangażowanie zostało należycie docenione. Otrzymał wprawdzie wyróżnienia honorowe PTSM, ale jak na 83 lata aktywnego, pełnego poświęcenia życia to nie za wiele.

Jerzy Łokaj – nauczyciel I LO w Jeleniej Górze wprowadzał młodzież tej szkoły w nasze imprezy turystyczne. Startował zarówno w Rajdzie jak i w Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym osiągając szereg wartościowych rezultatów. Na Rajdzie specjalizował się w udziale w trasach specjalnych, a osiągał na nich bardzo dobre wyniki. Dwukrotnie I LO wygrywało trasy ochrony przyrody i zdobywało inne dobre miejsca co dało szkole III lokatę w punktacji 20-lecia Rajdu. Jeszcze lepsze wyniki były na trasach ochrony zabytków podsumowane II miejscem w przekroju 20-lecia Rajdu. Wychował turystycznie swojego syna Janusza Macieja – dzisiaj przewodnika sudeckiego i przodownika turystyki górskiej. Zmarł 30 X 1993r. i spoczywa na cmentarzu w Łodzi.

Wystawka okolicznościowa z okazji 30-lecia Rajdu

GAZETA
RAJDOWA

Wydanie specjalne na zakończenie XX-ego Jeleniogórskiego Rajdu Młodzieży Szkolnej

20 lat
Jeleniogórskich
Rajdów Młodzieży
Szkolnej

Piechowice 1994

VI RAJD W LICZBACH I FAKTACH

Tabela 1: KIERUJĄCY RAJDEM

Funkcja	Imię i nazwisko	Nr Rajdu
Komandor	Zdzisław Gasz	I – XXX
Zastępcy Komandora	Jerzy Rubach	XX
	Piotr Gryszel	XX; XXII
	Paweł Kasprzyk	XXI; XXVII – XXX
	Krzysztof Raczek	XXIV; XXV
	Wiesław Polański	XXVI – XXX
Sekretarze	Barbara Lesiak	I
	Krystyna Januszkiewicz	II – IX
	Elżbieta Bilka	XII; XVIII – XXII
	Irena Sokołowska	XXII – XXX

Tabela 2: GOSPODARZE ZAKOŃCZENIA RAJDU, KTÓRZY NAJBARDZIEJ ZAPISALI SIĘ W NASZEJ PAMIĘCI

I	Rajd „Piechowice `75”	Danuta Superson i Janina Fryś
III	Rajd „Kowary `76”	Zbyszko Brudniak i † Zenon Wiatrowski
IV	Rajd „Sobieszów `78”	Zygmunt Użycki
V	Rajd „Miłków `79”	Kazimierz Kędroń i Danuta Kaszuba
VII	Rajd „Marciszów `81”	† Ryszard Niedzielski
X	Rajd „Piechowice `84”	Marian Jabłoński, Roman Geremek, Zbigniew Żurko

XII	Rajd „Szkłarska Poręba `86”	Stanisław Leszczawski
XIV	Rajd „Stara Kamienica `88”	Zbigniew Jakiel i Halina Mężyk
XVI	Rajd „Sobieszów `90”	Danuta Rynkiewicz
XVII	Rajd „Łomnica `91”	Maria Szybalska-Taraszkiewicz i Anna Zwada
XIX	Rajd „Janowice Wlk. `93”	Leonarda Kułacz
XX	Rajd „Piechowice `94”	Antoni Olszewski i Joanna Ożarska
XXI	Rajd „Lubawka `95”	Paweł Kasprzyk
XXII	Rajd „Świeradów `96”	Eugenia Kudera, Danuta Bartosiewicz, Zofia Andrzejewska
XXIII	Rajd „Sosnówka `97”	Anna Zębik i Ina Sagirow
XXIV	Rajd „Wojcieszów `98”	Włodzimierz Ziemiak
XXV	Rajd „Michałowice `99”	Romana Dobosz
XXVI	Rajd „Karpniki `2000”	Andrzej Dąbek
XXVII	Rajd „Siedlęcin `2001”	Henryka Mikołajczak
XXVIII	Rajd „Kowary `2002”	Ryszard Nowosielski i Grażyna Krakowiak
XXIX	Rajd „Karpacz `2003”	Ewa Stefaniak-Bergtraum
XXX	Rajd „Piechowice `2004”	Krzysztof Raczek, Lech Gancarek

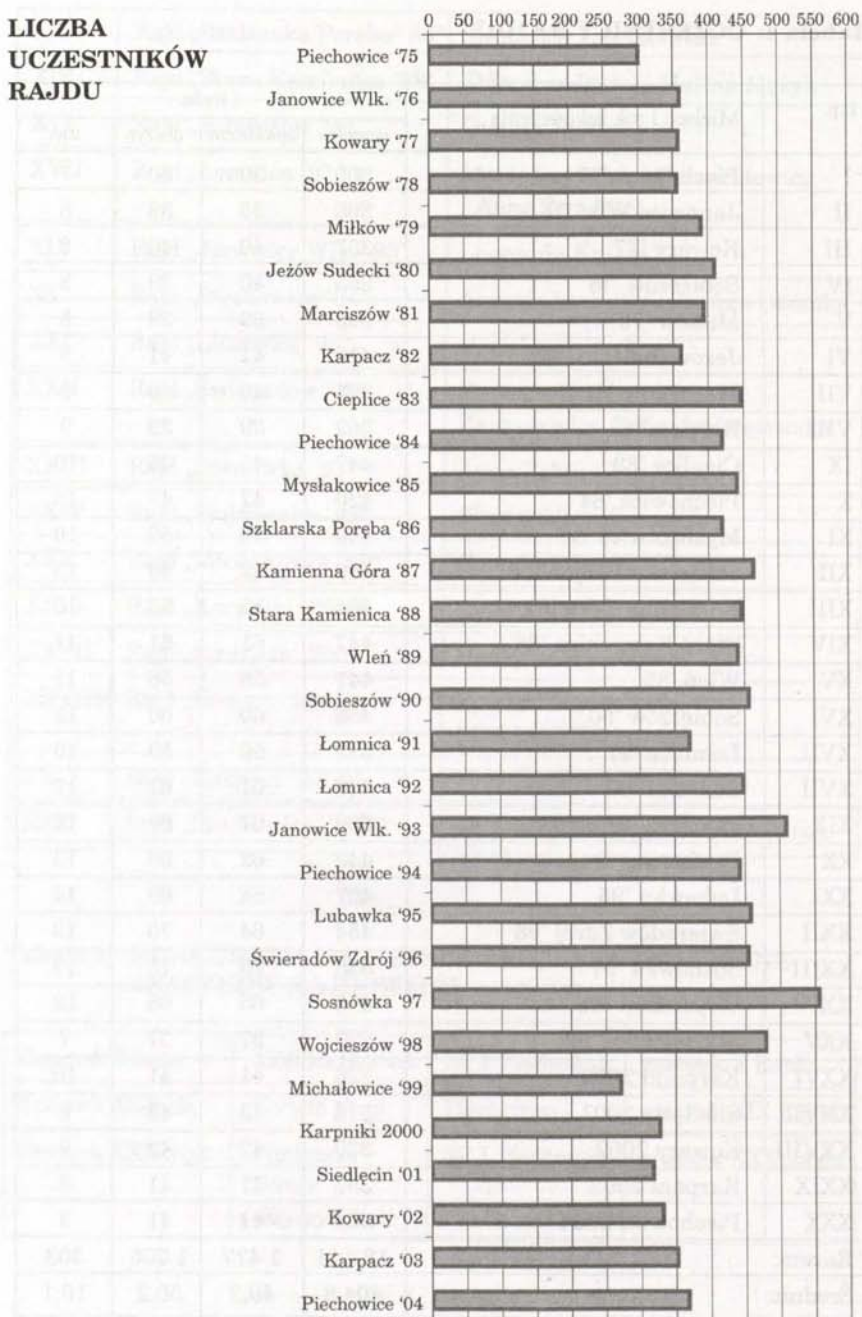
**Tabela 3: KONKURS NA NAJLEPSZE PROJEKTY GRAFICZNE
ZNACZKÓW RAJDOWYCH**

Znaczek X-lecia	Monika Grzesik	SP 1 Piechowice	znaczek X Rajdu
Znaczek XX-lecia	Cecylia Gasz	Piechowice	znaczek XIX Rajdu
Znaczek XXX-lecia	Agnieszka Treter- -Kłyszynska	SP 1 Piechowice	znaczek XXX Rajdu

Tabela 4: UCZESTNICY RAJDU

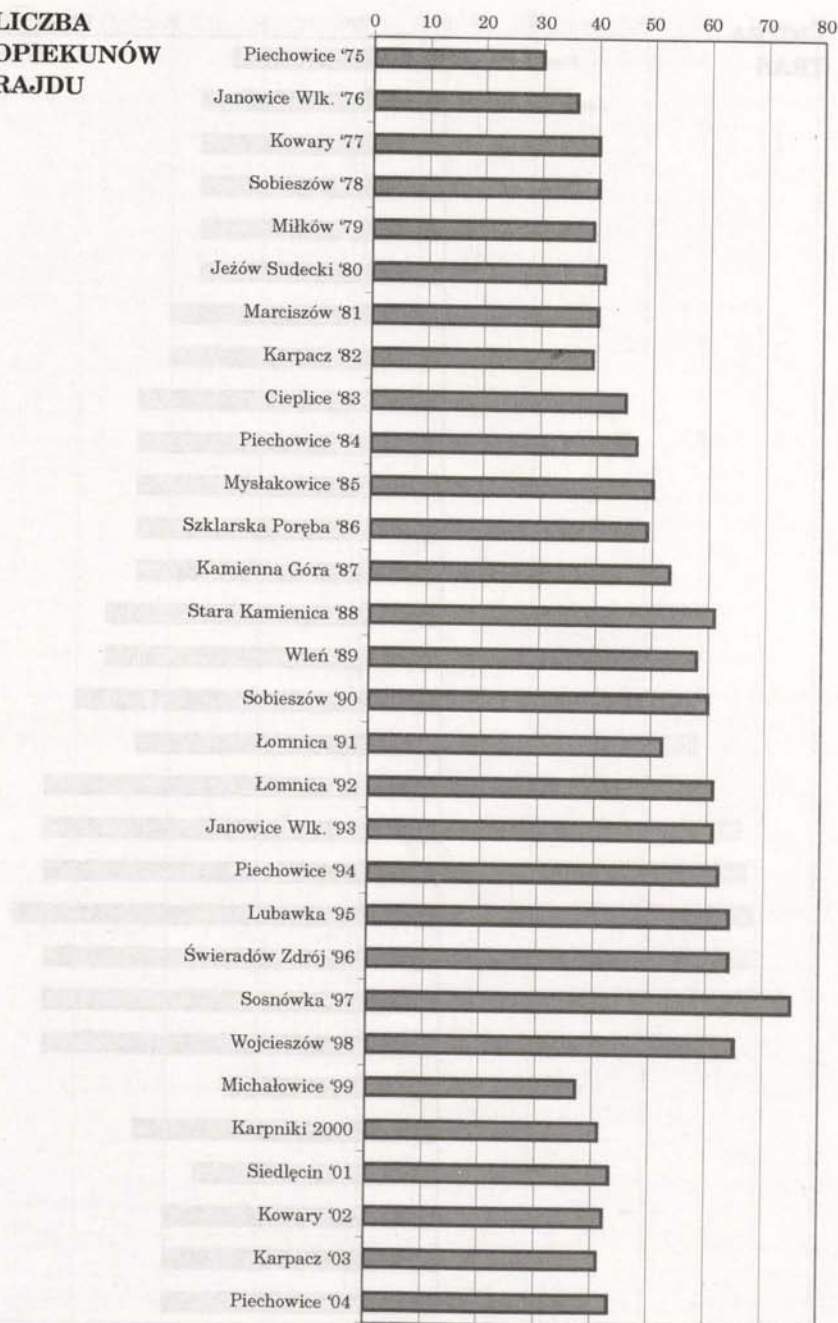
L.p.	Miejsce i rok zakończenia	Liczba			
		uczniów	opiekunów	drużyn	tras
I	Piechowice '75	300	30	30	7
II	Janowice Wlk. '76	360	36	36	8
III	Kowary '77	357	40	40	8
IV	Sobieszów '78	355	40	39	8
V	Milków '79	390	39	39	8
VI	Jeżów Sudecki '80	410	41	41	8
VII	Marciszów '81	394	40	40	9
VIII	Karpacz '82	362	39	39	9
IX	Cieplice '83	447	45	45	10
X	Piechowice '84	420	47	47	10
XI	Mysłakowice '85	440	50	50	10
XII	Szklarska Poręba '86	419	49	49	10
XIII	Kamienna Góra '87	464	53	53	10
XIV	Stara Kamienica '88	447	61	61	11
XV	Wleń '89	441	58	58	11
XVI	Sobieszów '90	456	60	60	12
XVII	Łomnica '91	372	52	59	10
XVII	Łomnica '92	448	61	61	13
XIX	Janowice Wlk. '93	509	61	67	13
XX	Piechowice '94	443	62	68	13
XXI	Lubawka '95	457	64	69	14
XXII	Świeradów Zdrój '96	454	64	70	13
XXIII	Sosnówka '97	555	75	75	13
XXIV	Wojcieszów '98	478	65	65	13
XXV	Michałowice '99	272	37	37	7
XXVI	Karpniki 2000	326	41	41	10
XXVII	Siedlęcín 2001	318	43	43	8
XXVIII	Kowary 2002	330	42	42	9
XXIX	Karpacz 2003	352	41	41	9
XXX	Piechowice 2004	368	41	41	9
Razem:		12 144	1 477	1 506	303
Średnio:		404,8	49,2	50,2	10,1

**LICZBA
UCZESTNIKÓW
RAJDU**

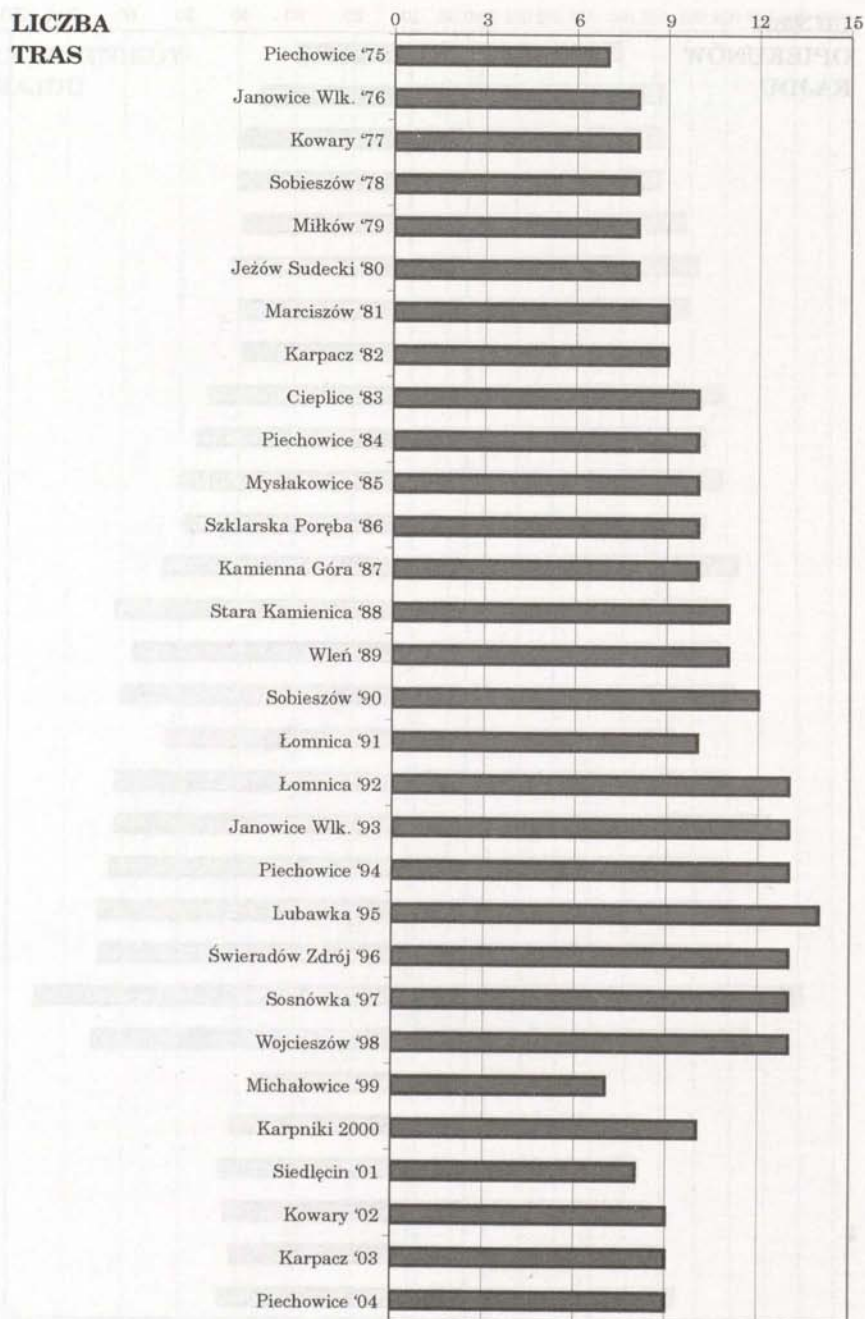

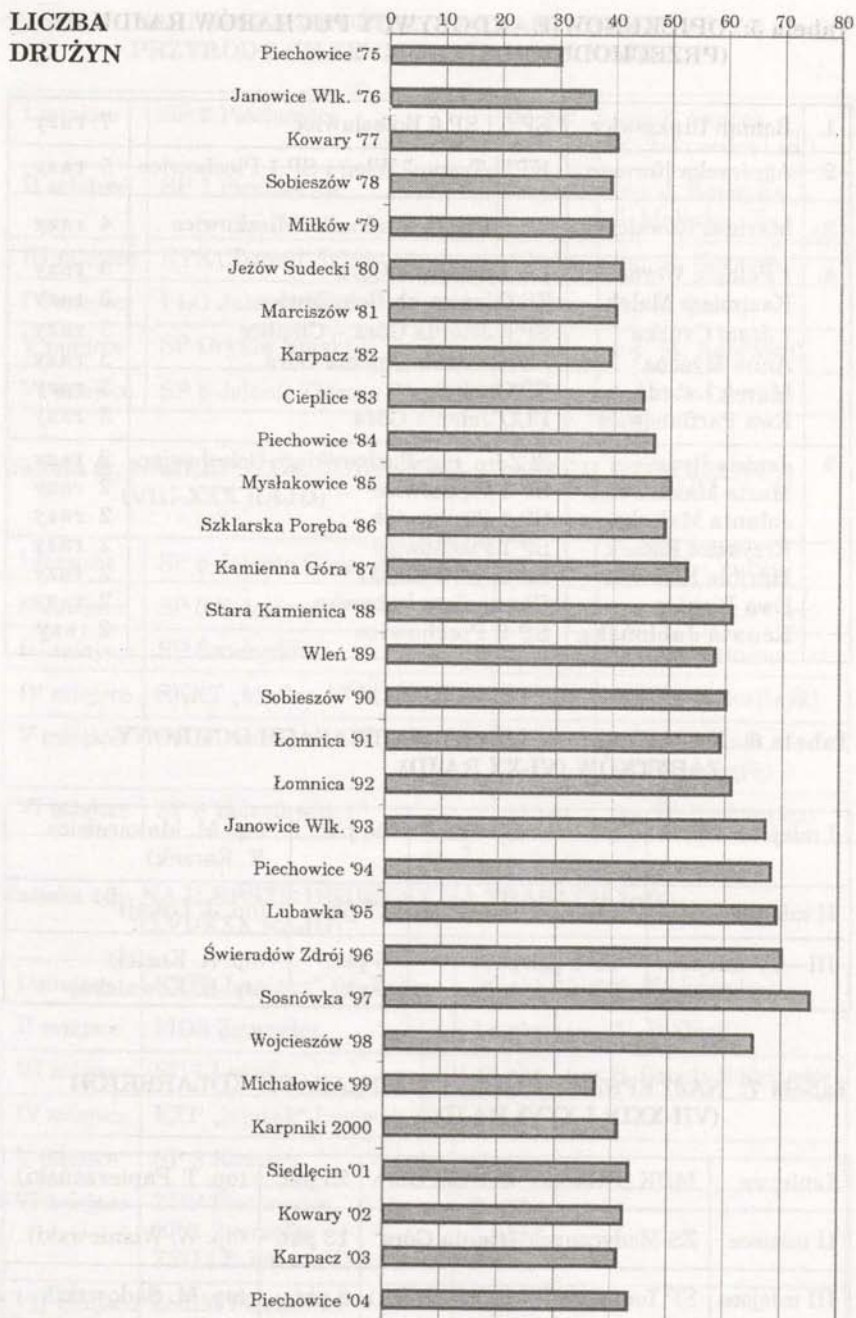
**LICZBA
OPIEKUNÓW
RAJDU**

**LICZBA
TRAS**

**LICZBA
DRUŻYN**

Tabela 5: OPIEKUNOWIE – ZDOBYWCY PUCHARÓW RAJDU (PRZECHODNICH)

1.	Roman Binkiewicz	SP 5 i SP 6 Bolesławiec	7 razy
2.	Agnieszka Korman	KTT „Tramp” Wleń i SP 1 Piechowice	5 razy
3.	Mariusz Kowalczyk	SP i SKKT „Muflonik” Miszkowice	4 razy
4.	† Pelagia Werno	LO Kamienna Góra	3 razy
	Kazimierz Małek	ZS Górniczych Bolesławiec	3 razy
	† Józef Czurka	SP 6 Jelenia Góra – Cieplice	3 razy
	Anna Mysona	ZS Elektron. Jelenia Góra	3 razy
	Marek Łabędź	SP Opolno	3 razy
	Ewa Parfianowicz	I LO Jelenia Góra	3 razy
5.	Janina Rydz	ZSZ im. mjr. Sucharskiego Bolesławiec	2 razy
	Maria Makarewicz	SP 1 Piechowice	2 razy
	Jolanta Małecka	SP 1 Piechowice	2 razy
	Krzysztof Raczek	SP 1 Piechowice	2 razy
	Mariola Kotowicz	SP Gryfów Śląski	2 razy
	Ewa Bienias	Gimnazjum Lubawka	2 razy
	Renata Jabłońska	SP 2 Piechowice	2 razy

Tabela 6: NAJLEPSZE DRUŻYNY NA TRASACH OCHRONY ZABYTEKÓW (VI-XX RAJD)

I miejsce	SP 1 Piechowice	25 pkt.	(op. M. Makarewicz, K. Raczek)
II miejsce	I LO Jelenia Góra	11 pkt.	(op. J. Łokaj)
III – IV miejsce	SP 1 Karpacz	5 pkt.	(op. A. Kozieł)
	SP 4 Zgorzelec	5 pkt.	(op. E. Kowalska)

Tabela 7: NAJLEPSZE DRUŻYNY NA TRASACH KOLARSKICH (VII-XXIV I XXVI RAJD)

I miejsce	MDK „Grotolaż” Jelenia Góra	25 pkt.	(op. T. Papierzański)
II miejsce	ZS Medycznych Jelenia Góra	13 pkt.	(op. W. Wiśniewski)
III miejsce	SP Tomisław (gm. Osiecznica)	8 pkt.	(op. M. Sadowski)

Tabela 8: NAJLEPSZE DRUŻYNY NA TRASACH OCHRONY PRZYRODY (IV-XXVI I XXVIII – XXX RAJD)

I miejsce	SP 2 Piechowice	24 pkt.	(op. Z. Szurek, K. Żakowska i in.)
II miejsce	SP 1 Piechowice	21 pkt.	(op. J. Konopka, J. Małecka i in.)
III miejsce	KTK „Tramp” Wleń	12 pkt.	(op. A. Korman)
IV miejsce	I LO Jelenia Góra	9 pkt.	(op. J. Łokaj)
V miejsce	SP Gryfów Śląski	8 pkt.	(op. M. Kotowicz)
VI miejsce	SP 6 Jelenia Góra – Cieplice	5 pkt.	(op. † J. Czurka)

Tabela 9: NAJLEPSZE DRUŻYNY NA TRASACH DZIECIĘCYCH (VIII-XXX RAJD)

I miejsce	SP 6 Jelenia Góra - Cieplice	36 pkt.	(op. † J. Czurka)
II miejsce	SP 5 Bolesławiec	20 pkt.	(op. R. Binkiewicz)
III miejsce	SP Świeradów	15 pkt.	(różni opiekunowie)
IV miejsce	SKKT „Muflonik” Miskowice	14 pkt.	(op. M. Kowalczyk)
V miejsce	SP Miskowice	12 pkt.	(op. A. Pękała, M. Kowalczyk)
VI miejsce	SP 6 Bolesławiec	11 pkt.	(op. R. Binkiewicz)

Tabela 10: NAJLEPSZE DRUŻYNY NA TRASACH InO (XVI-XXX RAJD)

I miejsce	KTK „Łapiguz” Siedlęcín	26 pkt.	(op. A. Rodziewicz)
II miejsce	MOS Zgorzelec	14 pkt.	(op. U. Białach)
III miejsce	SP 1 Leśna	11 pkt.	(op. B. Boładź-Rodziewicz)
IV miejsce	KTP „Niutek” Lwówek Śl.	10 pkt.	
V miejsce	SP 3 Kowary	6 pkt.	
VI miejsce	ZHP Piechowice	5 pkt.	
	SP 5 Zgorzelec	5 pkt.	
	ZSO i Z Jelenia Góra	5 pkt.	
VII miejsce	ZSEM Piechowice	4 pkt.	

Tabela 11: ORGANIZATORZY RAJDÓW

(S – sztab, K – kierownicy tras, Z – zastępca kier. tras)

30 razy	Zdzisław Gasz	S	Piechowice
27 razy	Danuta Bartosiewicz Marek Bergrtraum	K K	Świeradów Zdrój Piechowice
25 razy	Teofil Ligenza vel Ozimek	K	Jelenia Góra
22 razy	Maria Drozd	K	Krosno n. Wisłokiem
21 razy	Krzysztof Walusiak	K i Z	Piechowice
16 razy	Piotr Norko	K	Świerzawa
15 razy	Roman Baniewski † Andrzej Morawski Adam Rodziewicz	K i Z S K	Piechowice Jelenia Góra Jelenia Góra
14 razy	Marek Dąbek	K i Z	Jelenia Góra
13 razy	† Aleksander Sobierajski Jerzy Rubach	K K i S	Jelenia Góra Kamienna Góra
12 razy	Danuta Jagiełło Elżbieta Krępska–Psujek	S K i Z	Jelenia Góra Piechowice, Lublin
11 razy	Sławomir Sobieski	K i Z	Jelenia Góra
10 razy	Paweł Kasprzyk Leszek Koprowski	S i K K	Lubawka Piechowice

Załącznik do tab. 11: ORGANIZATORZY O MNIEJSZYM STAŻU

(ilość udziałów)

Franciszek Frydryk (8)	Daniel Graczyk (3)
Ludwika Zdzienicka (3)	Bogusława Bauer (4)
Mirosława Witczak (4)	Piotr Gryszel (6)
Stefan Lulkiewicz (3)	Artur Zych (1)
Joanna Ożarska (5)	Jan Prabucki (2)
Elżbieta Bilka (8)	Marek Rybczyński (9)
Józefa Konopka (3)	Jacek Gajda (1)
Rafał Onyszkiewicz (7)	Monika Wałowska (1)
Tomasz Łabędzki (3)	Zenon Kędziora (1)

Irena Sokołowska (8)	Elżbieta Krausiewicz (4)
Robert Cygan (2)	Anna Walusiak (3)
Krzysztof Raczek (3)	Wojciech Liber (1)
Rafał Rybczyński (4)	Damian Sadowski (1)
Anna Zwada (1)	Barbara Lesiak (3)
Magda Baniewska (1)	Maria Goraczewska (1)
Mirosław Andrzejewski (3)	Jadwiga Saczkowska (7)
Anna Matysiak (3)	Michał Kowalski (4)
Joanna Achramowicz (1)	Marek Kita (6)
Danuta Rynkiewicz (4)	Bożena Bobowska (3)
Tadeusz Panaś (2)	Zbigniew Żądło (3)
Stanisław Sobiński (5)	Michał Bauer (7)
Romuald Ręba-Ożarski (6)	Elżbieta Krawcewicz (1)
Grzegorz Rybarczyk (5)	Piotr Kozielski (1)
Marek J. Trajnowicz (3)	Aneta Gryszel (1)
Ryszard Wróblewski (4)	Rafał Fronia (1)
Mariola Trajnowicz (4)	Jarosław Mazur (1)
Aldona Hormańska (8)	Tadeusz Praweński (1)
Piotr Płaza (3)	Aneta Kocaj (1)
Małgorzata Jasiak (1)	Renata Horbacz (4)
Katarzyna Gazda (4)	Antonina Sobierajska (2)
Agnieszka Treter-Kłyszynska (8)	Czesława Stawska (8)
Waldemar Andryszak (5)	Renata Jabłońska (3)
Agnieszka Nowa (1)	Małgorzata Polańska (7)
Tomasz Karpiszyn (4)	Wiesław Polański (6)
Małgorzata Dłużyk-Dienstbier (1)	Ewa Bienias (1)
Barbara Boładź-Rodziewicz (4)	Teresa Materny (2)
Ewa Sochacka (7)	Janusz Bochyński (2)
Sylwia Migacz-Gwiazdzińska (4)	Dorota Chełminiak (2)
Elżbieta Lipka (1)	Wojciech Król (1)
Damian Krajniak (1)	Cezary Rusnarczyk (2)
Jan Owczarek (1)	

Razem 100 nazwisk ludzi, którzy bezinteresownie poświęcali czas organizacji rajdu. Kolejność nazwisk od najdawniejszych do współczesnych.

**Tabela 12: SZKOŁY (KLUBY) NAJCZĘŚCIEJ WYSTĘPUJĄCE
NA RAJDZIE – PUNKTACJA GENERALNA**

SZKOŁY PODSTAWOWE

Miej- sce	Szkoła	Udział	Wyróżnienie	1 miejsce	Puchar	Suma pkt
		1 pkt	1 pkt	2 pkt	3 pkt	
1.	SP 1 Piechowice	30	6	22	27	85
2.	SP 2 Piechowice	23	10	24	15	72
3.	SP 5 Bolesławiec	22	6	20	12	60
4.	SP 6 Jel. Góra - Cieplice	24	8	14	9	55
5.	SP Janowice Wielkie	23	3	12	3	41
6.	SP 2 Lubawka	21	5	12	0	38
7.	SP Świeradów	23	6	4	3	36
8.	SP Miszkowice	17	4	8	3	32
9.	SP Wleń	19	2	8	0	29
10.	SP 3 Kamienna Góra	15	3	8	3	29
11.	SP 4 Zgorzelec	16	2	10	0	28
12.	SP Płakowice	13	5	8	0	26
13.	SP 1 Wojcieszów	19	1	6	0	26
14.	SP Łomnica	14	2	2	6	24
15.	SP 1 Świerzawa	14	1	6	3	24
16.	SP 1 Kowary	17	2	5	0	24
17.	SP Płóczki Górne	14	4	2	3	23
18.	SP 6 Bolesławiec	7	1	6	9	23
19.	SP 5 Zgorzelec	12	6	2	0	20
20.	SP 2 Kamienna Góra	10	2	4	3	19
21.	SP 2 Szklarska Poręba	10	5	2	0	17
22.	SP 1 Lubań	15	2	0	0	17
23.	SP 1 Leśna	8	1	8	0	17
24.	SP 3 Kowary	10	4	0	0	14
25.	SP 2 Lwówek Śl.	9	2	2	0	13
26.	SP Gryfów Śl.	2	0	4	6	12

SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

Miej- sce	Szkoła	Udział	Wyróżnienie	I miejsce	Puchar	Suma pkt
		1 pkt	1 pkt	2 pkt	3 pkt	
1.	I LO Jelenia Góra	22	7	22	6	57
2.	II LO Jel. Góra - Cieplice	20	9	12	3	44
3.	LO Kamienna Góra	19	4	6	9	38
4.	ZS Ekon.-Tur. Jelenia Góra	22	3	6	3	34
5.	ZS Elektron. Jelenia Góra	12	4	6	9	31
6.	ZS Rol. Jel. Góra Sobieszów	10	4	10	3	27
7.	ZS Gór. (Elektr.) Bolesławiec	13	2	2	9	26
8.	ZSZ nr 3 (Mech.) Jel. Góra	17	4	4	0	25
9.	ZS Med. Bolesławiec	11	3	6	3	23
10.	ZS Bud. (IV LO) Jel. Góra	12	1	10	0	23
11.	ZSZ „Karelma” Piechowice	15	3	2	0	20
12.	ZS Liceal. Zgorzelec	11	4	4	0	19
13.	LO Lubań	10	1	8	0	19
14.	ZS Gór.-Energ. Zgorzelec	10	3	6	0	19
15.	ZSZ im. Suchar. Bolesławiec	8	4	0	6	18

KLUBY

Miej- sce	Klub	Udział	Wyróżnienie	I miejsce	Puchar	Suma pkt
		1 pkt	1 pkt	2 pkt	3 pkt	
1.	MDK („Grotołaz”) Jel. Góra	20	5	22	0	47
2.	SKKT „Muflonik” Miskowice	9	2	10	9	30
3.	KTK „Łapiguz” Siedlęcín	10	0	16	0	26
4.	KTP „Niutek” Lwówek Śl.	13	3	6	3	25
5.	KTK „Morena” Piechowice	11	2	8	3	24
6.	KTK „Tramp” Wleń	6	0	6	12	24
7.	MOS Zgorzelec	7	5	2	0	14
8.	MKKT Opolno	3	0	0	6	9

GIMNAZJA (XXV-XXX RAJD)

Miej- sce	Szkoła	Udział	Wyróżnienie	I miejsce	Puchar	Suma pkt
		1 pkt	1 pkt	2 pkt	3 pkt	
1.	Gimnazjum Lubawka	7	2	8	6	23
2.	Gimnazjum nr 2 Krotoszyn	3	5	3	3	14
3.	Gimn. Nr 1 Bogatynia	3	1	2	3	9
4.	Gimnazjum Piechowice	3	0	2	0	5
5.	Gimnazjum Świeradów	3	0	2	0	5
6.	Gimnazjum Zawidów	4	1	0	0	5
7.	Gimn. nr 3 Nowy Folwark	4	1	0	0	5
8.	Gimnazjum Sosnowka	2	0	2	0	4
9.	Gimnazjum Janowice Wlk.	2	1	0	0	3
10.	Gimnazjum nr 1 Bolesławiec	1	0	2	0	3
11.	Gimn. nr 1 Zgorzelec	3	0	0	0	3
12.	Gimnazjum Wleń	2	0	0	0	2
13.	Gimn. przy I LO Jel. Góra	1	1	0	0	2
14.	Gimnazjum Kowary	2	0	0	0	2
15.	Gimn. nr 3 Bolesławiec	1	1	0	0	2
16.	Gimn. nr 1 Jelenia Góra	2	0	0	0	2
17.	Gimnazjum Zduny	1	1	0	0	2
18.	Gimn. Anne Augustin Görlitz	1	1	0	0	2
19.	Gimnazjum Marciszów	1	0	0	0	1
20.	Gimn. nr 2 Kam. Góra	1	0	0	0	1
21.	G. im. Jana Pawła II Lwówek	1	0	0	0	1
22.	Gimnazjum Jerzmanki	1	0	0	0	1
23.	Gimnazjum Sulików	1	0	0	0	1
24.	Gimn. Szklarska Poręba	1	0	0	0	1
25.	Gimnazjum Mysłakowice	1	0	0	0	1
26.	Gimnazjum Świerzawa	1	0	0	0	1
27.	Gimnazjum nr 1 Września	1	0	0	0	1

Tabela 13: SZKOŁY (KLUBY) – ZDOBYWCY GŁÓWNYCH NAGRÓD RAJDU (PRZECHODNICH)

Nr Rajdu	Miejsce i rok zakończenia	Puchar Kuratora Oświaty	Nagroda ZOW (ZO) PTSM Jelenia Góra	Puchar Komandora Rajdu	Puchar Starosty Jeleniogorskiego	Puchar ZO ZNP Jelenia Góra	Puchar Prezydenta Jeleniej Góry
I	Piechowice '75	LO Cieplice	przyznawany od VII Rajdu	przyznawany od XI Rajdu	przyznawany od XXVI Rajdu	przyznawany od XXVII Rajdu	przyznawany od XXVIII Rajdu
II	Janowice Wlk. '76	ZS Gm. Świerzawa					
III	Kowary '77	LO Kamienna Góra					
IV	Sobieszów '78	LO Kamienna Góra					
V	Milków '79	LO Kamienna Góra*					
VI	Jezów Sudecki '80	SP 1 Piechowice					
VII	Marciszów '81	SP 2 Piechowice	ZS Górnicych Bolesławiec				
VIII	Karpacz '82	SP 1 Piechowice	nie przyznano				
IX	Cieplice '83	SP Tomisław	ZS Rolniczych Jelenia Góra				
X	Piechowice '84	SP 2 Piechowice	ZS Górnicych Bolesławiec*				
XI	Mysłakowice '85	SP 5 Bolesławiec	ZS Górnicych Bolesławiec *	SP Lomnica			
XII	Szklarska Poręba '86	SP 1 Piechowice*	ZS Ekon.-Turyst. Jelenia Góra	SP 5 Bolesławiec			
XIII	Kamienna Góra '87	SP 5 Bolesławiec	ZS Medycznych Bolesławiec	SP 6 Jelenia Góra			
XIV	Stara Kamienica '88	SP 1 Piechowice	ZSZ im. Sucharsk. Bolesławiec	SP Kaczorów			
XV	Wleń '89	SP 3 Kamienna Góra	ZSZ im. Sucharsk. Bolesławiec	SP 5 Bolesławiec			

Nr Rajdu	Miejsce i rok zakończenia	Puchar Kuratora Oświaty	Nagroda ZOW (ZO) PTSM Jelenia Góra	Puchar Komandora Rajdu	Puchar Starosty Jeleniogorskiego	Puchar ZO ZNP Jelenia Góra	Puchar Prezydenta Jeleniej Góry
XVI	Sobieszów '90	SP 2 Kamienna Góra	ZS Elektronicznych Jelenia Góra	SP 2 Piechowice	przyznawany od XXVI Rajdu	przyznawany od XXVII Rajdu	przyznawany od XXVIII Rajdu
XVII	Łomnica '91	SP Łomnica	ZS Rolniczych Bolków	SP Świradów Zd.			
XVII	Łomnica '92	nie przyznano	ZS Elektronicznych Jelenia Góra	SP 6 Bolesławiec	przyznawany od XXVI Rajdu	przyznawany od XXVII Rajdu	przyznawany od XXVIII Rajdu
XIX	Janowice Wlk. '93	SP 1 Piechowice	ZS Elektronicznych Jelenia Góra*	SP 6 Jelenia Góra			
XX	Piechowice '94	SP Janowice Wielkie	KTK „Morena” Piechowice	SP 6 Bolesławiec	przyznawany od XXVI Rajdu	przyznawany od XXVII Rajdu	przyznawany od XXVIII Rajdu
XXI	Lubawka '95	SP 6 Bolesławiec	KTP „Niutek” Lwówek Śl.	SP Mszkowitz			
XXII	Świeradów Zdrój '96	SP 1 Piechowice	MK PTSM Opolno	SP 6 Jelenia Góra	przyznawany od XXVI Rajdu	przyznawany od XXVII Rajdu	przyznawany od XXVIII Rajdu
XXIII	Sosnowka '97	SP 1 Piechowice	MK PTSM Opolno	SKKT „Muflonik” Mszkowitz			
XXIV	Wojcieszów '98	SKKT „Muflonik” Mszkowitz**	KTK „Tramp” Wleń***	SP Opolno**	KTK „Tramp” Wleń	na trasach dziecięcych	podstawowym bez tras dziecięcych
XXV	Michałowice '99		SP Płóczki Górne				
XXVI	Karpniki 2000		SP 2 Piechowice	SP 2 Piechowice	KTK „Tramp” Wleń	SP 2 Piechowice	
XXVII	Siedlęcín 2001	przyznawany od XXIV Rajdu	Gimnazjum nr 2 Krotoszyn	Gimnazjum nr 2 Krotoszyn	KTK „Tramp” Wleń	SKKT „Muflonik” Mszkowitz	SP 1 Gryfów Śl.
XXVIII	Kowary 2002		Gimnazjum Lubawka	Gimnazjum Lubawka	I LO Jelenia Góra	SP Mszkowitz	SP 1 Piechowice
XXIX	Karpacz 2003		Gimnazjum nr 1 Bogatynia	Gimnazjum nr 1 Bogatynia	I LO Jelenia Góra	SP Mszkowitz	SP 1 Piechowice
XXX	Piechowice 2004		Gimnazjum Lubawka	Gimnazjum Lubawka	I LO Jelenia Góra**	SP 1 Piechowice	SP Gryfów Śl.

* - puchar zdobyty na własność

** - puchary zdobyte w 1998 r. w Wojcieszowie przyznano zwyciężcom drużynom na własność

**Tabela 14: PUCHARY PRYZNAWANE JEDNORAZOWO
Z OKAZJI RAJDÓW JUBILEUSZOWYCH**

X Jubileuszowy Rajd „Piechowice '84”	SP 1 Piechowice – puchar ZG PTSM za zwycięstwo w punktacji 10-ciu Rajdów wśród szkół podstawowych
	LO Kamienna Góra – puchar miasta Piechowice za zwycięstwo w punktacji 10-ciu Rajdów wśród szkół średnich
	SP 2 Piechowice – Statuetka Żubra – nagroda ZW LOP w Jeleniej Górze dla najlepszej szkoły na trasach ochrony przyrody
	SP 1 Piechowice – nagroda Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Jeleniej Górze dla najlepszej szkoły na trasach ochrony zabytków
XX Jubileuszowy Rajd „Piechowice '94”	SP 1 Piechowice – puchar HSK „Julia” Piechowice za zwycięstwo w punktacji 20-lecia Rajdów wśród szkół podstawowych
	ZS Ekonom.-Turyst. Jelenia Góra – puchar miasta Piechowice za zwycięstwo w punktacji 20-lecia Rajdów wśród szkół ponadpodstawowych
	Puchary Komandora Rajdu dla najlepszych drużyn na trasach specjalnych w 20-leciu Rajdu: – SP 2 Piechowice – na trasach ochrony przyrody – SP 1 Piechowice – na trasach ochrony zabytków – SP 6 Jelenia Góra – Cieplice – na trasach dziecięcych – MDK „Grotolaz” Jelenia Góra – na trasach kolarskich
XXV Jubileuszowy Rajd „Michałowice '99”	SP 1 Piechowice – puchar Burmistrza Piechowic dla najlepszej szkoły 25-lecia Rajdu
	SP 6 Jelenia Góra – Cieplice – puchar Starosty Jeleniogórskiego dla najlepszej szkoły na trasach dziecięcych 25-lecia Rajdu
	KTK „Tramp” Wleń – puchar Burmistrza Piechowic dla najlepszej szkoły ponadgimnazjalnej XXV Rajdu
XXX Jubileuszowy Rajd „Piechowice '2004”	SP 1 Piechowice – puchar Posła na Sejm RP Michała Turkiewicza dla najlepszej szkoły podstawowej 30-lecia Rajdu
	I LO Jelenia Góra – puchar Posła na Sejm RP Olgierda Poniżnika dla najlepszej szkoły ponadgimnazjalnej 30-lecia Rajdu
	Gimnazjum Lubawka – puchar Burmistrza Piechowic Stanisława Ejnika dla najlepszego gimnazjum 30-lecia Rajdu
	MDK Jelenia Góra – puchar Prezesa ZG PTSM Henryka Gołębskiego dla najlepszej drużyny klubowej 30-lecia Rajdu
	SP 2 Piechowice – puchar Prezesa ZO LOP Jelenia Góra Zdzisława Gasza dla najlepszej szkoły na trasach ochrony przyrody 30-lecia Rajdu
	SP 6 Jelenia Góra – Cieplice – puchar Przewodniczącego Rady Powiatu Jeleniogórskiego Zbigniewa Jakiela dla najlepszej szkoły na trasach dziecięcych 30-lecia Rajdu
	MDK „Grotolaz” Jelenia Góra – puchar Przewodniczącego Rady Miejskiej Piechowic Jana Gasza dla najlepszej drużyny na trasach kolarskich 30-lecia Rajdu
	KTK „Lapiguz” Siedlęcin – puchar Naczelnika WO i W Jelenia Góra Ryszarda Wacha dla najlepszej drużyny na trasach InO 30-lecia Rajdu

Puchar i wyróżnienie dla Józefa Czurki z SP 6 Jelenia Góra – Cieplice

XXIX Rajd „Karpacz 2003”, przekazywanie flagi rajdowej

VII LAUREACI WYRÓŻNIEN Z OKAZJI JUBILEUSZU 30-LECIA RAJDU

Na wstępie II części uroczystości komandor Rajdu Zdzisław Gasz przedstawił krótką historię imprezy akcentując ogromny wkład pracy szerokiego grona działaczy turystycznych, z których wielu związało z Rajdem znaczną część swojego życia. Stwierdził też przy powszechnym poparciu obecnych, że szeroko przeprowadzone konsultacje z kierownikami tras, organizatorami i uczestnikami potwierdziły celowość kontynuowania imprezy w roku przyszłym. Poparciem tego stwierdzenia było zgłoszenie 2 chętnych do organizacji zakończenia XXXI Rajdu – wicedyrektora LO w Kowarach R. Nowosielskiego i dyrektora Zespołu Szkół w Mysłakowicach – A. Dąbka.

Po referacie minutą ciszy uczczono pamięć osób, niegdyś związanych z Rajdem:

- Józefa Czurki z SP 6 z Jeleniej Góry, opiekuna
- Krystyny Januszkiewicz – dawnego sekretarza Rajdu
- Ryszarda Niedzielskiego – gospodarza zakończenia VII Rajdu „Marciszów 81”
- Pelagii Werno z LO w Kamiennej Górze – opiekuna
- Aleksandra Sobierajskiego z Cieplic, wieloletniego organizatora
- Andrzeja Morawskiego z Jeleniej Góry, wieloletniego organizatora
- Zbigniewa Żądło z Bolesławca, uczestnika i organizatora
- Jerzego Łokaja z I LO w Jeleniej Górze, opiekuna.

1. WYRÓŻNIENIA ZESPOŁOWE (za punktację generalną 30-lecia)

- Najlepsza szkoła podstawowa – SP 1 Piechowice (100% udziału)
Puchar Posła na Sejm RP Michała Turkiewicza
- Najlepsza szkoła ponadpodstawowa – I LO Jelenia Góra
Puchar Posła na Sejm RP Olgierda Poniżnika
- Najlepsza szkoła gimnazjalna – Gimnazjum Lubawka
Puchar Burmistrza Piechowic Stanisława Ejnika
- Najlepszy klub turystyczny – MDK Jelenia Góra
Puchar Prezesa ZG PTSM Henryka Gołębińskiego
- Najlepsza szkoła na trasach dziecięcych – SP 6 Jelenia Góra-Cieplice
Puchar Przewodniczącego Rady Powiatu Jeleniogórskiego Zbigniewa Jakiela
- Najlepsza szkoła na trasach ochrony przyrody – SP 2 Piechowice
Puchar Prezesa ZO LOP w Jeleniej Górze Zdzisława Gasza
- Najlepsza drużyna na trasach kolarskich – MDK Jelenia Góra
Puchar Przewodniczącego Rady Miejskiej Piechowic Jana Gasza
- Najlepsza drużyna na trasach imprez na orientację – KTK „Łapiguz” Siedlęcín
Puchar Naczelnika Wydz. Oświaty w Jeleniej Górze Ryszarda Wacha

Liga Ochrony Przyrody
Ligue pour la Protection de la Nature
League for the Conservation of Nature

Zarząd Główny LOP

LOP Headquarters
LOP Conseil Principal

ul. Tamka 37/2, 00-355 Warszawa, PL

<http://www.lop.org.pl>
e-mail: zg@lop.org.pl

Secretariat: tel. (48-22) 828 81 71
fax (48-22) 828 65 80

Księgowość: tel. (48-22) 828 65 82

ECE LOP: tel. (48-22) 658 01 64

Wydawnictwo: (48-22) 828 65 81

Warszawa 21.IX.2004r

Szanowny Pan
Jacek Łodyga
Starosta Jeleniogórski

Komandor Rajdu
Prezes ZD PTSM
Zdzisław Gasz

Z wielką przykrością informuję, że z powodu bardzo ważnych obowiązków służbowych nie mogę uczestniczyć w XXX Jeleniogórskim Rajdzie Młodzieży Szkolnej „Piechowice 2004”.

Życzę wszystkim uczestnikom i organizatorom dużo radości z kontaktu z przyrodą pięknej ziemi Jeleniogórskiej.

Z wyrazami szacunku

PREZES
Zarządu Głównego
Ligi Ochrony Przyrody
mgr inż. Władysław Skalny

Liga Ochrony Przyrody jest pozarządową organizacją ekologiczną. Zrzesza 220,000 członków. Przewodzi działalność edukacyjną, opiniotwórczą i interwencyjną. Biuro LOP funkcjonuje we wszystkich miastach województwa. Liga jest członkiem międzynarodowej Światowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN) i Międzynarodowej Konfederacji "Wolontariatu Przyrody" (ICVA), należy do Europejskiej Młodzieży i Środowiska Europejskiej (YEI) oraz Światowego Towarzystwa Ochrony Zwierząt (WSPA).

The League for the Conservation of Nature (LOP) is a non-governmental environmental charity which associates 220,000 members. It conducts educational, opinion making and inter-union activity. LOP offices are present in all voivodship capitals. The League is the original member of the World Conservation Union (IUCN) and the Conservation Volunteers Alliance (ICVA). It belongs to Europejska Młodzież i Środowisko Europejskie (YEI) as well as the World Society for the Protection of Animals (WSPA).

DYPLOMY HONOROWE 30-LECIA

- SP 2 Piechowice – II miejsce w punktacji generalnej szkół podst.
- SP 5 Bolesławiec – III miejsce w punktacji generalnej szkół podst.
- II LO Jelenia Góra-Cieplice – II miejsce w punktacji generalnej szkół ponadgimnazjalnych
- LO Kamienna Góra – III miejsce w punktacji generalnej szkół ponadgimnazjalnych
- Gimnazjum Nr 2 Krotoszyn – II miejsce w punktacji generalnej szkół gimnazjalnych
- Gimnazjum Nr 1 Bogatynia – III miejsce w punktacji generalnej szkół gimnazjalnych
- SKKT „Muflonik” Miszkowice – II miejsce w punktacji generalnej klubów turystycznych

II WYRÓŻNIENIA INDYWIDUALNE

1. DYPLOMY HONOROWE 30-LECIA (opiekunowie drużyn, organizatorzy)

- Robert Wochna Gimnazjum Zawidów
- Robert Lipawski ZSTiL Piechowice
- Tomasz Przybyło ZSOiZ Lwówek Śląski
- Justyna Klimek Gimnazjum Nr 2 Krotoszn
- Tomasz Karpiszyn Lwówek Śląski
- Katarzyna Gazda Piechowice
- Mirosław Andrzejewski Szkoła Specjalna Jelenia Góra
- Rafał Rybczyński Piechowice
- Anna Matysiak Gimnazjum Lubawka
- Marek Kita Szklarska Poręba
- Halina Kowaliszyn SSM „Maciejowiec”

2. BRAZOWE MEDALE ZASŁUGI

- Bogumiła Larek – SP Płóczki G. (d. SP Niwnica)
- Barbara Boładź- Rodziewicz – ZS Budowlanych Jelenia Góra (d. SP 1 Leśna)
- Katarzyna Krawczenko – Gimnazjum Nr 1 Bogatynia
- Anna Zwada – ZS Integracyjnych Łomnica
- Mieczysław Józefowicz – ZSOiZ Lwówek Śląski
- Kazimierz Juzyszyn – SP Szyszkowa
- Anna Pękała – Gimnazjum Lubawka (d. SP Miszkowice)
- Jan Smolira – d. SP Janowice Wlk.
- Lucyna Dygas – d. ZS Medycznych Bolesławiec
- Wiesław Polański – Piechowice
- Małgorzata Polańska – Piechowice
- Ewa Sochacka – SOSSM Jelenia Góra
- Czesława Stawska – SOSSM Jelenia Góra
- Irena Sokółowska – ZO PTSM Jelenia Góra
- Marek Rybczyński – Piechowice
- Agnieszka Treter- Kłyszyńska – SP 1 Piechowice
- Piotr Gryszel – d. KTP „Niutek” Lwówek Śląski
- Elżbieta Bilka – d. ZO PTSM Jelenia Góra
- Aldona Hormańska – Lubawka
- Franciszek Frydryk – Lubań (d. ZO PTSM Jelenia Góra)
- Leszek Koprowski – Piechowice
- Michał Bauer – SP 2 Kamienna Góra
- Waldemar Andryszak – Gimnazjum Nr 3 Zgorzelec

**MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU**

Warszawa, dn. 23.09.2004r.

Henryk Gołębiewski
PODSEKRETARZ STANU

Pan
Zdzisław Gasz
Komandor Raju

Z okazji XXX (Jubileuszowego) Jeleniogórskiego Rajdu, proszę o przyjęcie serdecznych gratulacji oraz podziękowanie za kontynuowanie tej wspaniałej imprezy. Uczestnikom Rajdu pragnę przekazać najserdeczniejsze życzenia udanych wrażeń rajdowych, jak również wszystkiego najlepszego w życiu osobistym.

Jednocześnie pragnę poinformować, że nie mogłem skorzystać z zaproszenia ze względu na obowiązki służbowe.

z pozdrowieniami

3. SREBRNE MEDALE ZASŁUGI

- Irena Szarszoń - SSM Karpacz
- Danuta Zamojska - SSM Strużnica
- Jerzy Frontczak - SSM Szklarska Poręba
- Romana Dobosz - SSM Michałowice
- Jan Stąpor - SSM Kamień
- Urszula Białach - Gimnazjum Nr 1 Zgorzelec
- Ewa Bienias - Gimnazjum Lubawka
- Paweł Kasprzyk - Gimnazjum Lubawka
- Joanna Ożarska - Sroczyńska - Gimnazjum Piechowice
- Krzysztof Raczek - Gimnazjum Piechowice (d. SP 1 Piechowice)
- Renata Jabłońska - d. SP 2 Piechowice (Gimnazjum Piechowice)
- Mirosław Kobialka - SP 2 Lwówek Śląski (d. SP Płóczki G.)
- Ewa Parfianowicz - I LO Jelenia Góra
- Adam Rodziewicz - Siedlęcín/Jelenia Góra
- Maria Makarewicz - d. SP 1 Piechowice
- Jolanta Małecka - d. SP 1 Piechowice
- Janina Rydz - d. ZSZ im. H. Sucharskiego Bolesławiec
- Roman Baniewski - Piechowice
- Jerzy Rubach - ZO PTSM Kamienna Góra
- Danuta Jagiełło - d. ZO PTSM Jelenia Góra
- Marek Dąbek - Jelenia Góra
- Elżbieta Krępska - Psujek - Lublin (d. Piechowice)
- Sławomir Sobieski d. Jolibski - Jelenia Góra
- Elżbieta Krausiewicz - SOSSM (d. SSM „Bartek”)
- Barbara Lesiak - d. ZSET i ZO PTSM Jelenia Góra

4. ZŁOTE MEDALE ZASŁUGI

- Teofil Ligenza vel Ozimek - d. ZO PTSM Jelenia Góra
- Danuta Bartosiewicz - Zespół Szkół Świeradów Zdrój
- Marek Bergtraum - Piechowice (ZO PTSM Jelenia Góra)
- Maria Drozd - d. ZSET Jelenia Góra (Krosno n. W.)
- Krzysztof Walusiak - Piechowice
- Piotr Norko - d. SP Świerzawa (ZO LOP Jelenia Góra)
- Roman Binkiewicz - d. SP 5 i SP 6 Bolesławiec
- Agnieszka Korman - Jelenia Góra
- Mariusz Kowalczyk - SP Miszkowice
- Kazimierz Małek - d. ZS Górniczych Bolesławiec
- Anna Mysona - d. ZS Elektronicznych Jelenia Góra
- Marek Łabędź - SP Opolno Zdrój (MKKT Bogatynia)
- Maria Rudak - SSM Bukowice
- Zdzisław Gasz - ZO PTSM Jelenia Góra

WZOROWI GOSPODARZE ZAKOŃCZEŃ RAJDÓW (pucharki, etui itp.)

- Danuta Superson - I Rajd „Piechowice 75”
- Zbyszko Brudniak - III Rajd „Kowary 77”
- Kazimierz Kędroń - V Rajd „Miłków 79”
- Marian Jabłoński - X Rajd „Piechowice 84”
- Stanisław Leszczawski - XII Rajd „Szklarska Poręba 86”
- Zbigniew Jakiel - XIV Rajd „Stara Kamienica 88”
- Danuta Rynkiewicz - XVI Rajd „Sobieszów 90”
- Mariola Szybalska - Taraszkiewicz - XVII Rajd „Łomnica 91”

Wystarczy tylko przyzwyczaić się do pracy
I już bez niej nie można żyć.
Wszystko na tym świecie zależy od pracy.
Louis Pasteur

PAN
ZDZISŁAW GASZ
PRZEWODNICZĄCY
KOMITETU ORGANIZACYJNEGO
„JELENIOGÓRSKIEGO RAJDU
MŁODZIEŻY SZKOLNEJ”

XXX Jubileuszowy Rajd Młodzieży Szkolnej, popularnie zwany „Kurorka”, jest szczególną okazją do złożenia gratulacji za wytrwałość oraz podziękowań za nieocenione i trwałe pomysły w zakresie krzewienia kultury fizycznej, nie tylko na terenie Dolnego Śląska, na Pana ręce.

Pan Zdzisław Gasz jest pomysłodawcą, głównym organizatorem Rajdu trwającego od 1975r., ale to nie jedyny przejaw Jego zainteresowań i zaangażowania w zakresie kształtowania u młodzieży zdrowego stylu życia. W swoim dorobku zgromadził wiele innych inicjatyw, które wdrożył w życie, a niektóre z nich przekazał następcom do dalszej realizacji.

Jest autorem Ogólnopolskich Kursów Nauczycieli „Przewodnicy Turystyki Górskiej” które odbywały się przez 18 lat. Jako znany pasjonat turystyki młodzieżowej przez 10 lat organizował Wojewódzkie Przeglądy Piosenki Turystycznej, kontynuowane w Zgorzlecu. Położenie i walory naszego regionu wykorzystał również realizując w latach 1986/1998 Rajdy Pieszko-Narciarskie.

Z inicjatywy Pana Zdzisława Gasza uruchomiono w okresie Jego działalności 8 stałych schronisk turystycznych. W wielu placówkach oświatowych powstawały Koła Turystyczne i rozwijały się zainteresowania poznania w wędrownkach naszej „Małej Ojczyzny”.

Dokonania i doświadczenie tego nieocenionego człowieka zostały zauważone i podkreślone powołaniem Pana Zdzisława Gasza na Członka Rady Krajownawstwa przez Ministra Edukacji Narodowej i Sportu.

Serdecznie dziękując za dotychczasową Pana działalność życząc wszelkiej pomyślności w życiu osobistym, satysfakcji z kontynuacji tak wielu działań oraz wielu następców i naśladowców idei zdrowego stylu życia i aktywności, które Pana charakteryzują.

DOLNOŚLĄSKI WICEKURATOR OŚWIATY
dr SYLWESTER URBAŃSKI

WROCLAW, 26 WRZEŚNIA 2004r.

- Leonarda Kułacz – XIX Rajd „Janowice Wlk. 93”
- Antoni Olszewski – XX Rajd „Piechowice 94”
- Paweł Kasprzyk – XXI Rajd „Lubawka 95”
- Eugenia Kudera – XXII Rajd „Świeradów 96”
- Anna Zębik – XXIII Rajd „Sosnówka 97”
- Włodzimierz Ziemiak – XXIV Rajd „Wojcieszów 98”
- Romana Dobosz – XXV Rajd „Michałowice 99”
- Andrzej Dąbek – XXVI Rajd „Karpniki 2000”
- Henryka Mikołajczak – XXVII Rajd „Siedlęcín 2001”
- Grażyna Krakowiak – XXVIII Rajd „Kowary 2002”
- Ryszard Nowosielski – XXVIII Rajd „Kowary 2002”
- Ewa Stefaniak– Bergtraum – XXIX Rajd „Karpacz 2003”
- Lech Gancarek – XXX Rajd „Piechowice 2004”
- Krzysztof Raczek – XXX Rajd „Piechowice 2004”

SPONSORZY I PRZYJACIELE RAJDU (pucharki, etui itp.)

- Bogumiła Turzańska-Chrobak – viceprezes WFOŚiGW Oddział w Jeleniej Górze
- Ryszard Mochola – Dyrektor Karkonoskiego Parku Narodowego
- Dorota Ognicha – wizytator turystyki w MENiS
- Jacek Włodyga – Starosta Jeleniogórski
- Stanisław Ejnik – Burmistrz Piechowic
- Zarząd Okręgu Ligii Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze
- Państwo Teresa i Waclaw Materny z Jeleniej Góry
- Pan Krzysztof Walusiak z Piechowic
- Pani Eugenia Niewęglowska z Jeleniej Góry
- Pan Maciej Stanisław właściciel Biura Turystyki Młodzieżowej w Piechowicach

CERTYFIKATY UDZIAŁU

- Michał Turkiewicz – Poseł na Sejm RP (wielokrotny uczestnik Rajdu)
- Olgierd Poniżnik – Poseł na Sejm RP
- Ryszard Broł – Dziekan Akademii Ekonomicznej w Jeleniej Górze
- Jan Gasz – Przewodniczący Rady Miejskiej Piechowic
- Józef Szafran – Wiceprezes Zarządu Okręgu LOP w Jeleniej Górze
- Waldemar Urbaniak – Dyrektor Delegatury Dolnośląskiego Kuratorium Oświaty w Jeleniej Górze
- Ks. Prałat Józef Stec z Jeleniej Góry
- Zbigniew Meissner – b. Prezes ZO PTSM w Jeleniej Górze
- Ryszard Grek – Członek Zarządu Powiatu Jeleniogórskiego
- Małgorzata Borowska – Członek Zarządu Okręgu LOP w Jeleniej Górze

Dotychczasową nagrodą – pucharem Naczelnika Wydziału Oświaty i Wychowania w Jeleniej Górze Ryszarda Wacha został uhonorowany Teofil Ligenza vel Ozimek – nestor (92 lata) i współtwórca Rajdu.

Wymienione w tym rozdziale nagrody zostały wręczone podczas II części uroczystego zakończenia, która odbyła się w Domu Wypoczynkowym „Potok” w Piechowicach– Górzycu. Spotkanie odbyło się w pięknej kawiarni, a uczestniczyło w nim ponad 80 osób. Całość spotkania zakończono poczęstunkiem z jubileuszowym, ogromnym tortem i lampką szampana.

Prowadzenie uroczystości spoczywało w rękach Antoniego Olszewskiego z Piechowic i Zdzisława Gasza.

VIII INDEKS NAZWISK

A		Drozd Maria	8, 17, <u>40</u> , 60, 73
Achramowicz Joanna	61	Dudek Edward	30
Andryszak Waldemar	61, 71	Dygas Lucyna	16, 71
Andrzejewska Zofia	28, 52		
Andrzejewski Mirosław	61, 71	E	
B		Ejnik Stanisław	2, 32, 67, 69, 75
Babkiewicz Zdzisław	24, <u>48</u>	F	
Baniewska Magda	61	Fronia Rafał	61
Baniewski Roman	8, <u>39</u> , 60, 73	Frontczak Jerzy	73
Bartosiewicz Danuta	17, 18, 28, 32, 52, 60, 73	Frydryk Franciszek	16, 23, 60, 71
Bauer Bogusława	<u>39</u> , 60	Frys Janina	27, 51
Bauer Michał	<u>39</u> , 61, 71	G	
Bergtraum Marek	<u>11-12</u> , 17, 23, 32, <u>39</u> , 60, 73	Gajda Jacek	60
Białach Urszula	16, <u>39</u> , 59, 73	Gancarek Lech	31, 52, 75
Bienias Ewa	16, <u>39</u> , 58, 61, 73	Gasz Cecylia	28, 52
Bierowski Tadeusz	30	Gasz Jan	2, 31, 32, 67, 69
Bilska Elżbieta	17, 29, <u>44</u> , 51, 60, 71	Gasz Zdzisław	1, 2, 7, 8, 9, 11, 13, 14, <u>16-17</u> , 23, 25, 29, 30, 51, 57, 60, 67, 69, 70, 73, 74, 75
Binkiewicz Roman	16, 27, 32, <u>40</u> , 58, 59, 73	Gazda Katarzyna	61, 71
Błażkow Janusz	16	Geremek Roman	51
Bobowska Bożena	61	Gołębiewski Henryk	2, 28, 31, 67, 69, 72
Bochyński Janusz	61	Goraczewska Maria	61
Boładź-Rodziewicz Barbara	59, 61, 71	Grabias-Baranowska Zofia	30
Borowska Małgorzata	75	Grabowiecka Kazimiera	24
Borówko Agata	<u>6-7</u>	Graczyk Daniel	60
Brol Ryszard	2, 17, 29, 31, 32, 38, 75	Grek Ryszard	75
Brudniak Zbyszko	51, 73	Gryszel Aneta	61
C		Gryszel Piotr <u>7-9</u> , 32, <u>40</u> , 51, 60, 71, 72	
Chełmiński Dorota	61	Grzesik Monika	25, 52
Cygan Robert	61	H	
Czarnecka Maria	<u>5-6</u>	Horbacz Renata	61
Czurka Józef	16, 30, <u>48</u> , 58, 59, 68, 69	Hormańska Aldona	<u>40</u> , 61, 71
D		J	
Dąbek Andrzej	30, 52, 69, 75	Jabłońska Renata	58, 61, 73
Dąbek Marek	<u>40</u> , 60, 73	Jabłoński Marian	26, 51, 73
Dłużyk-Dienstbier Małgorzata	61	Jagiello Danuta	29, 60, 73
Dobosz Romana	29, 52, 72, 75		

Jakiel Zbigniew 2, 26, 31, 52, 67, 69, 73
 Januszkiewicz Krystyna 17, 44, 47, 51
 Jasiak Małgorzata 61
 Jaśniewicz Barbara 31
 Jaworska Janina 25
 Józefowicz Mieczysław 71
 Juszczyk Grażyna 25
 Juzyszyn Kazimierz 71

K

Kaczmarczyk Andrzej 27
 Karpiszyn Tomasz 61, 71
 Kasprzyk Paweł 2, 10, 12-13, 28, 32, 40, 51, 52, 60, 73, 75
 Kaszuba Danuta 24, 51
 Kędroń Kazimierz 24, 51, 73
 Kędziora Zenon 29, 60
 Kita Marek 61, 71
 Klimek Justyna 71
 Kobiółka Mirosław 8, 16, 26, 40, 73
 Kocaj Aneta 61
 Konopka Józefa 26, 59, 60
 Koprowski Leszek 41, 60, 71
 Korenkiewicz Anna 31
 Korman Agnieszka 41, 58, 59, 73
 Kotowicz Mariola 58, 59
 Kowalczyk Mariusz 16, 41, 58, 59, 73
 Kowaliszyn Halina 71
 Kowalska Elżbieta 25, 58
 Kowalski Michał 26, 61
 Kozielski Piotr 61
 Koziel Anna 58
 Krajniak Damian 61
 Krakowiak Grażyna 30, 52, 70
 Krausiewicz Elżbieta 14-16, 32, 61, 73
 Krawciewicz Elżbieta 61
 Krawczenko Katarzyna 5, 16, 32, 41, 71
 Krępska-Psujek Elżbieta 41, 60, 73
 Król Wojciech 61
 Kułacz Leonarda 27, 52, 75
 Kudera Eugenia 28, 52, 75

L

Larek Bogumiła 71
 Laskowski Jerzy 25, 48
 Lesiak Barbara 16, 23, 51, 61, 73
 Leszczawski Stanisław 52, 73
 Liber Wojciech 61
 Ligenza vel Ozimek Teofil 16, 17, 23, 24, 30, 31, 41, 60, 73, 75
 Lipawski Robert 31, 71

Lipka Elżbieta 61
 Lisowski Karol 23
 Lulkiewicz Stefan 60

Ł

Łabędzki Tomasz 60
 Łabędź Marek 16, 26, 41, 58, 73
 Łokaj Jerzy 24, 49, 58, 59, 69
 Łokaj Janusz Maciej 24

M

Makarewicz Maria 24, 25, 42, 58, 73
 Małecka Jolanta 24, 42, 58, 59, 73
 Małek Kazimierz 16, 18, 24, 25, 42, 58, 73
 Materny Teresa 61, 75
 Materny Wacław 75
 Matysiak Anna 61, 71
 Mazur Jarosław 61
 Meissner Zbigniew 75
 Mężyk Halina 26, 52
 Migacz-Gwiaździńska Sylwia 42, 61
 Mikołajczak Henryka 30, 52, 75
 Mochola Ryszard 75
 Morawski Andrzej 16, 23, 47, 60, 69
 Morman Władysław 26

N

Niedzielski Ryszard 24, 47, 51, 69
 Niewęgłowska Eugenia 26, 75
 Norko Piotr 8, 14, 17, 24, 25, 32, 42, 60, 73
 Nowa Agnieszka 61
 Nowosielski Ryszard 30, 52, 69, 75

O

Ognicha Dorota 75
 Olszewski Antoni 28, 52, 75
 Onyszkiewicz Rafał 60
 Otfinowska Krystyna 25
 Owczarek Jan 61
 Ożarska-Sroczyńska Joanna 28, 52, 60, 73

P

Panaś Tadeusz 61
 Papierzański Teofil 58
 Parfianowicz Ewa 43, 58, 73
 Pezda Janusz 31, 37
 Pękała Anna 16, 59, 71
 Pietrowski Zdzisław 30, 35
 Płaza Piotr 61
 Pokój Jerzy 27
 Polańska Małgorzata 43, 61, 71
 Polański Wiesław 28, 43, 51, 61, 71

Poniżnik Olgierd	2, 31, 67, 69, 75
Prabucki Jan	60
Prawelski Tadeusz	16, 61
Przybyło Tomasz	71

R

Raczek Krzysztof	31, <u>43</u> , 51, 52, 58, 61, 73, 75
Ręba Romuald	24, 25, 61
Rodziewicz Adam	17, 26, <u>43</u> , 59, 60, 73
Rubach Jerzy	9-10, 32, <u>43</u> , 51, 60, 73
Rudak Maria	73
Rusnarczyk Cezary	61
Rybarczyk Grzegorz	61
Rybczyński Marek	<u>43</u> , 60, 71
Rybczyński Rafał	<u>43</u> , 61, 71
Rydz Janina	16, 58, 73
Rynkiewicz Danuta	27, 52, 61, 73

S

Saczkowska Jadwiga	27, 61
Sadowski Damian	61
Sadowski Marek	25, 58
Sagirow Ina	29, 52
Skalny Władysław	70
Smolira Jan	25, <u>43</u> , 71
Sobierajska Antonina	61
Sobierajski Aleksander	<u>47</u> , 60, 69
Sobieski d. Jolibski Sławomir	<u>44</u> , 60, 73
Sobinski Stanisław	18, 61
Sochacka Ewa	61, 71
Sokalskie Agnieszka i Basia	<u>7</u>
Sokołowska Irena	17, 29, <u>44</u> , 51, 61, 71
Stanisz Maciej	75
Stawicka-Czerska Wenata	2
Stawska Czesława	29, 61, 71
Stapor Jan	73
Stebelski Marian	29
Stefaniak-Bergtraum Ewa	31, 52, 75
Stec Józef	75
Superson Danuta	51, 73
Szafran Józef	75
Szarszoń Irena	73
Szpecht Marek	25
Szurek Zofia	59
Szybalska-Taraszkiewicz Mariola	52, 73

Ś

Śliwa Kazimierz	24
-----------------	----

T

Trajnowicz Marek Jacek	61
Trajnowicz Mariola	61
Treter-Kłyszzyńska Agnieszka	<u>44</u> , 52, 61, 71
Turkiewicz Michał	2, 31, 67, 69, 75
Turzańska-Chrobak Bogumiła	75

U

Urbaniak Waldemar	75
Urbański Sylwester	74
Użycki Zygmunt	54

W

Wach Ryszard	67, 69, 75
Walusiak Anna	61
Walusiak Krzysztof	17, 26, <u>44</u> , 60, 61, 73, 75
Wałowska Monika	60
Werno Pelagia	18, 23, 25, <u>47</u> , 58, 69
Wiatrowski Zenon	51
Wiśniewski Marek	24
Wiśniewski Waldemar	58
Witczak Mirosława	60
Włodyga Jacek	2, <u>3-4</u> , 17, 31, 38, 70, 75
Wochna Robert	16, 71
Wróblewski Ryszard	61
Wrzał Janusz	26

Z

Zajac Stanisław	24, 25
Zamojska Danuta	73
Zawiła Marcin	28
Zdzenicka Ludwika	60
Zębik Anna	29, 52, 75
Ziemniak Włodzimierz	29, 52, 75
Zwada Anna	25, 52, 61, 71
Zych Artur	60

Ż

Żądło Zbigniew	26, <u>48</u> , 61, 69
Żakowska-Matusiak Krystyna	24, <u>48</u> , 59
Żurko Zbigniew	51

IX SPIS FOTOGRAFII I TABEL

FOTOGRAFIE

Stopka redakcyjna

Zdzisław Gasz, Wenata Stawicka-Czerska, Paweł Kasprzyk

Rozdz. I

- Jacek Włodyga – Starosta Jeleniogórski

Rozdz. II

- I Rajd "Piechowice 75", nagrody dla zwycięzców
- VII Rajd "Marciszów 81", zakończenie
- VIII Rajd "Karpacz 82", drużyna SP 1 Piechowice
- X Rajd "Piechowice 84", drużyna SP 4 Zgorzelec
- XI Rajd "Mysłakowice 85", przemawia naczelnik gminy
- XII Rajd "Szklarska Poręba 86", ZSET z Jeleniej Góry zdobywa statuetkę "Ducha Gór" – nagroda prezesa ZOW PTSM
- XV Rajd "Wleń 89"
- 10 lat 1975-1984 Jeleniogórskich Rajdów Młodzieży Szkolnej

Rozdz. III

- XXI Rajd "Lubawka 95", na mecie (Elektronik i LO Kamienna Góra)
- XXII Rajd "Świeradów Zdrój 96"
- XXIII Rajd "Sosnówka 97", ogłoszenie wyników
- XXIII Rajd "Sosnówka 97", podsumowanie
- XXV Rajd "Michałowice 99", organizatorzy po pracy
- XXVI Rajd "Karpniki 2000", KTK "Tramp" Wleń zdobywa puchar Starosty Jeleniogórskiego
- XXVI Rajd "Karpniki 2000", w środku (jasna marynarka), wójt gminy Mysłakowice Z. Pietrowski
- XXVII Rajd "Siedlęcín 2001", wicekomandor wśród nagród
- XXVIII Rajd "Kowary 2002", przemawia J. Pezda – wicemarszałek dolnośląski
- XXVIII Rajd "Kowary 2002", puchar tras dziecięcych dla SP Miskowice
- XXVIII Rajd "Kowary 2002", puchar szkół podstawowych dla SP Gryfów Śl.
- XXIX Rajd "Karpacz 2003", oficjele – były Starosta R. Brol i aktualny J. Włodyga
- XXIX Rajd "Karpacz 2003", puchar dla I LO Jelenia Góra od Starosty Jeleniogórskiego J. Włodygi

Rozdz. IV

- XXIX Rajd "Karpacz 2003", wielokrotny porjektant znaczków rajdowych Agnieszka z rodziną na mecie Rajdu
- XXX Rajd "Piechowice 2004", zakończenie na boisku ZSTiL
- XXX Rajd "Piechowice 2004", poważne rozmowy szlabowców

- XXX Rajd "Piechowice 2004", tradycyjny raport kierowników
- XXX Rajd "Piechowice 2004", zwycięzcy trasy i nagrody

Rozdz. V

- Wystawa okolicznościowa z okazji 30-lecia Rajdu
- Gazeta Rajdowa Piechowice 1994

Rozdz. VI

- Puchar i wyróżnienia dla Józefa Czurki z SP 6 Jel. Góra – Cieplice
- XXIX Rajd "Karpacz 2003", przekazywanie flagi rajdowej

Rozdz. VII

- List gratulacyjny prezesa ZG LOP
- List gratulacyjny Henryka Gołębskiego (MENiS)
- List gratulacyjny Dolnośląskiego Wicekuratora Oświaty

TABELE

Tab. 1. Kierujący Rajdem	51
Tab. 2. Gospodarze zakończenia Rajdu, którzy najbardziej zapisli się	
w naszej pamięci	51-52
Tab. 3. Konkurs na najlepsze projekty graficzne znaczków rajdkowych	52
Tab. 4. Uczestnicy Rajdu	53
Wykresy do tab. 4	54-57
Tab. 5. Opiekunowie – zdobywcy pucharów Rajdu (przechodnich)	58
Tab. 6. Najlepsze drużyny na trasach ochrony zabytków (VI-XX Rajd)	58
Tab. 7. Najlepsze drużyny na trasach kolarskich (VII-XXIV i XXVI Rajd)	58
Tab. 8. Najlepsze drużyny na trasach ochrony przyrody	
(IV-XXVI i XXVIII-XXX Rajd)	59
Tab. 9. Najlepsze drużyny na trasach dziecięcych (VIII-XXX Rajd)	59
Tab. 10. Najlepsze drużyny na trasach InO (XVI-XXX Rajd)	59
Tab. 11. Organizatorzy Rajdów	60
Załącznik do tab. 11. Organizatorzy o mniejszym stażu (ilość udziałów) ..	60-61
Tab. 12. Szkoły (kluby) najczęściej występujące na Rajdzie	
– punktacja generalna	62-64
Tab. 13. Szkoły (kluby) – zdobywcy głównych nagród Rajdu (przechodnich)	65-66
Tab. 14. Puchary przyznawane jednorazowo z okazji Rajdów Jubileuszowych ..	67

X SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	3
II.	O Rajdzie napisali... ..	5
III.	Czy wiecie, że... ..	23
IV.	Ciekawe sylwetki „Kuratoroki”	39
V.	Byli z nami, ale już odeszli	47
VI.	Rajd w liczbach i faktach	51
VII.	Laureaci wyróżnień z okazji jubileuszu 30-lecia Rajdu	69
VIII.	Indeks nazwisk	76
IX.	Spis fotografii i tabel	79

Medale w
30-l

03001-100147552

Znaczki wybrane
w rankingach

Znaczek 20-lecia

Znaczek 30-lecia

Znaczek 10-lecia

X SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	3
II.	O Rajdzie napisali... ..	5
III.	Czy wiecie, że... ..	23
IV.	Ciekawe sylwetki „Kuratoroki”	39
V.	Byli z nami, ale już odeszli	47
VI.	Rajd w liczbach i faktach	51
VII.	Laureaci wyróżnień z okazji jubileuszu 30-lecia Rajdu	69
VIII.	Indeks nazwisk	76
IX.	Spis fotografii i tabel	79

Medale w
30-l

03001-100147552

Znaczki wybrane
w rankingach

Znaczek 20-lecia

Znaczek 30-lecia

Znaczek 10-lecia